

Jussi Hannonen

Syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämisen taustalla Etelä-Pohjanmaalla

Viljelijäkysely ja teemahaastattelu

Opinnäytetyö

Syksy 2017

SeAMK Ruoka

Agrologi (ylempi AMK), Maaseudun kehittäminen

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (ylempi AMK), Maaseudun kehittäminen

Tekijä: Jussi Hannonen

Työn nimi: Syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämisen taustalla Etelä-Pohjanmaalla.

Ohjaaja: Jussi Esala

Vuosi: 2017

Sivumäärä: 92

Liitteiden lukumäärä: 5

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää viljelijöiden ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen taustalla olevia syitä vuonna 2015 alkaneella ympäristösitoutuskaudella sekä miettiä muutostarpeita seuraavan tukikauden osalta niin tukiehtojen, kuin osaltaan tukiehtovalvonnan näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin nykyisen ja edeltävän ympäristösitoutuskauden keskeinen sisältö, niiden väliset eroavaisuudet ja muiden Euroopan maiden ympäristötukijärjestelmiä. Työn tutkimusosa koostuu Webropol-kyselynä Etelä-Pohjalaisille viljelijöille tehdystä aineistosta ja teemahaastatteluna toteutetusta haastattelusta maaseutuhallinnon ja neuvontajärjestön edustajille.

Ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen syyt voitiin jakaa ajankäytöllisiin, taloudellisiin ja byrokratian / valvonnan aiheuttamiin velvoitteisiin tai stressitekijöihin. Nykyinen ympäristökorvaus koettiin monimutkaisemmaksi, kuin edeltävä ympäristötuki. Ravinnerajoitteet uudelle tukikaudelle kiristyivät edelleen tukitason samalla lasiessa, mikä sai erityisesti eläintiheydeltään suuria kotieläintiloja jäämään ympäristösitoutuksen ulkopuolelle.

Työn tuloksena selvisi, että ravinteiden käytön rajoittamisen tie on kuljettu loppuun. Jatkossa olisi tärkeää panostaa hyvän satotason saavuttamiseen osana ympäristösitoutuksen ehtoja. Ympäristökorvausjärjestelmä kaipaa yksinkertaistamista tukiehtojen ja viljelijälle kohdistuvien velvoitteiden osalta. Tuki olisi myös suunnattava jatkossa tarkemmin aktiiviviljelyn tarpeisiin.

Avainsanat: maatila, ympäristötuki, EU-tuet, ravinnekierto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Master's degree programme: Development of Agriculture and Rural Enterprises

Author/s: Jussi Hannonen

Title of thesis: Reasons behind to stay outside of new 2015 begun environment compensation bond in Southern-Ostrobothnia.

Supervisor(s): Jussi Esala

Year: 2017   Number of pages: 92   Number of appendices: 5

The purpose of this thesis was to find out what were the reasons why some farmers in Southern-Ostrobothnia did not want to commit to the new environment compensation bond in 2015. The other purpose was to think of changes in conditions needed for the next environment compensation bond and partly how the new bond should be supervised.

This work consists of a theoretical part about the former and present-day environment compensation bond and the differences between them. Also the description of the environmental compensation bonds in other European countries is included. The research part of the thesis consists of a Webropol survey to farmers in Southern-Ostrobothnia and theme interviews with experts in countryside administration and an advisor organisation.

The reasons to stay outside of the new 2015 environment compensation bond can be divided into time use, economical or bureaucracy / supervising obligations and stress factors. The new environmental bond is seen to be more complex than the older one. Nutrient limitations for the new compensation era have tightened even more and at the same time compensation became lower, which resulted in domestic farmers who had a large animal density per hectare to stay out of the new environmental compensation system.

The result of this thesis was that the time to limit nutrition even more is ended. In future it is critical to maximise crops from fields as a part of the environmental compensation conditions. The conditions and obligations of farmers in the environmental compensation bond needs to be simplified. Compensation should also be directed more to active farming needs.

Keywords: farm, environmental compensation, EU-compensation, nutrient cycle

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
Käytetyt termit ja lyhenteet	8
1 JOHDANTO	9
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	9
1.2 Tutkimuksen tavoitteet	10
2 YMPÄRISTÖTUKIJÄRJESTELMÄT MUUALLA EUROOPASSA ..	11
2.1 Yleistä	11
2.1.1 Ympäristötukijärjestelmien vertailua	12
2.1.2 Ympäristötukijärjestelmien rakenne	15
3 YMPÄRISTÖTUEN 2007–2014 ERITYISPIIRTEET	17
3.1 Yleistä.....	17
3.1 Perustoimenpiteet.....	18
3.2 Lisätoimenpiteet.....	19
3.3 Erityistukisopimukset	20
4 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄ 2015–2020.....	22
4.1 Yleistä	22
4.2 Ympäristökorvauksen vähimmäisvaatimukset	23
4.3 Ympäristösitoumuksen tilakohtainen toimenpide: ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK).....	24
4.3.1 Lohkotason toimenpiteet.....	25
4.3.2 Muutokset lohkoikohtaisiin toimenpiteisiin vuodelle 2016.....	27
4.4 Ympäristösopimukset.....	28
5 YMPÄRISTÖTUEN JA YMPÄRISTÖKORVAUKSEN KESKEISIMMÄT EROAVAISUUDET	31
6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO.....	33
6.1 Webropol-kyselytutkimus	33
6.2 Teemahaastattelu	33

7	VILJELIJÄKYSELY JA TULOSTEN TARKASTELU	36
7.1	Vastanneiden perustiedot	37
7.2	Ympäristötuen ulkopuolelle jäämisen syyt	43
7.2.1	Koko aineiston tarkastelu.....	43
7.2.2	Kasvi- ja kotieläintilojen vastausten vertailu.....	55
7.2.3	Tilan peltojen sijainnin vaikutus vesistöjen ja valtaojien osalta	59
8	TEEMAHAASTATTELUT	61
8.1	Tuki- ja tarkastusryhmän päällikön Harri Väisäsen haastattelu.....	61
8.1.1	Syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen	62
8.1.2	Ympäristökorvausjärjestelmä valvonnan näkökulmasta.....	63
8.1.3	Ympäristökorvausjärjestelmän kehittämisenäkökulma.....	64
8.2	Maaseutuasiamies Pentti Halla-Ahon haastattelu.....	65
8.2.1	Syyt ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.....	66
8.2.2	Ympäristökorvauksen kehittämisenäkökulma	67
8.3	ProAgria Etelä-Pohjanmaan KSS-palveluryhmän palvelupäällikkö Henri Honkalan haastattelu	69
8.3.1	Ympäristökorvaus 2015–2020	69
8.3.2	Ympäristökorvauksen kehittämisenäkökulma	70
9	TULOSTEN YHTEENVETO.....	73
9.1	Viljelijäkysely	73
9.2	Teemahaastattelut	74
9.3	Synteesi	76
10	POHDINTA	78
10.1	Prosessi.....	78
10.2	Ympäristökorvaus 2015–2020	79
10.3	Kehitysehdotus seuraavaa ympäristösitoumuskautta varten	80
10.3.1	Tilakohtaisesti valittavat toimenpiteet	83
10.3.2	Lohkokohtaiset toimenpiteet	84
10.4	Peltopinta-ala- ja tukiehtovalvonnan kehittäminen.....	87
	LÄHTEET	90
	LIITTEET	93

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Maksetun maatalouden ympäristötuen määrä tukialaa kohti vuosina 2003 ja 2008.	12
Kuva 2. Ohjelmakaudelle 2007–2013 budjetoidun maatalouden ympäristötuen määrä suhteessa maatalousmaan kokonaispinta-alaan.	13
Kuva 3. Maiden ryhmittely maatalouden ympäristötuen tuki-intensiteetin ja tuen kattavuuden perusteella.	15
Kuva 4. Ympäristökorvauksen sisältö.	22
Kuva 5. Ympäristökorvauksen toimenpiteistä maksettavat korvaukset.	27
Kuva 6. Kyselyyn vastanneiden ikäryhmä n=46.	37
Kuva 7. Kyselyyn vastanneiden koulutustausta n=46.	37
Kuva 8. Kyselyyn vastanneiden maatilankokoluokka n=46.	38
Kuva 9. Kyselyyn vastanneiden alueellinen sijainti YTA-alueittain n=46.	38
Kuva 10. Kyselyyn vastanneiden aiemmat ympäristösitoumukset aiemmillä ohjelmakausilla n=46.	39
Kuva 11. Kyselyyn vastanneiden peltojen sijainti vesistöjen varsilla n=46.	40
Kuva 12. Kyselyyn vastanneiden tilan tuotantosuunta n=51.	40
Kuva 13. Kyselyyn vastanneiden kotieläintilojen tuotantosuunta n=23.	41
Kuva 14. Kyselyyn vastanneiden kotieläintilan eläintiheys n=46.	42
Kuva 15. Kyselyyn vastanneiden kokonaiseläinmäärä n=46.	42
Kuva 16. Tukitason vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.	43
Kuva 17. Ajankäytöllisten syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.	44

Kuva 18. Ravinteiden käyttöön liittyvien syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.....	45
Kuva 19. Maataloushallintoon ja byrokratiaan liittyvien syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.....	47
Kuva 20. Vastaajien kokemus ympäristökorvauksen positiivisista vaikutuksista eri asioihin.....	48
Kuva 21. Kouluarvostelu lohko-kohtaisista toimenpiteistä.....	49
Kuva 22. Kyselyyn vastanneiden kokemus ympäristösopimusten onnistuneisuudesta.....	50
Kuva 23. Kyselyyn vastanneiden kokemus ympäristökorvauksen uudistusten hyvydestä.....	51
Kuva 24. Vertailu kasvi- ja kotieläintilojen vastauksista taloudellisista näkökulmista	56
Kuva 25. Vertailu ravinteiden käyttöön liittyvistä vastauksista kasvi- ja kotieläintilojen välillä.....	57
Kuva 26. Vertailu lohko-kohtaisten toimenpiteiden kouluarvosanoista kasvi- ja kotieläintilojen välillä.	58
Kuva 27. Vertailu ympäristökorvauksen ehtojen vaikutuksesta kasvi- ja kotieläintilojen välillä.	59
Taulukko 1. Maatalouden ympäristötuen kattavuusprosentti maatalousmaasta vuonna 2002 ja uusien saatavilla oleva tieto eri maissa.	14
Taulukko 2. Ympäristötuen lisätoimenpiteiden tukitasot 2006–2014.....	20
Taulukko 3. Erityistukisopimusten tukitasoja.....	21
Taulukko 4. Ympäristösopimustyyppit ja tukitasot (Ympäristösopimukset).	29

Taulukko 5. Viljelijöiden ikäryhmä.....	55
Taulukko 6. Maatalouteen liittyvä koulutustausta.....	55
Taulukko 7. Maatilan kokoluokka.....	55
Taulukko 8. Ympäristösitoumuksen antaneet tilat eri vuosina.	56

Käytetyt termit ja lyhenteet

Mavi	Maaseutuvirasto, maksajavirasto
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
YTA	Yhteistoiminta-alue
GPS	Global Positioning System
RTK	Ravinteiden tasapainoinen käyttö, ympäristökorvauksen tilakohtainen toimenpide
VIPU	Viljelijän verkkoasiointipalvelu

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Viljelijän taloudellinen tulos muodostuu viljelijän tuottamista tuotteista saatavasta liikevaihdosta sekä Euroopan unionin ja Suomen kansallisesti rahoittamista tuista. Suomen maataloustuotannon viljelyolosuhteet ovat Keski- ja Etelä-Eurooppaan lämpösummalla verrattuna heikkommat. Suomessa saavutettava satotaso on pienempi ja näin siihen perustuva tukitaso hintojen pudotessa on jäänyt pienemmäksi. Cap-tuki aikoinaan perustui saavutettuun satotasoon, mikä oli luonnollisesti suurempi etelämpänä Euroopassa. Tuotanto on myös pienimuotoisempaa Suomessa ja maataloustuottajien keski-ikä on korkeahko. Yksi syy aiemman ympäristötuen ja nykyisen ympäristökorvauksen synnyttämiseen on ollut halu kompensoida Suomen alhaisten satotasojen vaikutusta viljelijän saamaan kokonaistuki määrään (Aakkula, 2010, 14).

Idea opinnäytetyön tekemiseen ympäristökorvausjärjestelmään liittyvästä aiheesta tuli lähinnä sen sitomusehtoihin viimehetkillä tulleista muutoksista sekä halusta saada vastaus kysymykseen: pystyvätkö lohko-kohtaiset toimenpiteet korvaamaan niin sanotuista perustoimenpiteistä maksettavan korvauksen laskua ja kotieläintilan korotusosan poistumisen kokonaan. Viljelijälle on tärkeää saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä eikä ympäristöön liittyvä tukijärjestelmä tee tähän poikkeusta.

Ympäristökorvausjärjestelmän käynnistyminen oli hankala prosessi viljelijän kannalta keväällä 2015. Tukiehdot muuttuivat vielä tukihaun aikana. Tämä on osaltaan varmasti lisännyt viljelijöiden epävarmuutta uutta ympäristösitoumusta kohtaan. Kesän ja syksyn aikana 2015 alkoi käydä maataloushallinnolle selväksi myös se, etteivät ympäristökorvausjärjestelmään varatut määrärahat tulisi riittämään ohjelman loppuun saakka viemiseen alkuperäisin ehdoin. Muutoksia oli tehtävä ja niitä tulikin. Samalla viljelijöille annettiin mahdollisuus luopua ilman tukieurojen takaisinperintää ympäristösitoumuksesta kevään 2016 tukihaun yhteydessä.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää syitä siihen, miksi osa viljelijöistä on jäänyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle sen ensimmäisenä sitoumusvuonna 2015. Osan heistä on ollut aiemmalla kaudella ikänsä puolesta (vähintään 65-vuotias) mahdotonta sitoutua ympäristötukeen, mutta tämän tutkimuksen pääpaino ei ole heissä, vaan sellaisissa viljelijöissä, joilla on ikänsä puolesta ollut mahdollisuus hakea vanhan kauden ympäristötukea vuoteen 2014 saakka.

Yleisellä tasolla keskusteluissa tulee usein esille ympäristötukijärjestelmien rajoittavan merkittävästi ravinteiden käyttöä, niiden olevan korkeintaan kustannusneutraaleita ja aiheuttavan merkittävää hallinnollista taakkaa viljelijöille. Tämä opinnäyte keskittyy kartoittamaan tarkemmin, onko asia näin.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen on tyypillinen maatila, joka ei antanut ympäristösitoumusta keväällä 2015 sekä ovatko syyt ulosjääntiin olleet taloudellisia, ajankäytöllisiä, ravinteiden käyttöön liittyviä vai jotain muuta.

Ydintutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat pääasialliset syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen viljelijöiden näkökulmasta?
2. Kuinka ympäristökorvausjärjestelmää tulisi kehittää, jotta siihen olisi houkuttelevampaa sitoutua?

Opinnäytteessä keskitytään Etelä-Pohjanmaan alueen viljelijöihin tekemällä heille Webropol-kysely syistä ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen taustalla. Kysymyksiä valitaan eri aihealueista kuten talous, ajankäyttö ja byrokratia. Asiaa on tarkoitus selvittää myös haastatteleamalla maataloushallinnon asiantuntijoita ELY-keskuksesta ja YTA-alueilta sekä maatalouden neuvontasektorin edustajaa. Viljelijäkysely on tarkoitus toteuttaa talvella 2016 ennen kyseisen vuoden tukihaun alkamista.

Opinnäytteen tulosten pohjalta tarkoituksena on miettiä parannusehdotuksia seuraavalle ympäristösitoumuskaudelle tukiehtoihin ja niiden valvonnan toteuttamiseen, jotta suurimman osan viljelijöistä olisi edelleen taloudellisesti ja ajankäytöllisesti kannattavaa antaa ympäristösitoumus.

2 YMPÄRISTÖTUKIJÄRJESTELMÄT MUUALLA EUROOPASSA

2.1 Yleistä

Tämä luku käsittelee pääasiassa edellisen ympäristötukikauden 2007–2014 aikaista ympäristökorvausjärjestelmien tilannetta Euroopassa.

Ympäristötukijärjestelmät ovat olleet yli 20 vuotta osa eurooppalaista maatalouspolitiikkaa. Vuodesta 1992 alkaen jäsenmaat on veloitettu tarjoamaan erilaisia ympäristötukiohjelmiä (Neuvoston asetus (ETY) 2078/92 Ympäristönsuojelun vaatimusten kanssa sopusointuisista maatalouden tuotantomenetelmistä). Vuoden 1999 maatalouspolitiikan uudistuksen myötä maatalouden ympäristötukiohjelmat ovat olleet osa maaseudun kehittämisohjelmaa. (Berninger 2011b, 6.)

Maatalouden ympäristötukisitoumukset ovat tilakohtaisia. Euroopassa sopimusten kestot vaihtelevat 5–10 vuoden välillä. Suomessa sopimukset ovat olleet 5-vuotisia. Ympäristötuella kompensoidaan menetettyjä tuloja tai tukiehtojen täyttämisestä aiheutuneita kustannuksia. Maatalouden ympäristötukijärjestelmät voivat olla kansallisia tai ne voivat vaihdella maan sisällä alueellisesti tai paikallisesti. Ne ovat aina sopeutettu vastaamaan maan erityisolosuhteita. Ympäristötukijärjestelmät toteuttavat yleensä vähintään toista yleistavoitteista: maatalouden ympäristöriskien hallinta tai viljelymaiseman ja siihen liittyvän ympäristön suojelu. (Berninger 2011b, 6.)

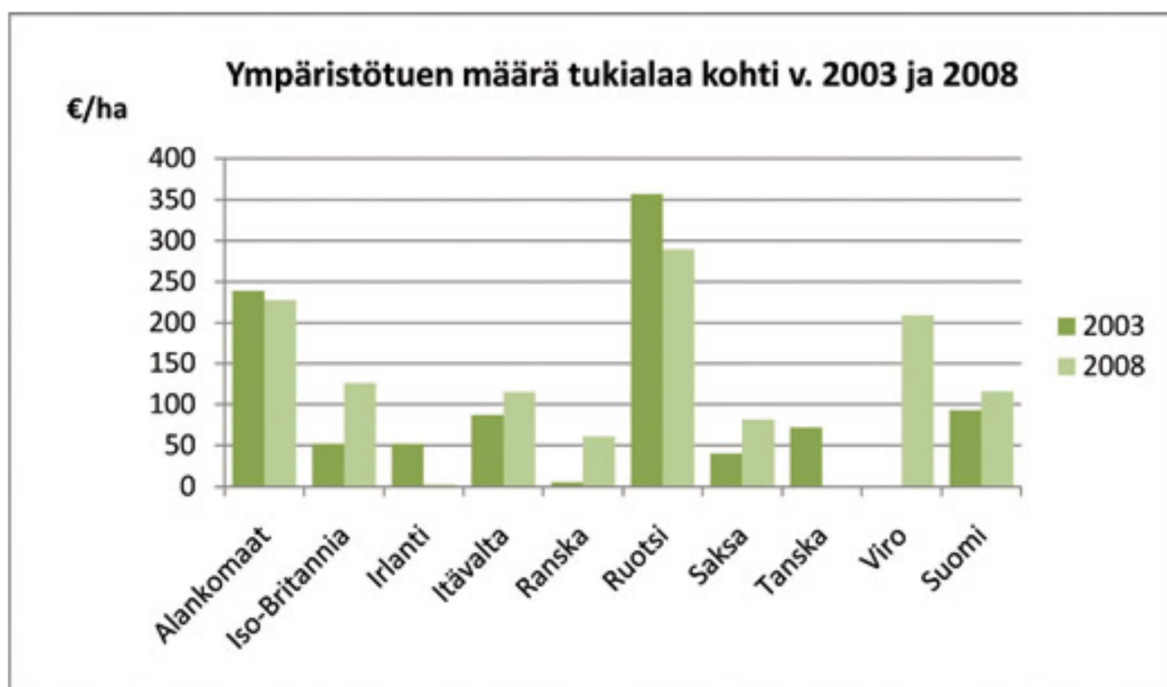
Ympäristötukiohjelman onnistumiseen vaikuttavat toimenpiteiden tosiasiallinen vaikuttavuus ympäristöön ekologisesti sekä viljelijöiden hyväksyntä. Tämä näkyy viljelijöiden osallistumishalukkuudessa. Vaikka yksittäinen toimenpide olisi tehokas, siitä ei ole mitään hyötyä, jos viljelijät eivät ole valmiita sitä toteuttamaan. EU-jäsenmailla on ollut kahdenlaista lähestymistapaa ympäristötukiohjelman toteuttamiseen. Joissain maissa ehdot ovat olleet laaja-alaisempia, tukitaso matalampi ja on yritetty saada mahdollisimman moni viljelijä lähtemään mukaan ohjelmaan. Toisissa maissa ehdot ovat olleet syvällisempiä koskeneet harvempia tiloja. Samalla tukitaso on ollut korkeampi. (Berninger 2011b, 6.)

Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1698/2005 kerrotaan EU:n rahoitusosuuden olevan vanhoissa jäsenmaissa enintään 55 % maaseudun kehittämisen toimintalinjan

2 tukikelpoisista julkisista menoista. Uusissa jäsenmaissa tämä rahoitusosuus on enintään 80 %. Toimintalinjan 2 toimenpiteisiin sisältyvät maatalouden ympäristötuen lisäksi muun muassa luonnonhaittakorvaukset ja Natura 2000 -tuet. (Berninger 2011b, 7.)

2.1.1 Ympäristötukijärjestelmien vertailua

Tässä yhteydessä käsitellään Euroopan maiden ympäristötukijärjestelmien eroavaisuuksia. Vertailu kohdistuu ympäristötuen ohjelmakausille 2000–2006 ja 2007–2013. Maatalouden ympäristötukijärjestelmiä voidaan vertailla muun muassa tuki-intensiteetin ja tuen kattavuuden perusteella (Kuva 1).

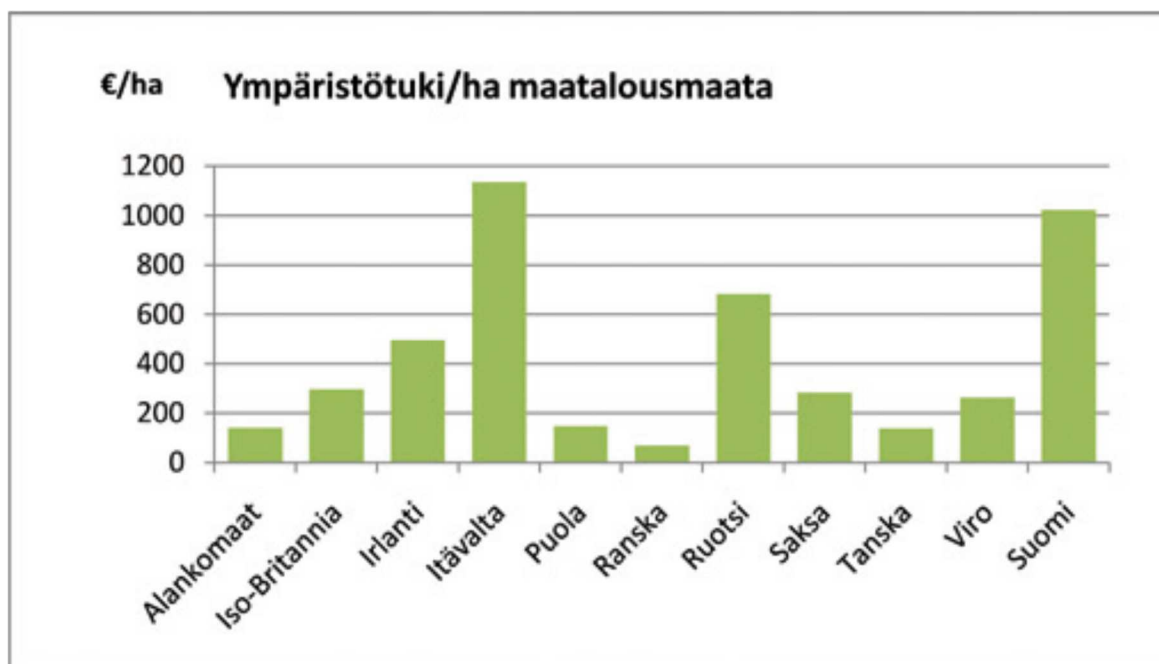
Kuva 1. Maksetun maatalouden ympäristötuen määrä tukialaa kohti vuosina 2003 ja 2008.

(European Commission 2006 ja Eurostat maataloustilastot 2009, Berningerin 2011b, 32 mukaan.)

Näistä maista erityisesti Ruotsi erottuu joukosta korkealla tuki-intensiteetillään. Muita korkean tuki-intensiteetin maita ovat Alankomaat ja Viro. Matalan tuki-intensiteetin maita ovat Ranska, Tanska, Saksa ja Irlanti. Iso-Britannia, Suomi ja Itävalta ovat keskinkertaisen tuki-intensiteetin maita. Isossa-Britanniassa ja Ranskassa on tukitasossa tapahtunut huomattavaa nousua vuosien 2003 ja 2008 välillä. Samalla

ajanjaksolla Irlannissa on tapahtunut huomattavaa tukitason laskua. (Berninger 2011b, 31.)

Kuvassa 2 esitetään, kuinka paljon varoja per hehtaari oli budjetoitu maakohtaisten ympäristötukiohjelmien toteuttamiseen ohjelmakaudella 2007–2013. Suomessa 7 vuoden kaudelle oli varattu hieman yli 1000 euroa. Yhtä vuotta kohti se tekee noin 145 euroa / ha. Eniten tukea oli varattu Itävallassa ja vähiten Ranskassa, jossa koko tukikaudelle varattu rahamäärä oli alle 100 euroa per hehtaari.

Kuva 2. Ohjelmakaudelle 2007–2013 budjetoitun maatalouden ympäristötuen määrä suhteessa maatalousmaan kokonaispinta-alaan. (Eurostat-maataloustilastot 2009, Berningerin 2011b, 35 mukaan.)

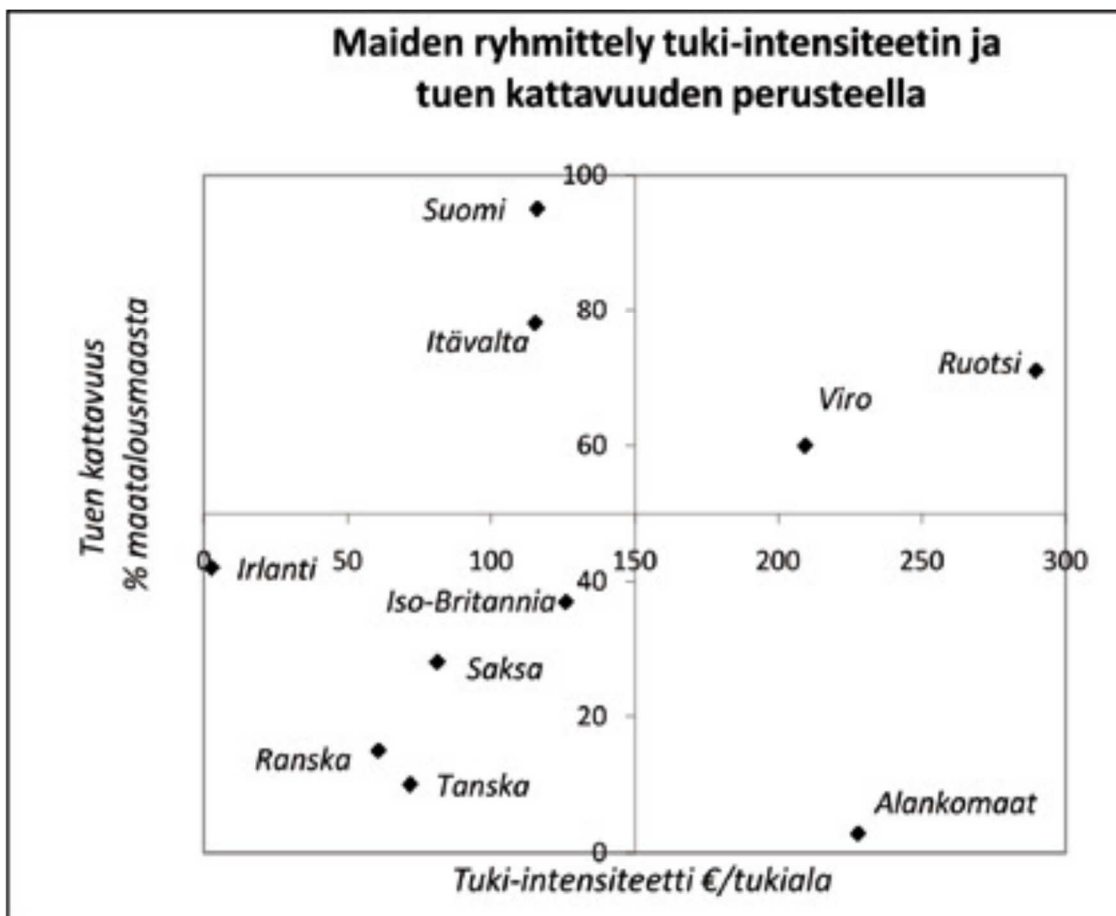
Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 1 on maittain esitetty tilasto ympäristösitoumuksessa olevan peltopinta-alan osuudesta kaikesta maatalousmaasta. Tuen prosentuaalinen kattavuus valtiotasolla maatalousmaasta oli pysynyt pääpiirteittäin samana vuonna 2009 (ohjelmakausi 2007–2013), kuin edellisellä 2000–2006 ympäristösitoumusten ohjelmakaudella (verrokkivuosi 2002). Ranskan osalta muutos saattaa johtua muuttuneesta laskentavasta. Mikäli Englantia tarkastellaan erillisenä osana kuningaskuntaa, nousee se jo lähelle korkean kattavuuden maita. Taulukon mukaan Suomi on selkeästi kärkipaikalla ympäristötukiohjelmassa mukana olevan maatalousmaan osalta. (Berninger 2011b, 33.)

Taulukko 1. Maatalouden ympäristötuen kattavuusprosentti maatalousmaasta vuonna 2002 ja uusien saatavilla oleva tieto eri maissa. (European Commission 2005, Berningerin 2011b, 33 mukaan.)

Maa	2002	Uusin tieto	Uusimman tiedon vuosi ja lähde
Alankomaat	2 %	2,8 %	2009, Agricultural Economics Research Institute
Iso-Britannia Englanti	18 %	37 % 66 %	2009, The Scottish Government 2010a 2009, Natural England 2009
Irlanti	29 %	42 %	2009, Department of Agriculture, Fisheries and Food
Itävalta	82 %	78 %	2009, AgrarmarktAustria
Puola	-	7 %	2010, Ministry of Agriculture and Rural Development
Ranska	40 %	15 %	2009, Cemagref
Ruotsi	85 %	71 %	2009, Jordbruksverket 2010
Saksa	25 %	28 %	2009, Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
Tanska	11 %	10 %	2008, Government of Denmark 2010
Viro	-	60 ¹ %	2009, Agricultural Research Centre
Suomi	99 %	95 %	2009, Maa- ja metsätalousministeriö

1= Arvio, sillä ympäristöystävällisen maataloustuotannon ja luomutuotannon tilat menevät osittain päällekkäin.

Seuraavalla sivulla olevassa yhdistelmätaulukossa (kuva 3) maat jakautuvat neljään ryhmään tuki-intensiteetin ja tuen kattavuuden perusteella. Suomi ja Itävalta ovat korkean kattavuuden ja keskinkertaisen tuki-intensiteetin ryhmässä. Korkean intensiteetin ja keskinkertaisen kattavuuden ryhmän muodostavat Viro ja Ruotsi. Matalan kattavuuden ja tuki-intensiteetin ryhmän muodostavat Irlanti, Saksa, Ranska ja Tanska. Alankomaat on yksin matalan kattavuuden ja korkean intensiteetin ryhmässä. Iso-Britannia on lähinnä taulukon keskipistettä eli se on keskinkertaisen tuki-intensiteetin ja tuen kattavuuden omaava maa. Eri mailla on siis monenlaista lähestymistapaa ympäristötukien toteuttamiseen tuki-intensiteetin osalta ja toimenpidevalikoimat mahdollistavat erilaisten pinta-ala osuuksien peltomaasta saamisen tukijärjestelmän piiriin eri maissa. (Berninger 2011b, 33.)

Kuva 3. Maiden ryhmittely maatalouden ympäristötuen tuki-intensiteetin ja tuen kattavuuden perusteella. (Berninger 2011b, 33.)

2.1.2 Ympäristötukijärjestelmien rakenne

Eurooppalaiset ympäristötukijärjestelmät voidaan pääsääntöisesti jakaa kahteen leiriin; yksiportaisiin ja kaksiportaisiin järjestelmiin. Yksiportaiset jakautuvat suoraan erilaisiin toimenpiteisiin tai toimenpidekokonaisuuksiin. Kaksiportaisissa ohjelmissä mikä muun muassa Suomessa on käytössä, on kaikille yhteiset perustoimenpiteet ja tämän lisäksi erikseen valittavia lisätoimenpiteitä. Myös yksiportaisessa on valittavana laajoille alueille soveltuvia toimenpiteitä ja suppeammille aloille soveltuvia erityistoimenpiteitä. Tanska ja Alankomaat poikkeavat pääsäännöstä. Näissä maissa ympäristöohjelmaa voidaan toteuttaa vain tietyissä osissa maata tai toimenpiteet perustuvat tarjouskilpailuun. Virossa ja Puolassa ympäristöohjelma perustuu kaikille pakollisiin toimenpiteisiin. (Berninger 2011b, 36.)

Ympäristötuen erityistukien osalta muualla Euroopassa ei ole ollut Suomen kaltaista kustannusarvioon perustuvaa tukijärjestelmää vaan tukitasot ovat olleet kaikille samat tai sitten viranomaiset ovat määritelleet tukitasot tapauskohtaisesti. (Berninger 2011a, 91.) Suomessa sama malli otettiin käyttöön ympäristösitoumuskaudelle 2015–2020 ja kustannuslaskelmien tekemisestä osana hakemuskäsittelyä luovuttiin.

3 YMPÄRISTÖTUEN 2007–2014 ERITYISPIIRTEET

3.1 Yleistä

Ympäristötuen tavoitteena on kestävän maa- ja puutarhatalouden harjoittaminen niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa luonnolle ja ympäristölle. Tavoitteena on, että kuormitus ympäristölle entisestään vähenee, edellytykset luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaisemien säilymiselle pysyvät hyvinä ja samalla voidaan tuottaa puhtaita korkealaatuisia tuotteita. Kestävän maatalouden harjoittamismahdollisuus pyritään säilyttämään myös pitemmällä tähtäimellä. Ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin ehkäistään ravinteiden hyväksikäyttöä tehostavilla toimenpiteillä. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013, 116.)

Aikanaan, kun kauden 2007–2013 ympäristötukikautta koskeva ensimmäinen ohjelmaluonnos valmistui lokakuussa 2005, eivät kaikki tahot olleet pitäneet sen sisältöä riittävän hyvänä. Eriäviä mielipiteitä jätettiin mm. kasvipeitteisyydestä, lannoitusrajoista, sekä luonnonmonimuotoisuuteen liittyvistä seikoista. ProAgria ja maataloustuottajain keskusjärjestö MTK jättivät eriävän mielipiteen karjanlannan käytön rajoittamisesta, he toivat esille myös tutkimustuloksia esim. maatalouden vesistönkuormituksesta. Seuraavaksi järjestettiin lausuntokierros, jossa pyydettiin ottamaan kantaa toimenpiteiden tärkeyteen ja tarpeellisuuteen asetettujen tavoitteiden kannalta sekä määrittelemään etusijajärjestys, mikäli rahoituksellisista syistä toimenpiteitä jouduttaisiin karsimaan. Saatujen 72 lausunnon perusteella valmistelutyötä jatkettiin ja lopullinen esitys lähetettiin Euroopan komission hyväksyttäväksi ja saatiin valmiiksi marraskuussa 2006. (Aakkula 2006, 28.)

Uutena asiana mukaan tuli uuden tilatukijärjestelmän mukanaan tuomat täydentävät ehdot, jotka asettivat uudet vähimmäistasot maatalouden ympäristön hoidolle. Maatalouden kustannustaso oli kuitenkin noussut edelliseen tukikauteen verrattuna ja viljelijöille ei haluttu asettaa lisää painetta laskemalla ympäristötuen tukitasoa. Jotta tukitaso pystyttiin pitämään entisellään, oli keksittävä uusia toimenpiteitä.

Ympäristökorvausta edeltävä ympäristötuki suunniteltiin alun perin 6-vuotiseksi ja 2007–2012 väliselle ajalle. Kauteen tuli kuitenkin 2 jatkovuotta ja näin sama järjestelmä oli voimassa 8 vuoden ajan. Järjestelmän runkona olivat perustoimenpiteet, joihin kaikkien oli pakko sitoutua saadakseen perustoimenpiteiden tuen. Lisätoimenpiteitä oli mahdollista valita 0–4 kappaletta riippuen siitä sijaitisiko maatila A-B vaiko C-alueella. Jako viljelyvyöhykkeisiin oli sama kuin tilatuessa. AB-alueella lisätoimenpiteitä oli mahdollista valita 4 kappaletta ja C-alueella 2 kappaletta. Puutarhatiloilla oli tämän lisänä omat lisätoimenpiteensä, mutta kappale rajoitukset olivat samat, kuin tavallisia peltokasveja viljelevillä tiloilla.

Ympäristötuen vuosittainen enimmäismäärä on 600 € / ha yksivuotisille kasveille, 900 € / ha monivuotisillekasveille ja 450 € / ha muulle maan käytölle. Näitä määriä voidaan korottaa, mutta korotukseen johtavat erityisolosuhteet pitää perustella maaseudun kehittämissuunnitelmassa. (A 1698/2005.)

Ympäristötukea täydentävänä osana olivat erilliset erityistukisopimukset, joiden perusteella tukea voitiin maksaa osassa sopimuksia myös peltoalan ulkopuoliselle alueelle, kuten perinnebiotoopeille ja erityisiä luonnonarvoja omaaville kohteille. Näiden sopimusten teko edellytti viljelijältä ympäristösitoumuksen antamista.

Ympäristötukisitoumuksen antamisen ehtona oli, että viljelijä oli 5-vuotista sitoumusta antaessaan vähintään 18-vuotias ja korkeintaan 65-vuotias. Ehto oli mahdollista täyttää myös viljelijän puolison iän perusteella. Iän tarkasteluajankohta oli tukihakua edellisen vuoden viimeinen päivä 31.12. Maatalousyhtymissä riitti, että yksi osakkaista täytti ikävaatimuksen. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013,105.)

3.1 Perustoimenpiteet

Saadakseen perustoimenpiteiden tuen viljelijän tuli laatia viljelysuunnitelma ja ottaa viljelysuunnittelua varten viljavuusnäytteet pelloiltaan. Näyte tuli ottaa peltolohkoittain jokaiselta alkavalta 5 hehtaarilta. Alle 0,5 hehtaarin peruslohkoja sai yhdistää samaan maanäytteeseen 2 hehtaariin saakka. Tämän lisäksi edellytettiin lohkokohdaisen kirjanpidon pitämistä. Kirjanpidon tuli sisältää merkinnät tapahtumista pelloilla

mm. muokkaus-, kylvö-, lannoitus-, kasvinsuojelu-, ja sadonkorjuutapahtumat. (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, 129.)

Vesistöjä suojeltiin ravinnepäästöiltä purojen ja järvien varsille perustettavien 3 metriä leveiden suojakaistojen sekä valtaojien varsille jätettävien 1 metrin leveiden pientareiden avulla. Suojakaistoilla tuli olla monivuotinen nurmikasvusto. Näitä kaistoja ei saanut käsitellä kasvinsuojeluaineilla, muokata tai lannoittaa. Hankalissa rikkakasvitapauksissa pesäkekäsittely oli sallittu. Näissäkin tapauksissa käsittelystä piti tehdä ilmoitus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle ja nurmikasvusto oli perustettava uudelleen vielä saman kasvukauden aikana. (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, 138–139.)

Perustoimenpiteistä maksettiin eri korvausta kasvi- ja kotieläintiloille. Kasvitilat saivat 93 euroa ja kotieläintilat 107 euroa. Puutarhatiloilla oli myös oma perustoimenpiteen tukitaso ryhmän 1 kasveilla 450 euroa ja ryhmän 2 kasveilla 438 euroa sekä eräillä siemenmausteilla 180 euroa, joihin kuului mm. kumina. (Hakuopas 2012, 55.)

3.2 Lisätoimenpiteet

Lisätoimenpiteitä oli valittavissa useita erilaisia. C-tukialueella oli mahdollista valita 0–2 lisätoimenpidettä ja AB-tukialueella oli valittava vähintään yksi ja korkeintaan neljä lisätoimenpidettä. Puutarhatilan ei tarvinnut valita lisätoimenpidettä koko maan alueella. Useissa lisätoimenpiteissä oli sellaisia rajoituksia, että niiden valinta oli mahdollista vain tietynlaisille tiloille. (Hakuopas 2012, 53.)

Taulukko 2. Ympäristötuen lisätoimenpiteiden tukitasot 2006–2014.
(Hakuopas 2014, 62–63.)

	AB-alue	C-alue
Lisätoimenpide	Tuki €/ha/v	
Vähennetty lannoitus	10	10
Typpilannoituksen tarkentaminen peltokasveilla	23	23
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys ja kevennetty muokkaus	11	11
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys	30	--
Peltojen tehostettu talviaikainen kasvipeitteisyys	45	--
Laajaperäinen nurmituotanto	55	49
Lannan levitys kasvukaudella	27	27
Ravinnetaseet	18	18
Kerääjäkasvien viljely	13	--
Viljelyn monipuolistaminen	24	--
Puutarhatoimien lisätoimenpiteet:	AB-alue	C-alue
	Tuki €/ha/v	
Typpilannoituksen tarkentaminen puutarhakasveilla	90	90
Katteen käyttö monivuotisilla puutarhakasveilla	256	256
Tuhoeläinten tarkkailumenetelmien käyttö	144	144

3.3 Erityistukisopimukset

Maatalouden erityisympäristötukisopimuksia oli mahdollista tehdä 5- ja 10-vuotisia. Pääosa sopimuksista oli kuitenkin 5-vuotisia. Sopimus oli mahdollista tehdä peltoalalle tai sen ulkopuoliselle alueelle. Alkuperäisrotujen kasvattamisesta ja alkuperäiskasvien säilyttämisestä oli myös mahdollista tehdä sopimus eläinyksiköihin tai säilytettävien kasvilajikkeiden määrään perustuen. Tuki maksettiin erityisiin toimenpiteisiin perustuen. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013, 158–164.)

Sopimusta haettiin ajankohdasta riippuen joko TE-Keskuksesta vuosina 2007–2009 tai ELY-keskuksesta vuosina 2010–2013. Tukitaso määräytyi hakemuksessa esitettyjen hyväksytyjen hoitotoimenpiteiden kustannusten perusteella. ELY-keskuksen viranomaisen ratkaisi sopimuksen tukitason ja tarvittaessa osana prosessia oli erityisasiantuntija ympäristö-vastuualueelta, silloin kun tarkemmin rajattiin sopimusaluetta kasvillisuuden tai erityisten ympäristöarvojen perusteella. Erityistukisopimusten maksimitukitasot on listattu alla olevassa taulukossa 3.

Taulukko 3. Erityistukisopimusten tukitasoja.
(Hakuopas 2014, 63.)

Erityistukisopimus	Tukitaso euroa
Perinnebiotooppien hoito	450 / ha
Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen	450 / ha
Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito, A- ja B-tukialueella	450 / ha
Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito, C-tukialueella	350 / ha
Monivaikutteisen kosteikon hoito	450 / ha
<u>Turvelpeltojen pitkäaikainen nurmiviljely</u>	
-kotieläintilat, joilla kasvatetaan nautoja, hevosia, lampaita tai vuohia yhteensä enemmän kuin 2 eläinyksikköä	68 / ha
-muut kotieläintilat ja kasvitilat	114 / ha
Ravinnekuormituksen tehostettu vähentäminen	347 / ha
Lietelannan sijoittaminen peltoon	56 / ha
Pohjavesialueiden peltoviljely	156 / ha
<u>Valumavesienkäsittely</u>	
-säättösalaojitus	54 / ha
-säättökastelu	108 / ha
-kuivatusvesien kierrätys	140 / ha
Alkuperäiskasvien kasvattaminen	450 / ha
<u>Alkuperäisrotujen kasvattaminen</u>	
-itäsuomen- ja pohjoissuomenkarja	500 / ey
-suomenlammas, ahvenanmaanlammas ja kainuunharma, länsisuomenkarja, suomenhevonen ja -vuohi	270 / ey
Alkuperäisrotujen kasvattaminen, maatiaiskanat ja -kukot	100–250 per tila
Luonnonmukainen tuotanto	141 / ha
Luonnonmukainen eläintuotanto	126+(141) / ha

4 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄ 2015–2020

4.1 Yleistä

Vuonna 2015 alkaneella ympäristökorvauskaudella perustason ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK) korvasi vanhan perustoimenpiteiden tuen. Osa vanhoista ympäristötuen lisätoimenpiteistä ja erityistukisopimuksista korvautuivat lohkokohtaisilla toimenpiteillä, joissa tuki maksetaan toteutuneen pinta-alan mukaan, jolla toimenpidettä toteutetaan. Pinta-ala voi vuosittain vaihdella ja osaa lohkokohtaisista toimenpiteistä on toteutettava vuosittain. Uusia lohkokohtaisina toimenpiteitä, joille ei löydy vastaavaa toimenpidettä vanhalla ympäristötukikaudella olivat saneerauskasvit koko maan alueella ja kerääjäkasvit C-alueella. Alla olevassa kuvassa 4 on kuvattu ympäristökorvauksen sisältö.

Maatalousmaan säilyttäminen

Täydentävät ehdot

Perustaso (sisältää ympäristösitoumuksen vähimmäisvaatimukset)

Ravinteiden tasapainoinen käyttö,

tilakohtainen toimenpide kaikille sitoutuneille

- Lohkokirjanpito, viljavuustutkimus, viljelysuunnitelma, koko sitoumuskautta koskeva viljelykiertosuunnitelma, suojakaistat, peltomaan laatutesti, yhden päivän viljelijäkoulutus/ verkkotutkinto, lannoitteiden käyttö.

Sitoumukselle valittavat lohkokohtaiset toimenpiteet:

- Lietelannan sijoittaminen peltoon
- Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen
- Valumavesien hallinta: säätösalaajitus ja säätökastelu
- Ympäristönhoitonurmet: suojavyöhykkeet, monivuotiset ympäristönurmet ja luonnonhoitopeltonurmet
- Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys
- Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla
- Peltoluonnon monimuotoisuus: viherlannoitusnurmet, kerääjäkasvit, saneerauskasvit ja monimuotoisuuspellot
- Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu.

Kuva 4. Ympäristökorvauksen sisältö.
(Hakuopas 2016, 95.)

Kaikille ympäristösitoumuksen antaneille korvaus ”pakollisista” toimenpiteistä on uudessa tukijärjestelmässä vaatimattomampi, kuin aiemmalla tukikaudella. Ravinteiden tasapainoisen käytön korvausta maksetaan peltoviljelykasveille 54 € / ha ja puutarhakasveille ja siemenmausteille 200 € / ha. (Ympäristökorvauksen sitoumusehdot 2015, 31) Ympäristökorvausjärjestelmässä ei myöskään enää ole vastaavaa kotieläintilojen korotusosaa, kuin aiemmassa ympäristötuesta.

4.2 Ympäristökorvauksen vähimmäisvaatimukset

Vähimmäisvaatimukset liittyvät lannan ja kasvinsuojeluaineiden käyttöön. Näiden vaatimusten mukaan viljelijä saa levittää fosforia peltoalalleen enintään peltokasveilla 75kg / ha vuodessa ja puutarhakasveilla 115kg / ha vuodessa. Huomattavaa on kuitenkin, että ympäristökorvauksen ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK) toimenpide asettaa usein tiukempia vaatimuksia. Täydentävien ehtojen asettamat vaatimukset koskien lannan varastointia ja levitystä koskevat myös ympäristökorvauksen mukaista lannoitusta. (Ympäristökorvauksen sitoumusehdot 2015, 7.)

Integroidun-torjunnan periaatteet (IPM) ovat osa kasvinsuojeluun liittyviä vähimmäisvaatimuksia. Kasvinsuojeluaineita tulee käyttää vain todettuun tarpeeseen. Viljelijältä edellytetään mahdollisimman tautiresistenttien lajikkeiden käyttöä ja pellon muokkaustoimenpiteiden tekemistä siten, että kasvinsuojeluaineiden käyttöä pystytään vähentämään. Kasvinsuojelutoimet tulee tehdä siten, että hyötyeliöille aiheutuva haitta on mahdollisimman pieni. (Ympäristökorvauksen sitoumusehdot 2015, 7.)

Viljelyn onnistumisen varmistamisessa tulee käyttää mahdollisimman hyvää viljelykiertoa ja asianmukaista viljelytekniikkaa. Mikäli kasvintuhoojan torjuntaan on käytettävissä riittävän tehokas biologinen torjuntakeino, on sitä ensisijaisesti käytettävä. Kasvinsuojeluaineen valinnassa on painotettava mahdollisimman hyvää soveltuvuutta, mahdollisimman pientä haittaa ihmisille, ympäristölle ja hyötyeliöille. Kasvinsuojeluaineiden käytössä tulee pyrkiä käyttämään mahdollisimman pieniä, mutta kuitenkin tehokkaita ainemääriä sekä estämään resistenssin syntymistä välttämällä saman tehoaineen käyttöä liian usein. (Ympäristökorvauksen sitoumusehdot 2015, 8.)

Viljelyhistoriaa on hyvä käyttää hyväksi kasvinsuojelusuunnittelussa. Kasvinsuojeluaineiden käytöstä on pidettävä kirjaa ja muistiinpanoista on hyvä selvittää tiedot kasvinsuojelutoimien onnistumisesta. Maatilan kasvinsuojeluruiskutuksia tekevällä henkilöllä on oltava kasvinsuojelulain (L 1563/2011) 10 §:ssä mainitun mukainen kasvinsuojeluaineiden käyttökoulutus suoritettuna ja kasvinsuojelussa käytettävän ruiskun on oltava testattu. Kasvinsuojeluaineruisku on testattava viiden vuoden välein. Uusi ruisku on kuitenkin testattava viimeistään, kun sen käyttöön otosta on kulunut viisi vuotta. (L1563/2011)

4.3 Ympäristösitoumuksen tilakohtainen toimenpide: ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK)

Ravinteiden tasapainoinen käyttö on pakollinen toimenpide kaikille ympäristösitoumuksen antaneille viljelijöille ja sitä on toteutettava kaikilla tilan lohkoilla riippumatta siitä, onko peruslohkolla korvauskelpoisuutta vai ei. Korvaus maksetaan vain satokasveille, jotka ovat korvauskelpoisella alalla, ei pellolla sijaitsevalle ympäristö- tai erityissopimusosalalle, kesannoille, ympäristöhoitonurmille tai pellon monimuotoisuusaloille. (Hakuopas 2015, 58.)

Osa ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK) noudattamiseen liittyvistä toimenpiteistä on entuudestaan tuttuja, jo edellisessä ympäristötukijärjestelmässä mukana olleita toimenpiteitä kuten: viljavuustutkimus, viljelysuunnitelma ja lohko-kohtaisen kirjanpidon pitäminen. Mukana vaatimuksissa ovat edelleen myös vesistöjen varsille perustettavat 3 metriä leveät suojakaistat. (Hakuopas 2015, 58–59.) Valtaojien varsille jätettävä 1m leveä piennarvaatimus ei ole enää tässä mukana, sillä se on osa täydentäviä ehtoja ja uutta vesilakia.

Uusina vaatimuksina RTK:ssä on 5-vuotisen viljelykiertosuunnitelman laatiminen ensimmäisen sitoumusvuoden loppuun 30.4.2016 mennessä ja peltomaan laatutestit, mikä on eräänlainen kuoppatesti / maanrakenneanalyysin tekeminen yli 50 aarisilta peruslohkoilta kolmannen sitoumusvuoden loppuun (30.4.2018) mennessä. Uusiin ehtoihin kuuluu myös pakollisen koulutuspäivän ympäristökorvauksen ehdoista suorittamisen 30.4.2017 mennessä. Tämän koulutuspäivän voi vaihtoehtoisesti korvata myös suorittamalla verkkotentin viljelijän VIPU-palvelussa olevan linkin

kautta. (Hakuopas 2015, 58–59) Verkkotentin yhteydestä löytyy myös linkki materiaaliin, josta oikeat vastaukset ovat poimittavissa. Tentin läpäistäkseen viljelijän on vastattava oikein vähintään 15 kysymykseen 25 kysymyksestä.

4.3.1 Lohkotason toimenpiteet

Tilakohtaisen toimenpiteen (RTK) korvauksen laskun myötä ympäristökorvauksessa lohko-kohtaiset toimenpiteet ovat talouden kannalta avainasemassa. Mahdollisuuteen saada hyvä kokonaiskorvaustaso per hehtaari vaikuttaa erityisesti se, että millä kohdentamisalueella tila sijaitsee talviaikaisen kasvipeitteisyyden osalta, miten tilalla käsitellään karjanlantaa sekä se, että kuinka suuri osa tilan pelloista sijaitsee vesistöjen tai valtaojien varsilla.

Suuri osa lohkotason toimenpiteistä on vanhoja tuttuja edelliseltä ohjelmakaudelta. Luonnonhoitopellot, jotka ovat parhaimmillaan monilajisiksi kehittyneitä vanhoja nurmia, joissa kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden käyttö on kielletty. Kemiallinen päättäminen nyt kuitenkin sallittiin, vaikka sitä ei suositellakaan, silloin kun kasvuston vähimmäis 2 vuoden säilyttämisaika on täynnä (Hakuopas 2015, 62). Tuttuja ovat myös peltoluonnon monimuotoisuustoimenpiteen monimuotoisuuspellot. Nämä ovat käytännössä suoria kopioita edelliseltä kaudelta. Viherlannoitusnurmelle sallittiin nyt säilyttämisaikaksi 3 vuotta samalla peltolohkolla verrattuna aiemman tukikauden 2:n vuoteen.

Vanhoista ympäristötuen erityistukisopimuksista ympäristökorvauksen lohko-kohtaisiin toimenpiteisiin siirtyivät suojavyöhykkeet, valumavesien käsittely, lietelantasopimukset ja pohjavesialueiden peltoviljely. Vanhojen suojavyöhykkeiden ilmoittaminen ja uusien perustaminen olikin hyvin suosittua vuoden 2015 tukihaussa.

Uusia toimenpiteitä olivat saneerauskasvit ja C-alueella kerääjäkasvien käyttö. Molemmat olivat suosittuja toimenpiteitä vuonna 2015, ja tukitaso oli kohtuullisen hyvä. Erityisesti kerääjäkasveja ilmoitettiin valtakunnan tasolla suuri määrä. Saneerauskasvi-toimenpide oli suunnattu erityisesti peruna-, sokerijuurikas- ja puutarhatiloille. Uuden toimenpiteen myötä viljelijät saivat täsmätyökalun maanrakenteen parantamiseen ja tuholaisten torjuntaan.

Osa lohkokohtaisista toimenpiteistä on valittavissa ns. kasvilajikoodeina, kuten toimenpiteet suojavyyhyke, viherlannoitusnurmi ja luonnonhoitopelto sekä peltoluonnon monimuotoisuus toimenpiteet niitty-, maisema- ja riistapelto. Satokasvin ohella taas ilmoitetaan kerääjäkasvit, valumavesienkäsittelyn menetelmät, orgaanisen kateen käyttö puutarhakasveilla tai siemenperunalla, lietelannan sijoittaminen peltoon tai vaihtoehtoisesti ravinteiden ja orgaanisen aineksen käyttö sekä vaihtoehtoinen kasvinsuojelu puutarhakasveilla.

Peltojen talviaikaisessa kasvipeitteisyystoimenpiteessä tuki määräytyy sen mukaan, kuinka suuren osan korvauskelpoisesta pinta-alasta viljelijä sitoutuu pitämään kasvipeitteisenä talven yli. 2015 vuoden ympäristösitousehtojen mukaan talviaikaista kasvipeitteisyyttä kelpasivat täyttämään käytännössä kaikki ns. satokasvit. Tarvittaessa kasvipeitteinen ala sai olla kokonaisuudessaan kevytmuokattua. Kasvipeitteisyysprosenttia oli mahdollista nostaa myös kesantoaloilla, joilla oli sänki- tai nurmikasvusto, pellonmonimuotoisuus aloilla, ympäristönhoitonurmilla sekä vanhoilla ympäristötuen erityistukisopimusaloilla, jotka sijaitsivat peltoalueella, vaikka näille aloille ei maksettukaan kasvipeitteisyyskorvausta. (Hakuopas 2015, 63.)

Satokasveille maksettiin myös kasvipeitteisyystoimenpiteen tuki sen mukaan, kuinka suuri osa korvauskelpoisesta pinta-alasta oli kasvipeitteistä talven yli. Tukiporaat olivat 20, 40, 60 ja 80 prosenttia peltojen talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdentamisalueella ja 20, 40 ja 60 prosenttia kohdentamisalueen ulkopuolella. Kohdentamisalueella ensimmäinen 20% kasvipeitteisestä alasta sai olla kevyesti muokattua alaa. Kohdentamisalueen ulkopuolella tätä rajoitetta ei ollut. (Hakuopas 2015, 63.)

Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa 5 on listattu ympäristökorvauksen toimenpiteistä maksettavat tukitasot. Perustason toimenpiteistä ja ympäristökorvauksen vähimmäisvaatimusten toteuttamisesta ei makseta korvausta.

TOIMENPITEISTÄ MAKSETTAVAT KORVAUKSET €/HA		
Perustaso		Ei korvausta
Vähimmäisvaatimukset		Ei korvausta
Ravinteiden tasapainoinen käyttö		54 € peltoviljelykasvit, 200 € puutarhakasvit (>1ha)
Lohkokohtaiset toimenpiteet, jotka maksetaan ilmoitetun alan mukaan		
Lietelannan sijoittaminen peltoon		40 €
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen		40 €
Valumavesien hallinta	säättösalojen hoito	70 €
	säättökastelu ja kuivatusvesien kierrätys	250 €
Ympäristönhoitonurmet	suojavyöhykenurmet	500 € kohdentamisalueella, 450 € muulla alueella
	monivuotiset ympäristönurmet	50 €
	luonnonhoitopeltonurmet	120 € kohdentamisalueella, 100 € muulla alueella
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys	20 % tilan sitoumusalasta	4 €
	40 % tilan sitoumusalasta	18 € kohdentamisalueella, 9 € muulla alueella
	60 % tilan sitoumusalasta	36 € kohdentamisalueella, 11 € muulla alueella
	80 % tilan sitoumusalasta	54 € kohdentamisalueella
		300 € yksiv. ptr.kasveilla, 500 € moniv. ptr.kasveilla
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla		
Peltoluonnon monimuotoisuus	viherlannoitusnurmet	54 €
	kerääjäkasvit	100 €
	saneerauskasvit	300 €
	monimuotoisuuspellot	300 €
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu		menetelmäryhmä 1. 500 €
		menetelmäryhmä 2. 350 €

Kuva 5. Ympäristökorvauksen toimenpiteistä maksettavat korvaukset. (Hakuopas 2016, 114).

4.3.2 Muutokset lohko-kohtaisiin toimenpiteisiin vuodelle 2016

Erityisesti suojavyöhykkeitä ja kerääjäkasveja ilmoitettiin vuoden 2015 tukihaussa niin suuri määrä, että oli selvää, että ympäristökorvaukseen kaudelle 2015–2019 budjetoidut määrärahat olisivat olleet riittämättömät. Maatalousministeriössä jouduttiinkin miettimään millä toimenpiteillä määrärahat saataisiin riittämään.

Vuoden 2016 tukihakuoppaan mukaan tukiehtoihin luotiin seuraavat rajoitteet määrärahojen riittävyyden varmistamiseksi:

- Kerääjäkasveja oli enää mahdollista ilmoittaa 25 % alalle korvauskelpoisesta alasta aiemman 100 % sijaan. Myös kylvöajankohtaa tarkennettiin tiukemmaksi.
- Uusia suojavyohykkeitä ei saanut enää perustaa.
- Suojavyöhykealat laskettiin nyt mukaan luonnonhaittakorvauksen kesantorajoitteeseen. Luonnonhaittakorvaus maksetaan maksimissaan 25% osuudelle korvauskelpoisesta pinta-alasta.
- Talviaikaista kasvipeitteisyysprosenttia ei ollut enää mahdollista nostaa ympäristönhoitonurmilla ja pellonmonimuotoisuusaloilla. Myöskään puutarhakasvialat, joille maksettiin tukea orgaanisen katteen käytön perusteella eivät enää korottaneet kasvipeitteisyysprosenttia.
- Saneerauskasvien tuki edellytti vähintään 1 hehtaarin niiden viljelyyn oikeuttavien kasvien viljelyä.

4.4 Ympäristösopimukset

Uudella ympäristösitoumuskaudella 2015–2020 on valittavana aiempaa vähemmän erilaisia ympäristösopimuksia, koska osa vanhan kauden ympäristötuen erityistukisopimuksista on siirtynyt osaksi ympäristökorvauksen lohkokohtaisia toimenpiteitä. Ympäristösopimukset eivät myöskään enää edellytä viljelijältä ympäristösitoumuksen antamista. Sopimukset eivät enää vaadi laskelmaa toimenpiteistä aiheutuneista kustannuksista, mutta suunnitelma toteutettavista toimenpiteistä ja perusteet sopimuksen tekemiselle on yhä esitettävä. Sopimuksia haetaan edelleen ELY-keskuksesta erillisillä paperihakemuksilla päätukihaun yhteydessä. Maksatusta sopimuksista on haettava vuosittain päätukihaun yhteydessä lohkokohtaisesti. Ympäristösopimuksen myöntövaiheessa tarkistetaan, että viljelijä täyttää aktiiviviljelijän määritelmän ja tämän lisäksi on noudatettava täydentäviä ehtoja. Ympäristösopimus tyyppejä on viisi erilaista. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 4 sopimustyyppit ovat listattuina tukitasoineen.

Taulukko 4. Ympäristösopimustyytit ja tukitasot (Ympäristösopimukset).

Ympäristösopimustyyppi	€ / ha / ey
Kosteikkojen hoito	450
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito (perinnebiotoopit, luonnonlaitumet)	450
Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit (Lumo)	600
Kurki-, hanhi- ja joutsenpellot	600
Alkuperäiskasvien ylläpito, tuki per lajike	400
<u>Alkuperäisrotujen kasvattaminen</u>	
Nautarodut: itä-, pohjois- ja länsisuomenkarja	530
Suomenhevonen	300
Lammas	300
Suomenvuohi	300
Maatiaiskanat ja -kukot per tila	300

Kosteikon hoitosopimus voidaan tehdä ei-tuotannollisen investointitukisopimuksen jälkeen kattamaan kosteikon hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Sopimus voidaan tehdä myös kosteikkokohteelle, joka ei ole saanut investointitukea ja on ns. omarahoitteinen. Sopimus voidaan tehdä myös alueelle, jolla on ollut voimassa maatalouden ympäristötuen kauden 2007–2014 mukainen erityistukisopimus monivaikutteisen kosteikon hoidosta (Kosteikon hoitoa koskevat sopimusehdot 2017, 1.)

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksessa tuetaan toimenpiteitä, joita tehdään aiemmin tai nykyisin karjan laiduntamalla perinnebiotoopeilla, luonnonlaitumilla, metsälaitumilla, viljeltyihin peltoihin rajoittuvilla reuna-vyöhykkeillä tai metsäsaarekkeilla. Sopimus tehdään pellon ulkopuoliselle alueelle. Tukitasoja tässä sopimuksessa on kaksi, joista korkeampi on maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkailla kohteilla. (Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevat sopimusehdot vuonna 2017, 1.) Alueella tehtävien hoitotoimenpiteiden on perustuttava sopimushakemuksessa esitettyyn suunnitelmaan (Maatalousluonnon monimuotoisuuden... 2017, 3).

Kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimuksessa viljelijä perustaa linnuille levähdyspaikan, joka houkuttelee lintuja ruokailemaan ja samalla vähentää painetta lintujen aiheuttamille tuhoille varsinaisilla viljelyksillä. Sopimusalue voidaan perustaa alueelle,

jolla on tunnetusti ollut lintujen massaesiintymien aiheuttamia satovahinkoja tai alueelle, joka on lähellä lintujen erityisiä elinympäristöjä (Kurki- hanhi- ja joutsenpeltojen hoitoa koskevat sopimusehdot vuonna 2015, 1.)

Alkuperäislajikkeiden varmuuskokoelmat- sopimuksessa tukea maksetaan säilytettävien lajikkeiden lukumäärän perusteella. Tavoitteena on tukea luonnonmonimuotoisuutta ja säilyttää erityisesti pohjoisiin oloihin sopeutuneiden kasvilajien, maataislajikkeiden ja uhanalaisten kauppalajikkeiden geenivaratiedon säilymistä. Tätä sopimusta haetaan poikkeuksellisesti Maaseutuviraston eläin- ja erikoistukiyksiköstä. (Geenivaratukien esittely alkuperäiskasvien varmuuskokoelma viitattu 21.9.2016.)

Alkuperäisrotujen säilyttämisessä tavoitteena on turvata kansallisten eläinrotujemme säilyttämistä. Sopimus edellyttää eläinten pitoa niiden lisäämistarkoituksessa. (Alkuperäisrotujen kasvattamista koskevat sopimusehdot vuonna 2016, 1.)

5 YMPÄRISTÖTUEN JA YMPÄRISTÖKORVAUKSEN KESKEISIMMÄT EROAVAISUUDET

Vanhat ympäristötuen perustoimenpiteet korvattiin uudella kaudella ympäristökorvauksen ravinteiden tasapainoinen käyttö (RTK) kokonaisuudella. Tukitaso putosi selvästi aiemmista 93–107 euron määrästä 54 euroon. Tämän lisäksi kotieläintilan korotus poistui. Puutarhakasvit ja kumina ym. siemenmausteet saivat uudelle kaudelle saman 200 euron hehtaarituen.

Uudelle 2015 alkaneelle ympäristökorvaus tukikaudelle tehtiin merkittäviä uudistuksia verrattuna aiempaan tukijärjestelmään. Vanhat lisätoimenpidemuotoiset tukimuodot jäivät pois ja tilalle tuli uusia lohkokohtaisia toimenpiteitä. Samalla uudistettiin vanha ympäristötuen erityistukisopimukseen perustunut tukijärjestelmän osuus. Tilalle tulivat uudet ympäristösopimukset, joiden käsittely pysyi edelleen paikallisissa ELY-keskuksissa. Osa vanhojen erityistukisopimusten käsittelystä siirtyi muutoksen myötä YTA-alueiden käsiteltäväksi, kuten suojavyöhykkeet ja monivuotiset ympäristönurmet, lietelannanmultaus ja orgaanisen aineksen kierrättäminen sekä valumavesien käsittely

Vanhojen erityistukien muututtua osittain lohkokohtaisiksi toimenpiteiksi niiden hakeminen tai paremminkin ilmoittaminen oli aikaisempaa helpompaa. Lohkokohtaisissa toimenpiteissä ei vaadittu enää erillistä hoitosuunnitelmaa, eikä myöskään kustannuslaskelmaa.

Erityisesti suojavyöhykkeiden kohdalla suosio oli taattu. Ensinnäkin korvaustaso nousi C-alueella 350 eurosta 450 euroon ja A–B alueilla 450 eurosta 500 euroon. Suojavyöhykelohko voitiin ilmoittaa päätukihaun yhteydessä, sillä edellytyksellä, että se rajoittui valtaojaan tai vesistöön. Sille kuinka suurelta osin pelto rajoittui valtaojaan tai vesistöön ei asetettu mitään rajoitusta. Esimerkiksi 10 hehtaarin lohko joka rajoittui 10 metrin matkalta valtaojaan voitiin ilmoittaa suojavyöhykkeenä koko pinta-alaltaan.

Ympäristökorvauskauden käynnistyttyä vuonna 2015 sadonkorjuuvaatimus poistui kaikilta muilta kasvilajeilta paitsi suojavyöhykenurmilta ja ympäristöhoitonurmilta.

Näin ollen viherkesantojen ja viherlannoitusnurmien merkitys kasvivalintojen suhteen aleni. Käytännössä viherlannoitusnurmea ei kannattanut ilmoittaa, kuin niiden tilojen, jotka eivät olleet valinneet lohkokohtaista toimenpidettä talviaikainen kasvi-
peitteisyys tai jotka pelkäsivät pysyvää nurmen statusta. Viherkesantoa ei ollut enää pakko niittää vuosittain, mutta luonnonhoitopellon osalta niitto tuli tehdä 2 vuoden välein, kun se aiemmalla tukikaudella oli tullut tehdä vähintään kolmen vuoden välein.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

Ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen syiden selvittämiseksi haluttiin saada mahdollisimman kattava kuva. Tavoitteen saavuttamiseksi tehtiin pohdintaa tutkimussuunnitelman luomisen yhteydessä syksyllä 2015.

6.1 Webropol-kyselytutkimus

Ensisijaiseksi tutkimusmenetelmäksi valittiin Webropol-kyselynä toteutettava kyselytutkimus Etelä-Pohjanmaan viljelijöille. Viljelijäkyselyä varten kerättiin listaa 2015 vuoden tukihaussa ympäristösitoumusta antamattomista viljelijöistä Etelä-Pohjanmaan alueelta ja näistä valittiin satunnaisesti 188 tilaa, joille lähetettiin sähköpostilla kutsu / linkki saatekirjeen (Liite 1) kera täyttämään sähköinen Webropol-kysely (Liite 2) aiheesta: syyt ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen taustalla Etelä-Pohjanmaalla. Apua ympäristösitoumusta antamattomien tilojen löytämiseen sain silloisesta työpaikastani työskennellessäni tarkastajana Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

Saatekirjeen hyvä muotoilu ja kiinnostavuus vaikuttavat kyselyn vastausprosenttiin. Se, että onko itse kyselylomake kuinka hyvä ei auta, jos saatekirje ei ole asiallinen tai sen muotoilussa on puutteita. (Vehkalahti 2008, 48.) Kattavien vastausten saamisen varmistamiseksi loin itse kyselyyn tarkisteita, joilla vastaajalta edellytettiin sivuilla etenemiseen kaikkiin tarpeellisiin kysymyksiin vastaamista. Saatekirjeen ja itse kyselyn toimivuutta testattiin muutaman testihenkilön voimin. Näin voitiin varmistaa kyselyn toimivuus ja helppokäyttöisyys. Joka tapauksessa useampi silmäpari näkee enemmän kuin yhdet. Testitulosten perusteella ja opinnäytteen ohjaajan kommenttien perusteella kyselyyn tehtiin vielä hienosäätöä ennen lopullista toimeenpanoa.

6.2 Teemahaastattelu

Toissijaiseksi viljelijäkyselyä täydentäväksi tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelun toteuttaminen maataloussektorin asiantuntijoita hyödyntämällä.

Teemahaastattelu sopii hyvin tutkimusmenetelmäksi tähän tutkimukseen, sillä se sijoittuu formaaliudessaan lomake- ja avoimahaastattelun väliin. Haastattelu on muotoiltu sopivan väljäksi, eikä se noudata ennalta suunniteltua kaavaa. Avoimelle keskustelulle annetaan haastattelussa aikaa. Haastattelun teemat ovat kaikille haastateltaville samoja, mutta yksittäisiä kysymyksiä ei käsitellä kaikkien haastateltavien kanssa välttämättä yhtä laajasti tai samassa järjestyksessä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.)

Kattavan asiantuntijanäkemyksen saamiseksi tutkimukseen päädyttiin haastattelemaan peltooperusteisten tukien valvonnan asiantuntijaa, kunnan maaseututoimen edustajaa sekä neuvonjärjestön edustajaa. Haastateltavia valittaessa pyrittiin hyödyntämään tutkijan olemassa olevia työelämä kontakteja. Näin haastatteluista saatiin mahdollisimman keskustelunomaisia ja rentoja. Kaikkien haastateltavien kanssa suunnitelmana oli käydä keskustellen läpi viljelijäkyselylomake, viljelijäkyselyn tulokset sekä haastateltaville erikseen räätälöidyt lisäkysymykset.

Maataloustukien valvonnan asiantuntijoista haastateltavaksi valikoitui Etelä-Pohjanmaan ELY-Keskuksen tuki- ja tarkastusryhmän päällikkö Harri Väisänen. Valinta kohdistui häneen, koska hänellä on kattava ja pitkä kokemus maatalouden valvonnasta ja ympäristötukiin liittyvistä asioista. Hän on aikaisemmin toiminut ELY-Keskuksessa myös ympäristöryhmän päällikkönä. Väisänen on myös itse maanviljelijä, mutta haastattelu sovittiin toteutettavaksi niin, että hän edusti virkamiesnäkökulmaa.

Kuntien maaseututoimen edustajista haastateltavaksi valikoitui Järvi-Pohjanmaan maaseutuasiamies Pentti Halla-Aho. Hänellä on myös pitkä kokemus maaseutuasiamiehenä toimimisesta. Toinen syy Halla-Ahon valintaan on se, että toimin työssäni ProAgriassa paljon Järvi-Pohjanmaalla sijaitsevien maatila-asiakkaiden parissa ja asiointi Alajärven maaseututoimistossa oli sijainnillisesti järkevää. Halla-Aho viljelee itsekin maatilaa, mutta haastatteluvastauksissaan hän edustaa Järvi-Pohjanmaan viljelijöitä yhtenä kokonaisuutena vuoden 2015 tukiudistuksen ja ympäristökorvaukseen 2016 tulleiden muutosten osalta.

Molemmille maataloushallinnon edustajille tehtyyn teemahaastatteluun käytettiin samaa haastattelukysymysrunkoa (Liite 3). Haastattelun pohjana olivat myös viljelijäkyselyn tulokset, sillä ne olivat haastatteluhetkellä käytettävissä.

Maatalouden neuvontajärjestöjen osalta haastateltavaksi valikoitui ProAgria Etelä-Pohjanmaan kasvi-, sika-, ja siipikarjapalveluryhmän palvelupäällikkö Henri Honkala. Valinta oli luonteva, koska Honkalalla on pitkä kokemus työstä neuvontajärjestön palveluksessa sekä hyvät verkostot maatalouden sidosryhmiin ja viljelijöihin. Honkala on myös itse maanviljelijä. Haastattelua varten Honkala oli saanut tutustua viljelijäkyselyn tuloksiin samalla tavalla graafisesti esitettynä, kuin tässä opinnäytteessä on esitetty.

Neuvontajärjestön asiantuntijalle suunnatussa haastattelussa käytettiin hyvin pitkälle samaa haastattelukysymysrunkoa (Liite 4), kuin maaseutuhallinnon edustajille tehdyssä kyselyssä. Lisäkysymyksiä oli kaksi liittyen ympäristösopimukseen ja ravinteiden käyttöön.

Haastattelujen jälkeen kaikki nauhoitukset litteroitiin sanatarkasti ja tämän jälkeen ne kirjoitettiin vielä puhtaaksi kirjakiellelle mahdollisimman nopeasti, kun keskustelu oli vielä tuoreessa muistissa. Puhtaaksikirjoitusvaiheessa teksti järjestettiin myös enemmän loogisesti eteneväksi, sillä samoihin teemoihin saattoi tulla viittauksia useamman kerran haastattelun aikana. Valmis puhtaaksikirjoitettu teksti lähetettiin vielä haastateltaville kommentoitavaksi, joiden myötä teksteihin tehtiin vielä pieniä korjauksia ja lisäyksiä.

7 VILJELIJÄKYSELY JA TULOSTEN TARKASTELU

Viljelijäkysely toteutettiin Webropol-kyselynä helmi-maaliskuun aikana 2016. Linkki ja saatekirje kyselyyn lähetettiin sähköpostitse 188 viljelijälle. Muistutuksia tein kaksi, jotka aktivoivat vastaajia mukavasti. Vastauksia kyselyyn tuli 46 kappaletta ja yllättävää sekä positiivista oli sanallisten vastausten suuri määrä vapaan sanan kenttiin. Kysely toteutettiin anonyymina kyselynä, jolloin yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa vastausten joukosta. Kyselyn vastausprosentiksi tuli 24,5 %. Kysely oli avattu 21 kertaa lähettämättä vastausta. Varmaa syytä kyselyn kesken jättämiin on vaikea arvioida, mutta toisaalta kysely oli melko laaja ja edellytti vastaamista kaikkiin kysymyksiin, ehkä tämä turhautti osaa vastaajista.

Vastauksia tutkimusteemaan saatiin mukavasti kaikkien tuotantosuuntien edustajilta. Vastaajat jakoutuivat tasan kasvi- ja kotieläintilojen kesken. Kotieläintiloista kuitenkin yhden eläintiheys oli alle 0,35 ey / ha. Viljelijöistä yksi ilmoitti tuotantotavakseen luonnonmukaisen tuotannon, loppujen vastaajien ollessa tavanomaisen tuotantotavan edustajia. Yhden luonnonmukaisen tuotannon viljelijän vastausten perusteella ei ole mahdollista saada luotettavaa kuvaa tutkimuskysymyksiin.

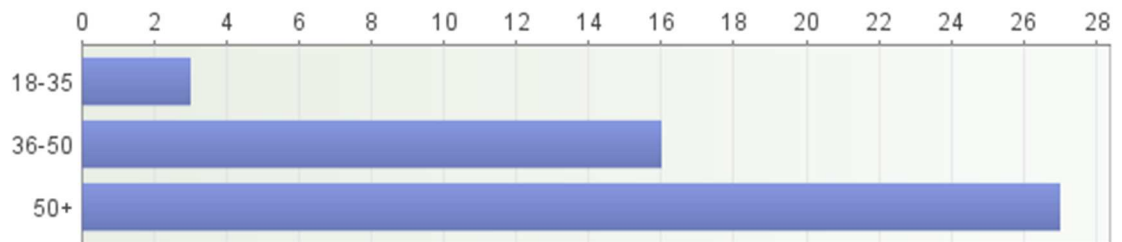
Varsinaisissa vastauksissa olen tutkimuksen lukijaa helpottaakseni muodostanut viljelijöiden vastauksista keskiarvon, missä väittämän kanssa täysin erimieltä oleva viljelijä edustaa lukua 1, neutraali kanta lukua 3 ja mikäli vastaaja on väittämän kanssa täysin samaa mieltä niin lukua 5. Yhdessä vastauksista luku 1 edustaa huonoa, luku 3 tyydyttävää ja luku 5 kiitettävää kouluarvosanaa. Tarkemmat vastaukset ovat tämän työn liitteenä, mistä voi kunkin väittämän kohdalta nähdä myös sellaisten vastaajien osuuden, jotka eivät osanneet sanoa tai kokivat, että väittäjä ei koskenut heidän tilaansa.

Keskiarvoa täydentäväksi tilastoarvoksi olen laskenut keskihajonnan kokoaineiston tarkastelun mielipidekysymyksien osalta.

Perinteisesti viisi portaisessa mielipidekyselyssä keskihajonta on lähellä lukua 1. Mitä pienempi luku on, sitä pienempi on arvojen vaihtelu keskiarvon ympärillä. Vastaavasti suurempi luku kuvastaa suurempaa vaihtelua keskiarvon ympärillä. (Taanila, A.)

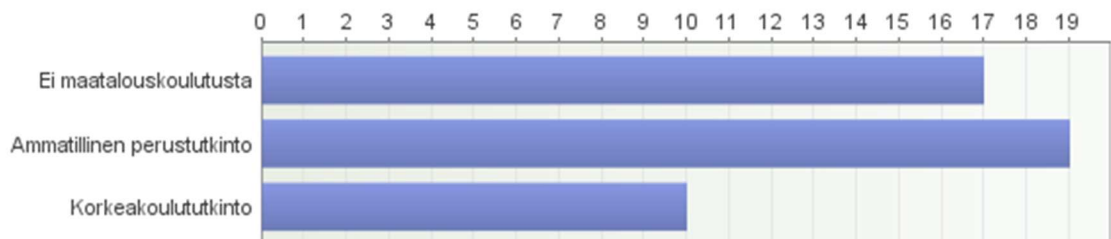
7.1 Vastanneiden perustiedot

Suurin osa kyselyyn vastanneista on keski-ikäisiä tai vanhempia viljelijöitä. Nuoria alle 35-vuotiaita on vastaajien joukossa vain kolme. Vastanneiden ikärakenne edustaa melko lailla keskimääräistä viljelijöiden ikärakennetta Etelä-Pohjanmaalla (Kuva 6).

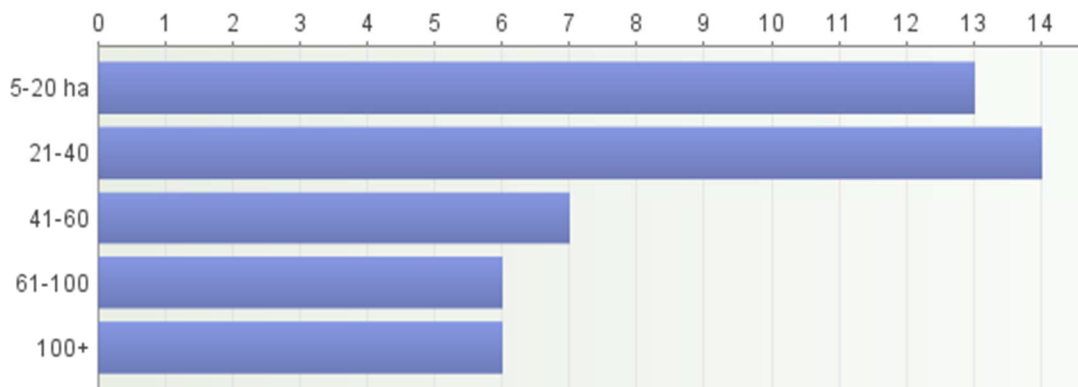
Kuva 6. Kyselyyn vastanneiden ikäryhmä n=46.

Kyselyyn vastaajista suurimmalla osalla oli maatalouteen liittyvänä koulutustautana ammatillinen perustutkinto ja 10 vastaajaa oli suorittanut maatalouteen liittyvän korkeakoulututkinnon. Vastaajia saatiin kaikista koulutusryhmistä (Kuva 7).

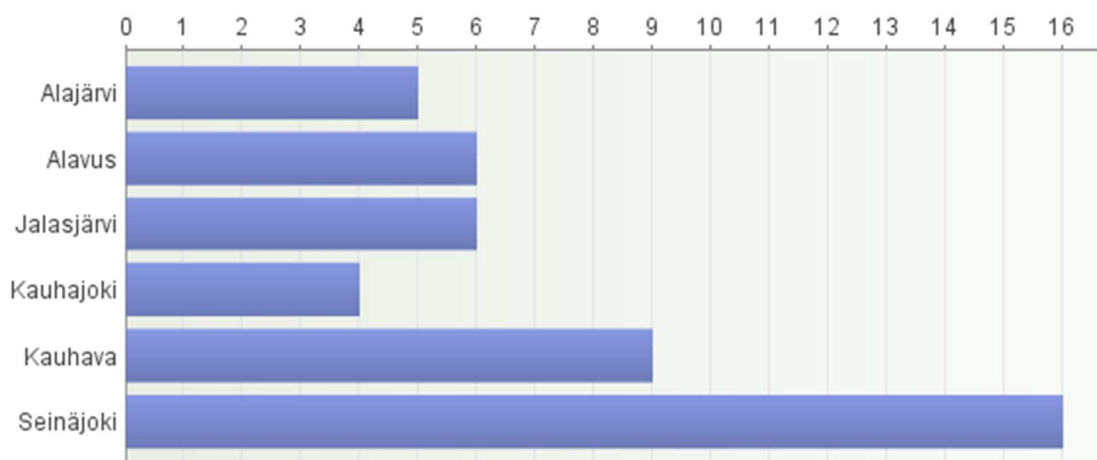
Kuva 7. Kyselyyn vastanneiden koulutustausta n=46.

Kyselyyn vastanneista suurimman osan maatilan pinta-ala oli 40 hehtaaria tai sen alle. Keskipokoluokan tiloja 41–100 hehtaaria oli 13 kappaletta ja suuria yli 100 hehtaarin tiloja 6 kappaletta. Vastaajia saatiin melko tasaisesti kaikista tilakokoluokista, mikä myös vastaa melko tarkoin tilakoon keskimääräistä jakaumaa Etelä-Pohjanmaan alueella (Kuva 8).

Kuva 8. Kyselyyn vastanneiden maatilan kokoluokka n=46.

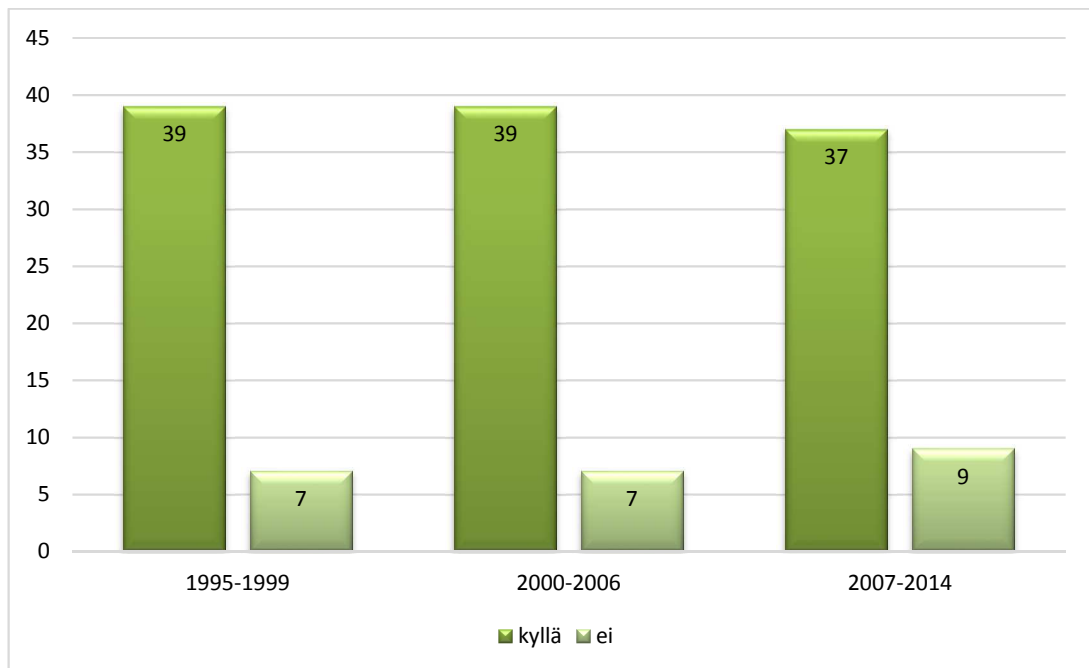
Suurin osa kyselyyn vastanneista (16kpl) oli Seinäjoen yhteistoiminta-alueelta. Yksittäisenä suurempana alueena erottuu vielä Kauhavan yhteistoiminta-alue 9:llä vastaajallaan muiden YTA-alueiden jakautuessa melko tasan. Kyselyssä on edustettuna kattavasti koko Etelä-Pohjanmaan alue (Kuva 9).

Kuva 9. Kyselyyn vastanneiden alueellinen sijainti YTA-alueittain n=46.

Kysyttäessä olivatko vuodesta 2015 alkaneen ympäristökorvauksen ulkopuolelle jääneet tilat antaneet ympäristösitoumusta aiemmilla kausilla, saatiin mielenkiintoisia vastauksia. Suurin osa kyselyyn vastaajista oli ollut mukana aiemmilla ympäristötukikausilla. Kyselyyn vastaajista seitsemän ei ole ollut mukana ympäristötukijär-

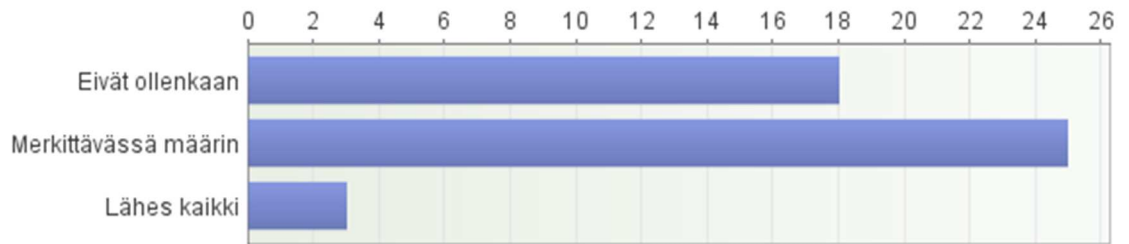
jestelmissä missään vaiheessa Suomen ollessa Euroopan unionin jäsenenä. Tämän lisäksi 2 vastaajaa oli jäänyt pois ympäristötuen piiristä kaudella 2007–2014 verrattuna aiempiin kausiin. Vastaajat olivat siis pääosin jääneet pois ympäristöön liittyvästä tukijärjestelmästä vasta vuodesta 2015 alkaen, kun uusi ympäristökorvausjärjestelmä tuli voimaan. Tämä lisää kyselyn painoarvoa, sillä uudessa ympäristösitoumuksessa ei enää ollut 65-vuoden yläikärajaa. Se miksi 37 vastaajaa ei antanut uutta ympäristösitoumusta täytyi johtua muista, kuin ikäsyistä (Kuva 10).

Kuva 10. Kyselyyn vastanneiden aiemmat ympäristösitoumukset aiemmilla ohjelmakausilla n=46.

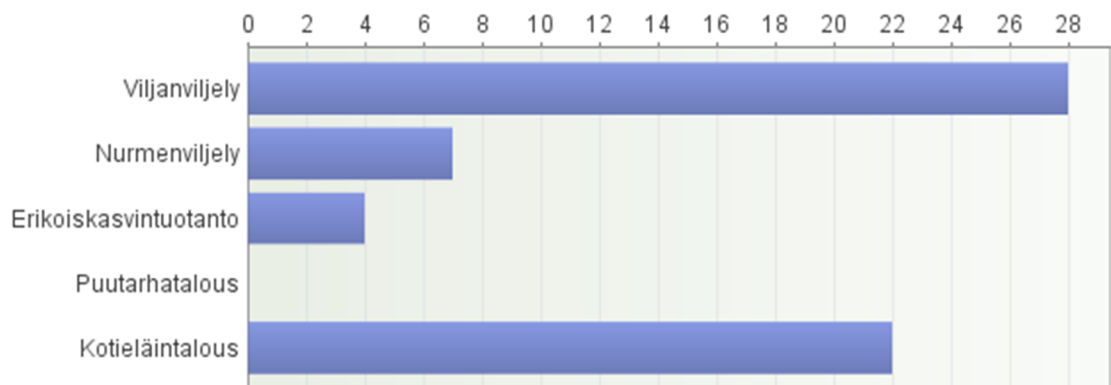
Vastaajista pääosan (25 kpl) peltolohkot sijaitsevat merkittävässä määrin vesistöjen ja valtaojien varsilla. 18 vastaajan pellot eivät rajoitu vesistöihin tai valtaojiin. 2 vastaajalla lähes kaikki pellot rajoittuvat vesistöihin tai valtaojiin. Vastaajien jakauma antaa mahdollisuuden vertailla luotettavasti tilan peltojen sijainnin suhteessa vesistöihin merkitystä (Kuva 11).

Kuva 11. Kyselyyn vastanneiden peltojen sijainti vesistöjen varsilla n=46

Vastaajista suurin osa ilmoitti tuotantosuunnakseen viljanviljelyn tai kotieläintalouden. Nurmenviljelyn tuotantosuunnakseen ilmoitti 7 vastaajaa ja erikoiskasvituotannon 2 vastaajaa. 5 vastaajaa oli valinnut 2 päätuotantosuuntaa, ilmeisesti kotieläintalous ja nurmen viljely. Kotieläintilat ovat tässä kyselyssä hieman yliedustettuina verrattuna Etelä-Pohjanmaan keskimääräiseen jakaumaan kasvin- ja kotieläintuotantotilojen kesken (Kuva 12).

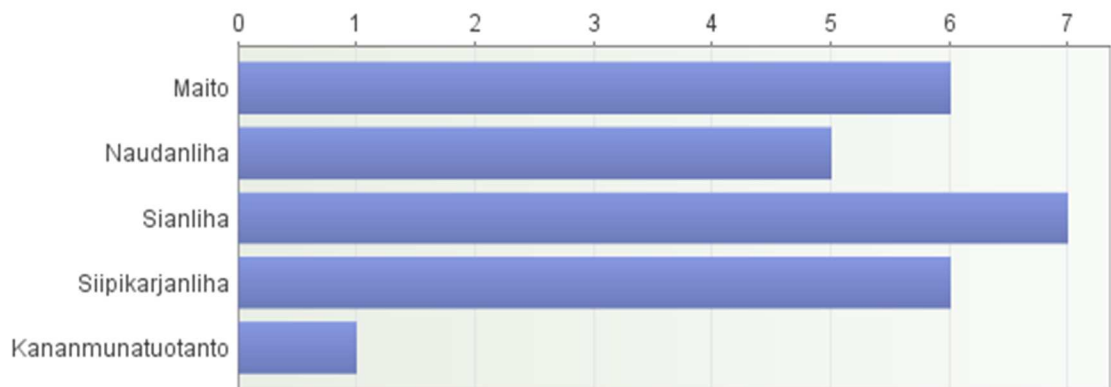

Kuva 12. Kyselyyn vastanneiden tilan tuotantosuunta n=51.

Kyselyyn vastanneista yksi oli luomutuotannossa ja kaikkien muiden viljely oli tavanomaista. Yhden luonnonmukaisen tuotantotavan vastaajan vastausten perusteella ei ole mahdollista tarkastella heitä tutkimuksessa omana ryhmänään.

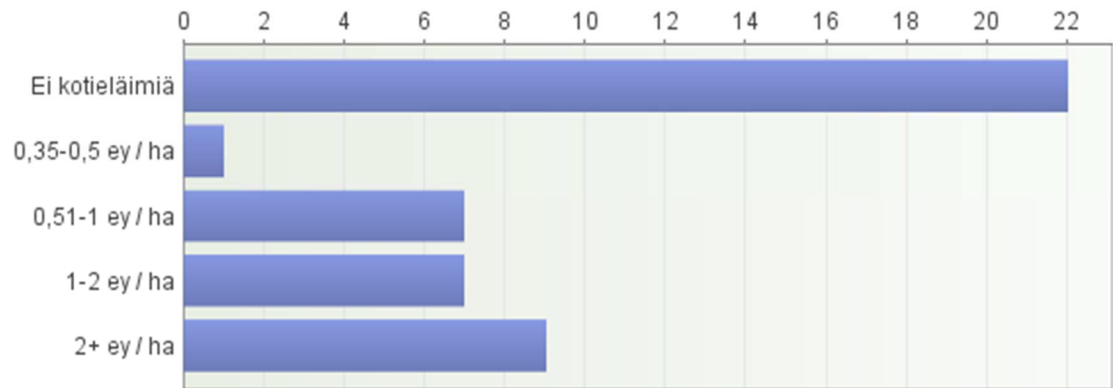
Vastaajat jakautuvat melko tasaisesti eri tuotantosuuntien välille (Kuva 13). Kananmunien tuottajia vastaajista löytyi yksi. Sika- ja broilertiloja on kaikista kotieläintilojen vastaajista suhteellisesti eniten 13 kpl. Tämä saattaa johtua siitä, että niiden tuotta-

massa lannassa on eniten fosforia ja tämän vuoksi lanta saadaan mahtumaan paremmin oman tilan pelloille ilman ympäristökorvauksen ravinteidenkäytön rajoitteita. Ylipäätään sika- ja siipikarjatilaja on vastanneiden joukossa keskimääräistä enemmän verrattuna Etelä-Pohjanmaan ja koko maan kaikkien kotieläintilojen osuuksien jakaumaan.

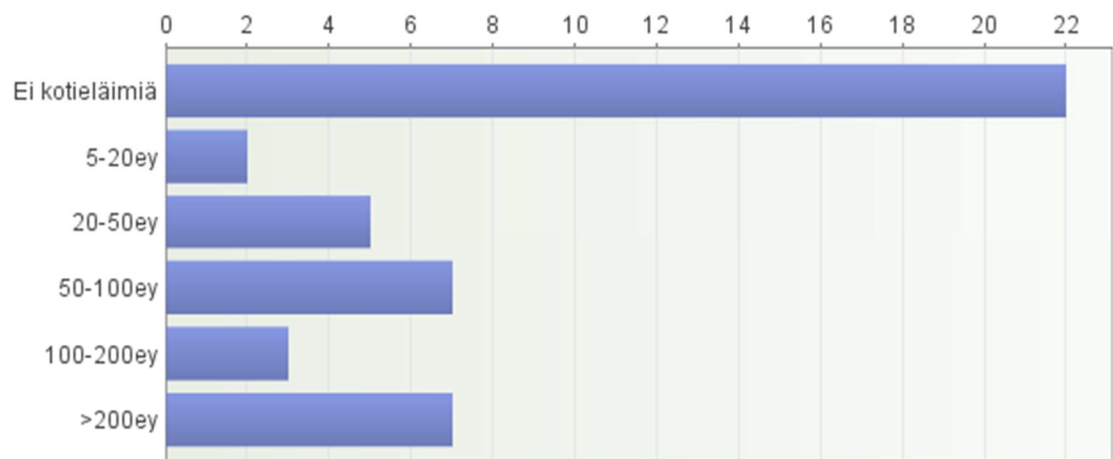
Kuva 13. Kyselyyn vastanneiden kotieläintilojen tuotantosuunta n=23.

Suurimmalla osalla vastaajista, joilla oli kotieläimiä, eläintiheys ylittää selvästi luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksessa vaadittavan 0,35 ey / ha eläintiheysvaatimuksen. Pienen eläintiheyden vastaajia on vain yksi. Eniten vastaajista kuuluu eläintiheydeltään yli 2 ey / ha luokkaan. Suuri yli 2 ey / ha kotieläintilojen edustavuus vastaajissa saattaa johtua siitä, että pienillä eläintiheyksillä lanta saadaan mahtumaan tilan omille pelloille ympäristökorvauksen lannoitusrajojen puitteissa ja heidän on ollut helpompi sitoutua ympäristökorvaukseen. Kyselyyn vastanneiden tilojen eläintiheys on huomattavasti suurempi, kuin Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin (Kuva 14).

Kuva 14. Kyselyyn vastanneiden kotieläintilan eläintiheys n=46.

Kyselyyn vastanneet ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jääneet tilat olivat eläinmäärältään paljon suurempia kuin Etelä-Pohjanmaalla ja koko Suomessa keskimäärin (Kuva 15). Suurten kotieläintilojen isommat myyntitulot kotieläimistä suhteessa peltoperusteisiin pinta-alatukiin vaikuttavat varmasti päätökseen olla antamatta ympäristösitoumusta.

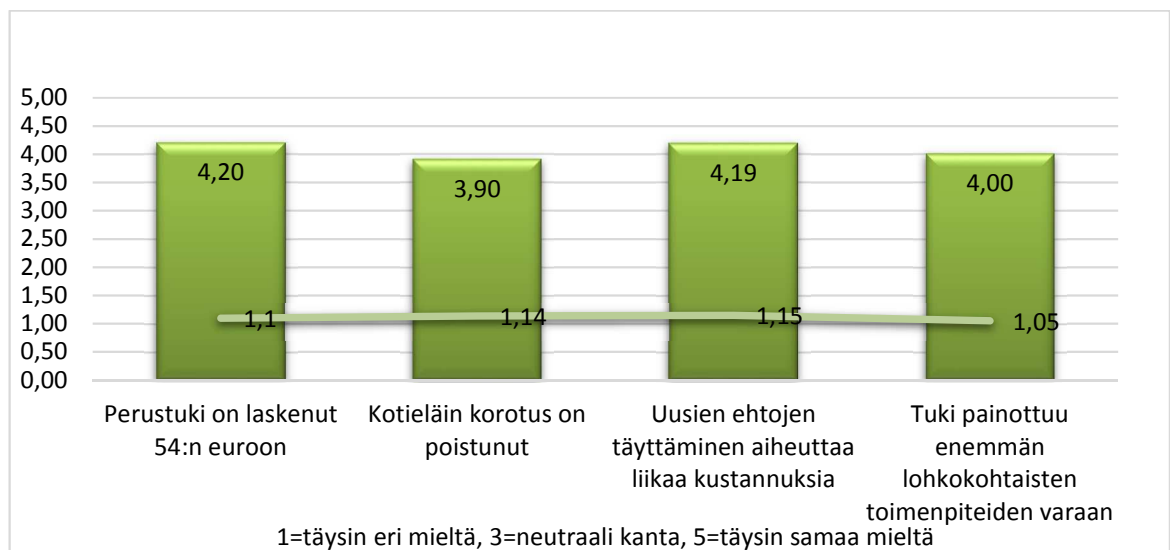

Kuva 15. Kyselyyn vastanneiden kokonaiseläinmäärä n=46.

7.2 Ympäristötuen ulkopuolelle jäämisen syyt

7.2.1 Koko aineiston tarkastelu

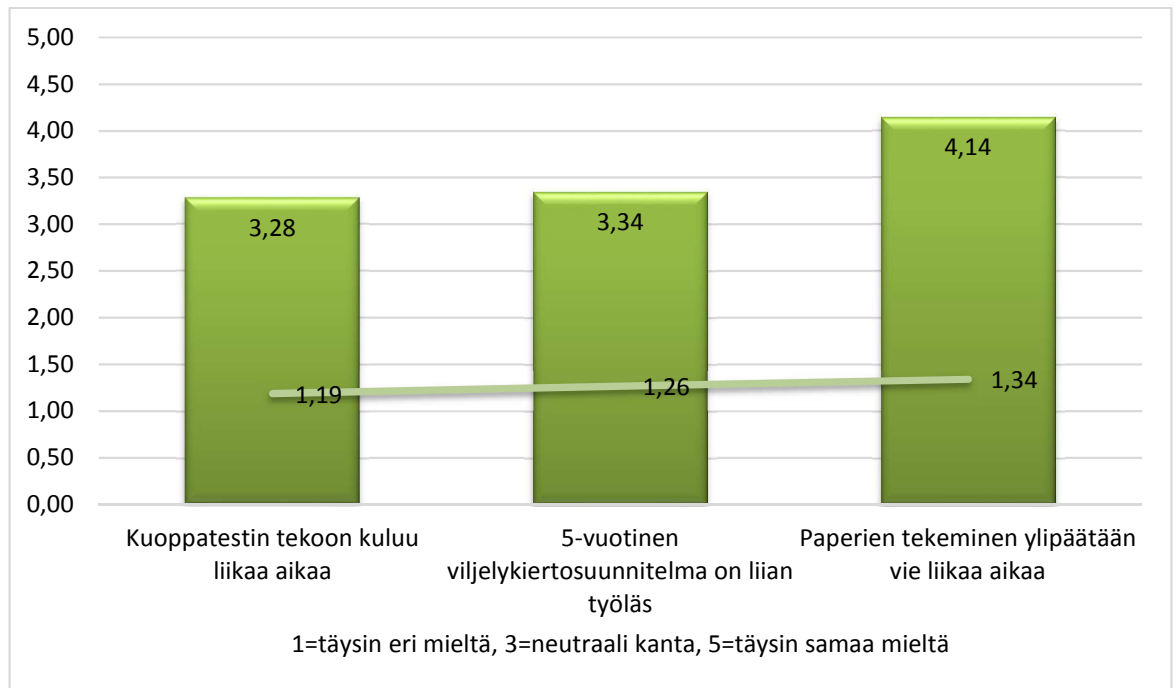
Kaikkien ympäristökorvauksen tukitasoon liittyvien kysymysten vastauksissa painottuu selvästi kanta, että kaikki kysytyt seikat ovat vaikuttaneet vahvasti päätökseen jäädä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle (Kuva 16). Viljelijät ovat vahvasti sitä mieltä, että uusien ehtojen täyttäminen aiheuttaa liikaa kustannuksia samalla, kun peruskorvaustaso hehtaarilta on laskenut 54 euroon. Myös tuen painottuminen lohko kohtaisten toimenpiteiden varaan on vaikuttanut vahvasti päätökseen. Tästä voidaan päätellä, ettei niitä ole ollut joko mahdollista toteuttaa ympäristösitoumuksen ulkopuolelle jääneillä tiloilla tai siihen ei ole ollut halua. Tukitasoon liittyvissä vastauksissa vastausten keskihajonta vaihtelee 1,05 ja 1,15 välillä (Kuva 16).

Kuva 16. Tukitason vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.

Viljelijät kokevat pääsääntöisesti ympäristökorvaukseen liittyvät kirjalliset työt raskaina, mutta toisaalta 7 vastaajaa ei pidä paperitöitä liian aikaa vievinä (Liite 5). Tämä näkyy korkeampana vastausten keskihajontana. Uusien, uuden ympäristökorvauksen mukanaan tuomien, kuoppatestin ja 5-vuotisen viljelykiertosuunnitelman tekoa vastaajat eivät pidä niin selkeästi aikaa vievinä. Näitten ajanmenekin arviointiin liittyy kuitenkin luontaista epävarmuutta, sillä kyselyn tekohetkellä viljelykiertosuunnitelman palautus kuntaan on kesken (palautus 30.4.2016 mennessä) ja peltomaan laatutestin palautuksen takaraja on 30.4.2018. Ympäristökorvaukseen

liittyvät kirjalliset vaatimukset koetaan kokonaisuutena liikaa aikaa vieviksi (Kuva 17). Ajankäytöllisiin syihin liittyvissä vastauksissa vastausten keskihajonta vaihtelee 1,19 ja 1,34 välillä.

Kuva 17. Ajankäytöllisten syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.

Viljelijät saivat vastata kyselyssä myös vapaan sanan kenttään ajankäytön ja tukitason vaikutuksista ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämisen taustalla. Vastauksissaan viljelijät epäilevät Suomen ympäristösitoumuksen olevan tarkemmin valvottu, kuin Euroopassa keskimäärin. Kaikkia ”paperin makuisia” asioita ei myöskään pidetä järkevinä, vaan ne koetaan holhoaviksi. Byrokratian koetaan tuottavan myös liikaa työtä. Ajatus siitä voisiko erikokoisilla tiloilla olla erilaisia vaatimuksia ympäristösitoumuksessa nousee myös esille. Seuraavana muutamia kommenttipointoja.

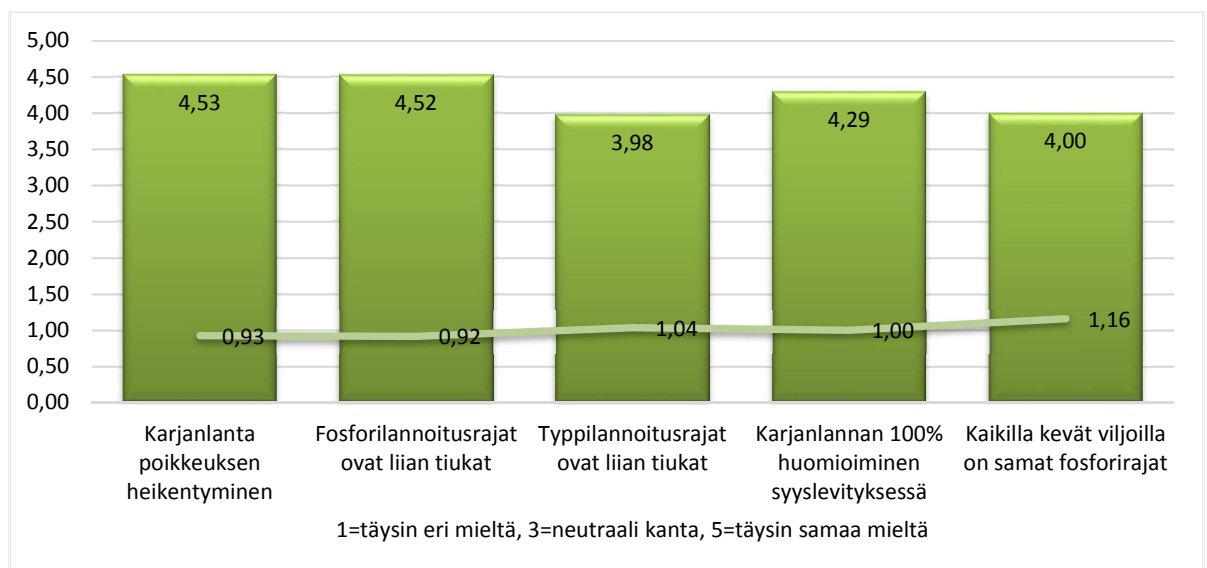
Tämä on suomalaisten itse luoma järjestelmä mikä Etelä-Euroopan maissa on paljon löysempi.

Kunpa tehtäisiin rehtiä työtä ja saataisiin tuotteista käypä hinta, joka kattaisi kustannukset ja jäisi myös viljelijän taskuun jotain olisi ok. Eikä oltaisi käyttäyksen alla. Kaikkien kuoppien ja lierojen laskeminen tuntuu kuin kakkarat olisi hiekkalaatikolla. Ja kun pellotkin on purukumista tehty kun joka vuosi muuttuu pinta-alat, vaikka ojat ym. ovat samassa paikassa.

LIIKAA TYÖTÄ BYROKRATIAN PARISSA. Laatuviiljan tuottaminen on lähes mahdotonta. Hankaloittaa tilan kehittämistä ja nopeaa reagoitua esim. viljan hintaan. Rantakaistojen lisääntyminen lisää stressiä, jos ei kulje mitaten joka kohtaa. Lannoitus tulee liian kalliiksi, kun karjanlantaa voi käyttää niin vähän ja joutuu ostella erikoislannoksia, että ei minkään kohdalta rajat ylity.

Minusta hieman voisi arvioida ovatko kaikki vaatimukset / hehtaari tilakoosta riippumatta samoja.

Kuvasta 18 nähdään, että enemmistö kantaa ottaneista vastaajista on kaikissa ravinteiden käyttöön liittyvissä kysymyksissä jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitämien kanssa. Ravinteiden käyttöön liittyvät rajoitteet ympäristökorvauksen sitoumusehdoissa ovat yksi merkittävimmistä syistä olla antamatta ympäristösitoumusta. Erityisen pahana vastaajat pitävät fosforin käyttöön liittyviä rajoituksia sekä sitä, että karjanlanta poikkeuksen ehdot heikkenivät uudelle sitoumuskaudelle siirryttäessä. Keskihajonta ravinteiden käyttöön liittyvissä vastauksissa vaihtelee 0,92 ja 1,16 välillä.

Kuva 18. Ravinteiden käyttöön liittyvien syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.

Kyselyssä annettiin viljelijöille mahdollisuus vastata vapaamuotoisesti seuraavaan kysymykseen: Onko teillä muita ajatuksia liittyen ravinteiden käyttöön tai niihin liittyviin tukimuotoihin?

Vapaasti muotoiltuna vastaajat kokevat ympäristökorvauksen aiheuttavan merkittäviä rajoitteita tilalla syntyvän karjanlannan hyödyntämisessä. Omaa karjanlantaa lannoitteena käyttämällä on mahdollista saada parempi taloudellinen kannattavuus, kuin korvaamalla sitä kivennäislannoitteilla. Erityisesti turkislannan käyttö on vastaajien mukaan tehty lähes mahdottomaksi. Muutaman kymppin takia ympäristökorvausta ei koeta kiinnostavana hakea, isompi sato houkuttelee enemmän. Viljan hinnan koetaan olevan myös sellaisella tasolla, ettei selkeitä ylilyöntejä lannoitusmäärissä pääse syntymään. Orgaanisen aineksen vastaanoton 15m³ rajaa vastaajat pitivät liian korkeana erityisesti kanan- ja turkislannan osalta. Alla on poimittuna muutamia suorja viljelijä kommentteja.

Tila ottaa vastaan broilerinlantaa. Ei ole järkevää muutaman kymppin takia sitoutua ympäristötukeen, kannattaa ottaa enemmän isompi sato, niin kuittaa helposti menetyksen.

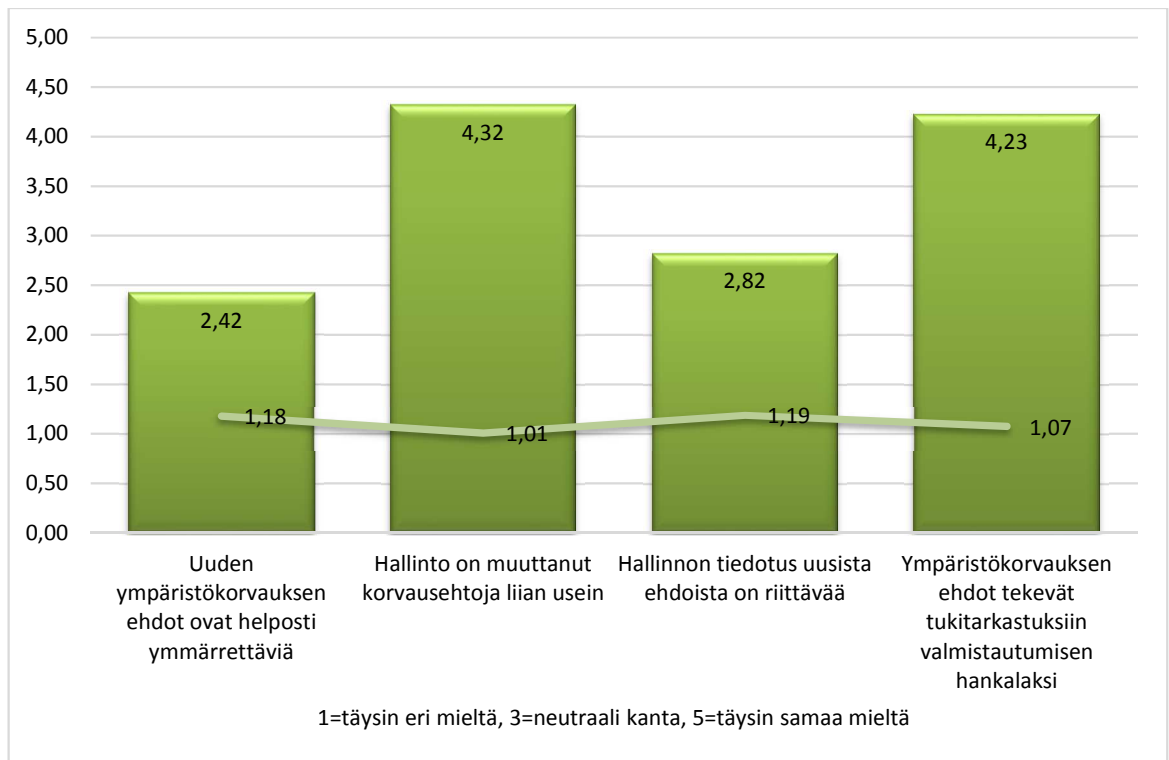
Fosforirajoissa ei erotella sitä osaa, minkä kasvit voivat käyttää hyväkseen, kokonaisfosforista.

Jäin pois, koska osiin peltoja en enää olisi voinut käyttää omalla tilalla tuotettua lantaa vaan olisin joutunut ostamaan ja käyttämään pelkästään ostolannoitetta. Se on kustannustekijä ja maalaisjärjen vastaista. Nyt muutenkin helpottaa, kun ei tarte pelätä tiukkoja tarkastuksia, vaikka ilman ympäristökorvaustakin niitä riittää.

Broiler-lantaa vastaanottavana tilana 15 m³:n vaatimus lohko-kohtaisessa toimenpiteessä; ei onnistu syyslevityksessä ja tasauksellakin ehtii korkeintaan hakea tukea kahtena tukivuotena. Ja olisi johtanut vaikeuksiin myös luovuttavan tilan lantataseessa.

Turkislannan käyttö on tehty lähes mahdottomaksi.

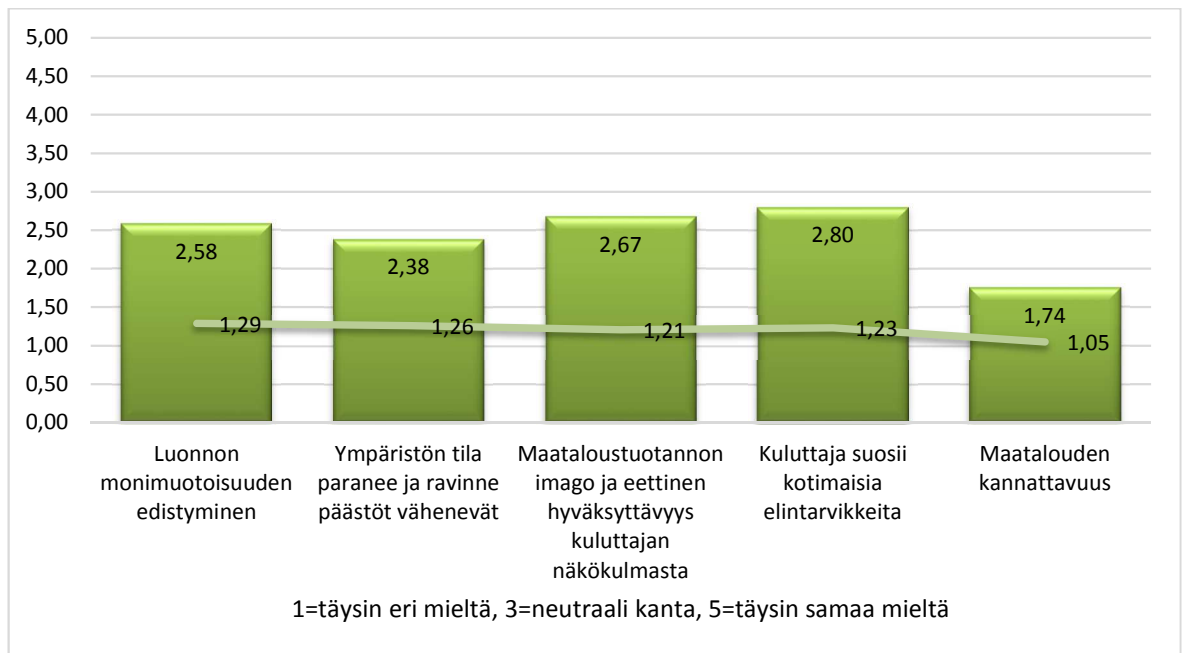
Vastaajat kokevat erityisesti, että hallinto on muuttanut korvausehtoja liian usein. Tässä korostuvat ympäristökorvauksen tukiehtoihin tehdyt muutokset rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi vuodelle 2016. Viljelijät kokevat myös valmistautumisen peltovalvontoihin hankalaksi ympäristökorvauksen velvoitteiden osalta samalla, kun ympäristökorvauksen ehdot koetaan jokseenkin hankaliksi ymmärtää. Vaatimukset valvontatilanteessa sellaisella tilalla, jolla ei ole ympäristösitoumusta kirjallisten töiden osalta ovat huomattavasti kevyemmät tai ainakin viljelijät sen näin kokevat. Keskihajonta maataloushallintoon ja byrokratiaan liittyvissä vastauksissa vaihtelee 1,01 ja 1,19 välillä. Nämä asiat käyvät ilmi seuraavan sivun kuvasta 19.

Kuva 19. Maataloushallintoon ja byrokratiaan liittyvien syiden vaikutus ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen.

Vastaajat kokevat selvimmin, ettei ympäristökorvauksella ole positiivista vaikutusta maatalouden kannattavuuteen, eikä sillä ole myöskään ympäristön tilaa parantavia tai ravinnepäästöjä vähentäviä vaikutuksia. Vastaajien keskiarvo on lähellä neutraalia kantaa, mitä tulee siihen, suosiko kuluttaja enemmän kotimaisia elintarvikkeita siksi, että tuotanto tapahtuu ympäristösitoumuksen alla. Positiivista vaikutusta ei myöskään nähdä tapahtuvan luonnonmonimuotoisuuden kannalta kovin vahvasti (Kuva 20). Keskihajonta ympäristökorvauksen positiivisten vaikutusten osalta vaihtelee vastauksissa 1,05–1,29 välillä.

Kuva 20. Vastaajien kokemus ympäristökorvauksen positiivisista vaikutuksista eri asioihin.

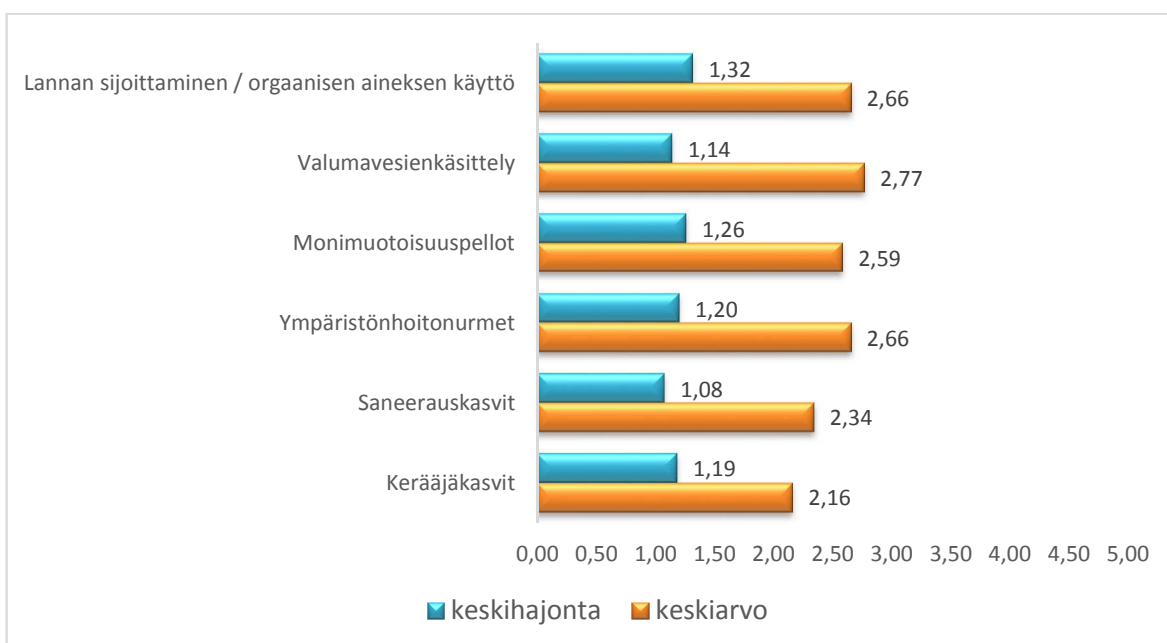
Viljelijöiden vapaan sanan vastauksissa ympäristökorvausjärjestelmän positiivisista vaikutuksista kuvastuu epäusko koko järjestelmän merkitykseen. Suomessa tapahtuva maataloustuotanto koetaan viljelijöiden keskuudessa lähtökohtaisesti ympäristöstävällisemmäksi verrattuna moniin muihin maailman maihin. Kuluttajan koetaan taas valitettavasti olevan varsin hintatietoinen ja ottavan vasta toissijaisesti huomioon tuotteiden aiheuttaman ympäristökuorman valitessaan tuotteita kaupan hyllyiltä. Kivennäislannoitteiden hintataso koetaan korkeaksi verrattuna kierrätyslannoitteisiin. Alla muutamia poimintoja viljelijöiden vapaan sanan kommentteista.

Suomessa tuotanto on puhdasta verrattuna moneen muuhun maailman kolkkaan. Hyvälaatuisen / runsaan sadon tuottamista tulisi tukea. Tällöin ravinteet kiertävät ja päästöt / valumat per tuotettu tonni on vähäistä.

Tuskin kyseiset tekijät vaikuttavat mittavasti ympäristöömme tai monimuotoisuuteen. Imago ja eettisyys eivät ole mitenkään kuluttajan näkökulmasta korkeassa kurssissa. Osa kuluttajista suosii kotimaista, mutta hinta puhuttelee. Nykyisellään pienen tilan kannattavuudesta ei kannata puhua.

Mitä järkeä on ostaa kalliita keinotekoisia lannoitteita ja jättää käyttämättä omat biologiset lannoitteet tällaisilla hintatasoilla?

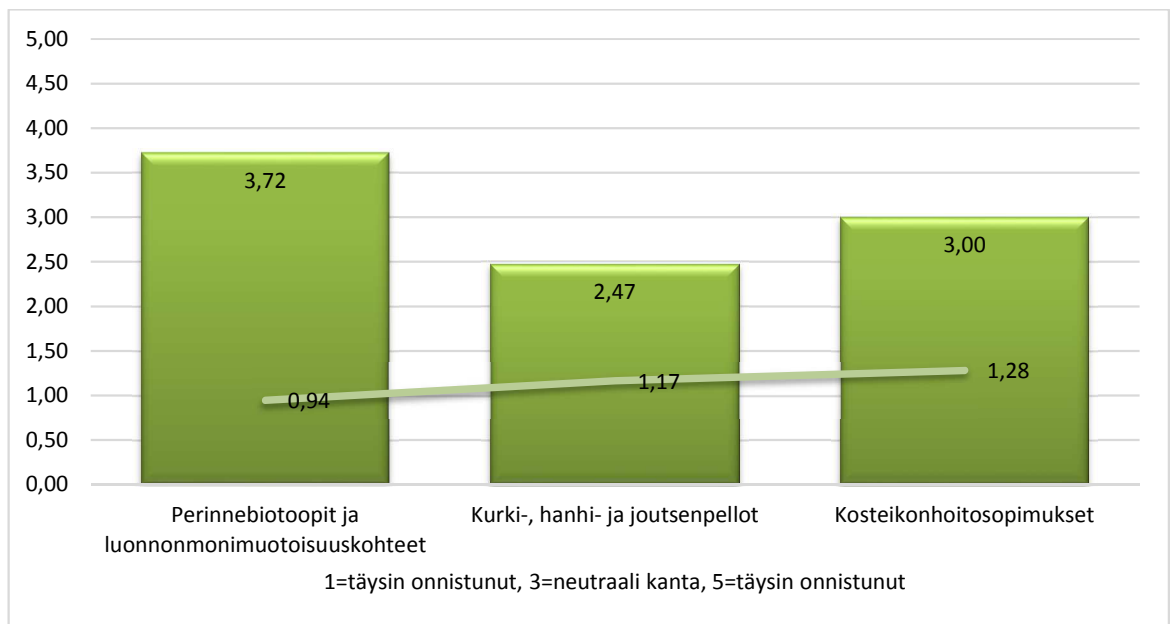
Vastaajat antavat heikosti kiitettäviä arvosanoja ympäristökorvauksen lohko-kohtaisille toimenpiteille. Tämä käy ilmi kuvasta 21. Huonoimpana pidetään kerääjäkasvi- ja saneerauskasvitoimenpidettä ja parhaimpina valumavesienkäsittelyä ja lannansi-
joittamis- / orgaanisen aineksenkäyttötoimenpidettä. Todennäköisesti huonot arvosanat johtuvat ainakin osittain siitä, että vastaajien ei varmaankaan ole ollut mahdollista toteuttaa omilla tiloillaan kovin laajasti näitä lohko-kohtaisia toimenpiteitä ja sen myötä niiden arvostukseen ei ole niin hyvä. Vastausten suurin keskihajonta on lietelannan sijoittamisen / orgaanisen aineksen kierrättämisen toimenpiteessä 1,32 ja vastaavasti pienin 1,08 saneerauskasveissa.

Kuva 21. Kouluarvostelu lohko-kohtaisista toimenpiteistä.

Perinnebiotooppien ja luonnonmonimuotoisuuskohteiden hoitosopimuksia vastaajat pitävät onnistuneimpina. Neutraalia kantaa edustavat kosteikonhoitosopimukset ja vähiten onnistuneena vastaajat pitävät kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimusta. Perinnebiotoopeista ja luonnonmonimuotoisuuskohteista viljelijöillä on varmasti eniten kokemusta ja uusi lintu-ympäristösopimus on vähiten tunnettu ja myös monimutkainen toteuttaa (Kuva 22). Pienin keskihajonta vastauksissa on perinnebiotoopeissa

ja luonnonmonimuotoisuus kohteissa 0,94 ja vastaavasti suurin kosteikonhoitosopimuksissa 1,28.

Kuva 22. Kyselyyn vastanneiden kokemus ympäristösopimusten onnistuneisuudesta.

Kysyttäessä kokevatko vastaajat seuraavat ympäristökorvauksen uudistukset hyvinä niin näistä väittämistä vastaukset jakautuvat selkeimmin puolesta ja vastaan sadonkorjuupakon poistumisen kohdalla ympäristökorvauksen saannin ehdoista. Keskiarvo tämän kysymyksen kohdalla on kuitenkin neutraali 3. Viljelijät pitävät hyvänä asiana kuntien maaseututoimistojen lisääntyneitä vastuuta entisten ympäristötuen erityistukisopimusten käsittelyssä ja ratkaisussa, jotka ovat muuttuneet osaksi lohkokohtaisia toimenpiteitä. Lievästi positiivisena koetaan myös se, että uudet ympäristösopimukset sekä luomusitoumus voidaan tehdä, vaikka tila ei olisi antanutkaan ympäristösitoumusta. Se, että Suomen ympäristökorvausjärjestelmä painottaa vesiensuojelullisia toimenpiteitä saa myös hyvin neutraalin vastaanoton (Kuva 23).

Kuva 23. Kyselyyn vastanneiden kokemus ympäristökorvauksen uudistusten hyvydestä.

Vapaassa palautteessa viljelijät kertoivat ympäristösopimusten ja erilaisten lohko-kohtaisten toimien olevan osittain keino vain kuroa pohjolan heikon satotason aiheuttamaa viljelyn heikomman kannattavuuden aukkoa umpeen verrattuna etelämpänä oleviin kilpailijamaihimme. Ympäristökorvauksen joidenkin lohko-kohtaisten toimenpiteiden koetaan suorastaan hidastavan maataloudessa tapahtuvaa rakennekehitystä. Alla muutama suora lainaus viljelijöiden vastauksista.

Kun suomessa ei pystytä kuin yhteen satoon vuodessa emme ole Etelä-Euroopan kanssa tasavertaisessa asemassa. Byrokratiaa sen sijaan meillä on.

Hienoa, että eläkeläiset saavat viljellä hömppäheinää?

Olisiko aika jo miettiä vesistön muita rasittajia?

Viljelijät haluaisivat vapaan sanan kommentteissaan muuttaa ympäristökorvausta enemmän aktiiviviljelyä suosivaan suuntaan ja saada mahdollisuuden lannoittaa peltokasveja niiden maasta ottamien ravinteiden mukaisesti. Vastauksissa tulee selvästi esille se, että suuri saavutettu satotaso nähdään parhaana keinona vähentää

ravinnepäästöjä ja tähän pääsemiseksi toivotaan ympäristökorvauksen sisälle sopivia toimenpiteitä. Osa vastaajista haluaisi myös lakkauttaa koko kansallisen ympäristökorvausjärjestelmän.

Ravinnerajat kasvien todellisen tarpeen mukaisiksi. Ravinteiden 100 % huomioiminen syyslevityksessä ei mitenkään todellisuutta vastaava. Turhaa kirjaamista kaikista pellolla tapahtuvista toimenpiteistä on vähennettävä.

Vesistöjen suojeleminen on toki tärkeää. Mutta lisäämällä entisten suojakais-tojen leveyttä ja niille maksettavaa tukea pääsisimme parempaan lopputulokseen.

Kaiken lähtökohdaksi pitäisi olla se, miksi maatalous on ylipäätään olemassa, eli ruuantuotanto. Nyt ympäristötuen johtoajatuksena on vain Itämeren suojeleminen - mikä sekään ei tunnu onnistuvan kovinkaan hyvin. Todellinen ympäristöteko on suuri sato - siis maksimaalinen tuotos suhteessa käytettyihin panoksiin ja tarvittavaan peltopinta-alaan. Nykyisessä järjestelmässä tarkastelun kohteena on yksittäinen pelto-lohko, mikä on lähtökohtaisesti järjetön ajatus ja johtaa ainoastaan maatalouden vähittäiseen museointiin. Lannoituksen järjellinen ja riittävän tehokas torjunta tulisi mahdollistaa ja hyväksyä ympäristölle myönteisinä toimina näennäisviljelyn sijaan.

Viisi vuotta on liian pitkä sitoutumisaika.

Kysyttäessä vapaamuotoisesti viljelijöiltä mikä oli painavin syy jäädä ympäristökorvauksen ulkopuolelle, niin viljelijöiden vastauksissa painottuu kolme asiaa. 1. Ravinteiden käytön rajoitukset rajoittavat liikaa satotasoa tai tekevät lannoittamisesta liian kallista. 2. Ravinteiden tasapainoisen käytöllä (RTK) on matala tukitaso 54 € / ha vaadittuun lisätyöhön nähden. 3. Tukiehdot tekevät tukivalvontoihin valmistautumisen hankalaksi ja järjestelmä koetaan varsin byrokraattisena. Byrokratia liittyen ympäristökorvaukseen ja varsinkin fosforintasaukseen ja talviaikaisiin asiakirjavalvontoihin koetaan myös varsin raskaana. Kesäiset kokotilavalvonnat liittyvät myös lähes täysin ympäristökorvaukseen. Vastanneet kokevat varsin stressaavana tuki-valvontoihin valmistautumisen. Se, että onko kaikkia ehtoja varmasti noudatettu isommalla tilalla, jolla on paljon erilaisia kasveja ja lohko-kohtaisia toimenpiteitä aiheuttaa epävarmuutta ja stressiä. Seuraavalla sivulla on muutamia viljelijöiden kommentteja.

Korvaus aivan liian pieni siitä aiheutuviin kustannuksiin ja työhön nähden.

Pellon fosforirajan ollessa korkea, karjanlannan käyttö kielletty. Itsellä sellaisia lohkoja melkein puolet.

Kaikenlainen byrokratia ja tarkastajat ja sanktiot, jos jonkin asian on ymmärtänyt väärin. Hömppäheinä on isku suoraan palleaan. En ole kenenkään nähnyt niitä korjaavan, vaikka keväällä painotettiin, että ne pitää korjata, jrsimet vaan laulaa.

Ei yhtä painavaa vaan useita. Minusta pientä tilaa, kun käsitellään samoin kuin isoa siitä en pidä, vaikkakin tilanne / ha voi olla sama. Ei vaikuta toimintaan, vaikka ei ympäristökorvausjärjestelmässä olla. Noudatetaan samoja vaatimuksia edelleen. Nyt ei vain olla siinä byroossa mukana.

Ravinteiden kierrättäminen olisi loppunut tilalla, jos olisin liittynyt järjestelmään. Tätä kautta olisi tullut liikaa kustannuksia ostolannoitteiden käytöstä ja se olisi syönyt osan saaduista tuista. Nyt on helpompi hengittää, kun ei ole tarkastuksen uhka ilmassa koko ajan. Peltoja viljellään edelleen ympäristöä kunnioittaen, kuten on aina tehty.

Liika paperien pyörittely vie aikaa oikeilta töiltä. Uusista säännöistä tiedotettiin aivan liian myöhään, vielä keväällä 2015 osa uusista vaatimuksista oli epäselviä. Pitäisi antaa viljelijöille 1–2 vuotta aikaa tutustua sääntöihin kunnolla ennen kuin tulevat voimaan.

Karjatililla, joilla syntyy paljon lantaa, on peltojen ravinnetilanne usein hyvässä kunnossa etenkin fosforin osalta. Silloin, kun tilalle hankitaan ostorehua ja lanta levitetään omille pelloille, tulee lannan mukana pelloille usein enemmän fosforia, kuin sieltä sadon mukana poistuu. Tässä tilanteessa pellot ovat vuosien mittaan kyllästyneet fosforista ja tällöin sen viljavuus leima alkaa rajoittaa oman karjanlannan käyttöä. Nyt, kun ravinnerajoitukset edelleen uuden ympäristökorvausjärjestelmän myötä kiristyivät ja tukitasot laskivat, niin monen intensiivisen kotieläintilan tuli harkita uudelleen kannattaako uuteen järjestelmään lähteä mukaan. Oman lannan käytöllä on mahdollista säästää paljon lannoitekustannuksissa ja ajassa, kun ei lantaa tarvitse ajaa kauas usein vieraiden isäntien pelloille, joskus jopa täysin ilman korvausta.

Kysyttäessä viljelijöiltä mielipiteitä tukivuodelle 2016 esitettyihin muutoksiin kerääjä- ja saneerauskasvien sekä uusien suojaväyhykealojen perustamisen estämiseen, niin

viljelijät osasivat melko hyvin ennakoida näiden muutoksien tulevan tukiehtoihin, sillä ne koettiin osittain liian avokätisinä korvausten määrän ja tukiehtojen ”väljyyden” vuoksi. Viljelijät vaativat hallinnolta myös vastaavaa sitoutumista tukiehtoihin, kuin valvonnan kautta tulevan paineen osalta mitä tulee viljelijöiden tukiehtojen noudattamiseen.

Ei näitä muutoksia saisi tehdä. Jos kerran sitoudutaan ympäristökorvaukseen useammaksi vuodeksi, pitää tämän sitoutumisen koskea myös maataloushallintoa.

Odotettu päätös, rahat eivät riitä.

Kerääjäkasveista ei muutenkaan tiedetty tarpeeksi, vaan koko toimenpide otettiin käyttöön melko lailla miettimättä. Suojavyöhykkeiden tukitaso taas oli niin posketon, että jokainen asiaa tunteva ymmärsi heti, ettei tuki ole kestäväällä pohjalla. Muutokset ovat siis ns. valuvikojen korjauksia eivätkä ollenkaan yllättäviä.

Vapaan sanan vastauksissaan viljelijät ilmaisevat hoitavansa kuitenkin maatilaansa ympäristöä kunnioittain, vaikka he eivät ympäristökorvaukseen olekaan sitoutuneet. Maataloushallinnon koetaan olevan olemassa nykyisessä kokoluokassaan vahvasti juuri ympäristökorvauksen monimutkaisuuden vuoksi.

Hoidan silti tilaani ympäristöä ja luontoa kunnioittaen.

Koskahan ne byrokratian purkutalkoot alkavat?

Toimimme pääosin kuin olisimme ympäristönkorvausjärjestelmässä mukana lannoitteiden ja muiden vaatimusten suhteen. Tuo raha ja se vaiva eivät ole sen väärtejä. Ympäristöä emme ole pilaamassa, mutta nyt emme vain lappuja täytä.

Tukiehdoista päättävät herrat, joilla ei ole mitään käsitystä maanviljelyksestä.

Ajatelkaa nyt: Eikö tämä ole joltistakin näpertelyä suurella joukolla ja suurella palkalla.

7.2.2 Kasvi- ja kotieläintilojen vastausten vertailu

Viljelijäkyselyn vastauksissa oli selkeästi huomattavissa eroavaisuuksia kasvi- ja kotieläintilojen välillä, joten tämän vuoksi ne valittiin tarkempaan tarkasteluun keskenään.

Aluksi käsittelen viljelijöiden antamissa tilojen perustiedoissa esiintyviä eroavaisuuksia. Kuten taulukosta 5 voidaan huomata, niin kasvintuotantotilojen viljelijät ovat iältään merkittävästi iäkkäämpiä, kuin kotieläintilojen viljelijät.

Taulukko 5. Viljelijöiden ikäryhmä.

Viljelijän ikäryhmä	Kasvivilat	Kotieläintilat
18-35	0	3
36-50	4	16
50+	18	7

Kotieläintiloilla on kouluttauduttu maatalan pitoa varten huomattavasti enemmän, kuin kasvintuotantotiloilla. Todennäköisesti tuotannon sitovuus ja päätoimisempi yrittäjyyden luonne ovat vaikuttaneet tähän asiaan. Nämä asiat käyvät ilmi taulukosta 6.

Taulukko 6. Maatalouteen liittyvä koulutustausta.

Maatalouteen liittyvä koulutustausta	Kasvivilat	Kotieläintilat
Ei maatalouskoulutusta	12	5
Ammatillinen perustutkinto	7	12
Korkeakoulututkinto	3	7

Aivan kuin taulukosta 7 voidaan panna merkille, kasvinviljelytilat ovat kokoluokaltaan kotieläintiloja pienempiä. Kyselyyn vastanneista kasvintuotantotiloista puolet on korkeintaan 20 hehtaarin kokoisia. Kotieläintiloista alle 20 hehtaarisia on alle 10 % ja suuria yli 100 hehtaarin tiloja 25 %.

Taulukko 7. Maatalan kokoluokka.

Maatalan kokoluokka	Kasvivilat	Kotieläintilat
5-20 ha	11	2
21-40 ha	6	8
41-60 ha	2	5
61-100 ha	3	3
100+ ha	0	6

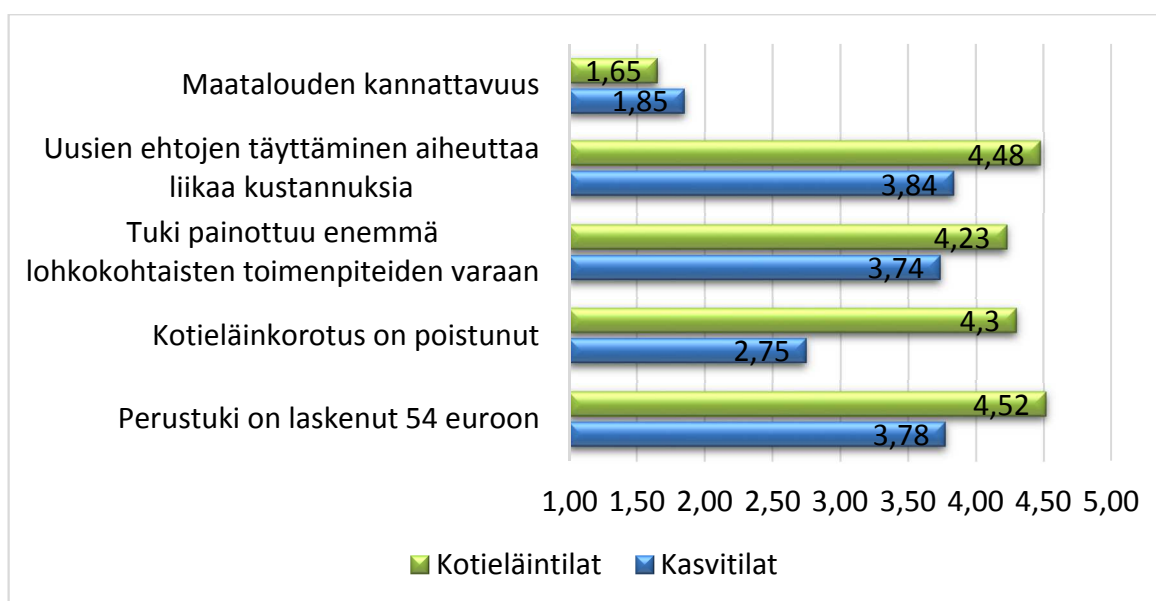

Ympäristösitoumuksesta luopujat painottuivat kotieläintiloihin, kun uusi ohjelma-kausi vuonna 2015 alkoi. Tämä käy ilmi taulukosta 8. Edellisellä kaudella 2006–2014 ympäristötukeen sitoutumattomia kotieläintiloja oli vain 2 eli alle 10 %. Vastavasti kasvintuotantotiloja oli ympäristötuen ulkopuolella 7 / 21 osaa eli kolmannes tiloista. Tässä kohtaa voidaan tehdä havainto siitä, että erityisesti kotieläintiloilla on tapahtunut ympäristöön liittyvästä tukijärjestelmästä luopumista ja näin ehtojen muutokset ovat olleet vaikeampia hyväksyä (taulukko 8).

Taulukko 8. Ympäristösitoumuksen antaneet tilat eri vuosina.

Ympäristösitoumuksen antaneet tilat		
1995–1999	Kasviviljat	Kotieläintilat
kyllä	16	23
ei	6	1
2000–2006		
kyllä	16	23
ei	6	1
2007–2014		
kyllä	15	22
ei	7	2

Vertailtaessa kasvi- ja kotieläintiloja keskenään voidaan merkitsevänä erona pitää 0,5 yksikön eroa. Ääripäissä, kun ollaan lähempänä lukua 1 tai 5 pienemmälläkin erolla on merkitystä. Alla olevaan kuvaan 24 on koottu yhteenveto kasvinviljely- ja kotieläintilojen kyselyn taloudellisiin asioihin liittyvistä vastauksista.

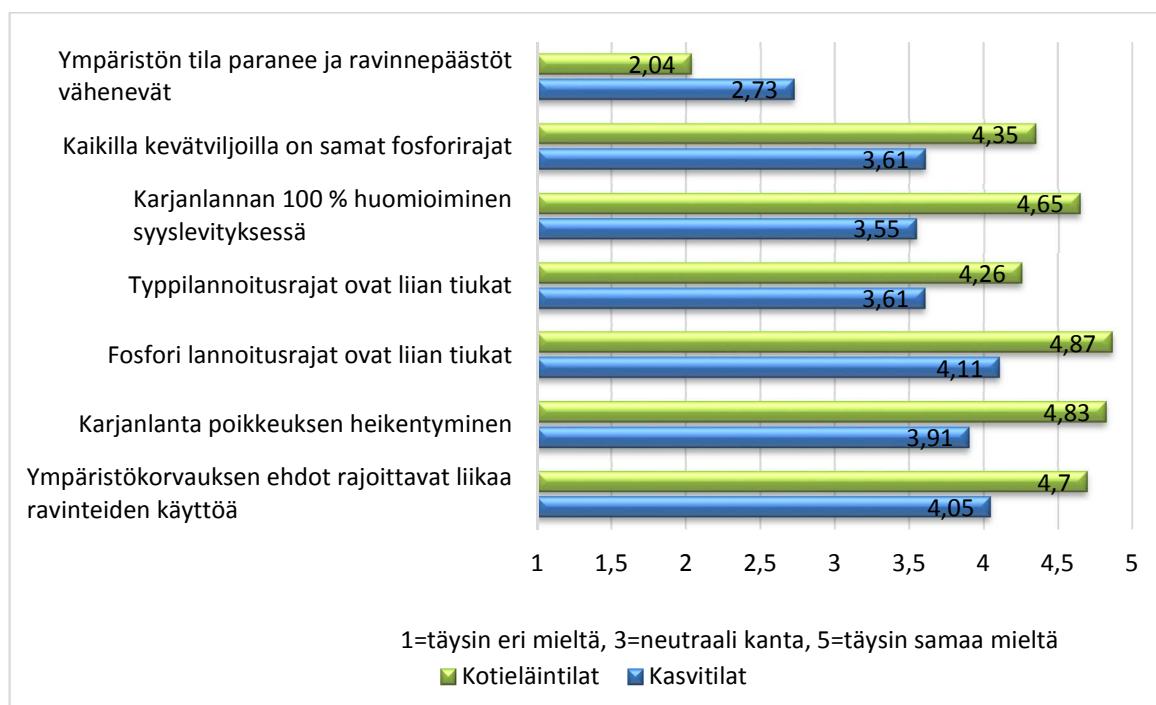

Kuva 24. Vertailu kasvi- ja kotieläintilojen vastauksista taloudellisista näkökulmista

Tukitason laskun koetaan kotieläintiloilla vaikuttaneen enemmän päätökseen jäädä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle. Samoin kotieläinkorotuksen poistuminen on selkeästi vaikuttanut kotieläintilojen päätökseen jäädä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle. Tosin kasvitiloista suurin osa kokee, ettei osaa sanoa tai, että asia ei koske tilaa, mutta lähes neljännes vastaajista on neutraalilla kannalla ja 2 vastaajaa on täysin eri mieltä väittämän kanssa (liite 5).

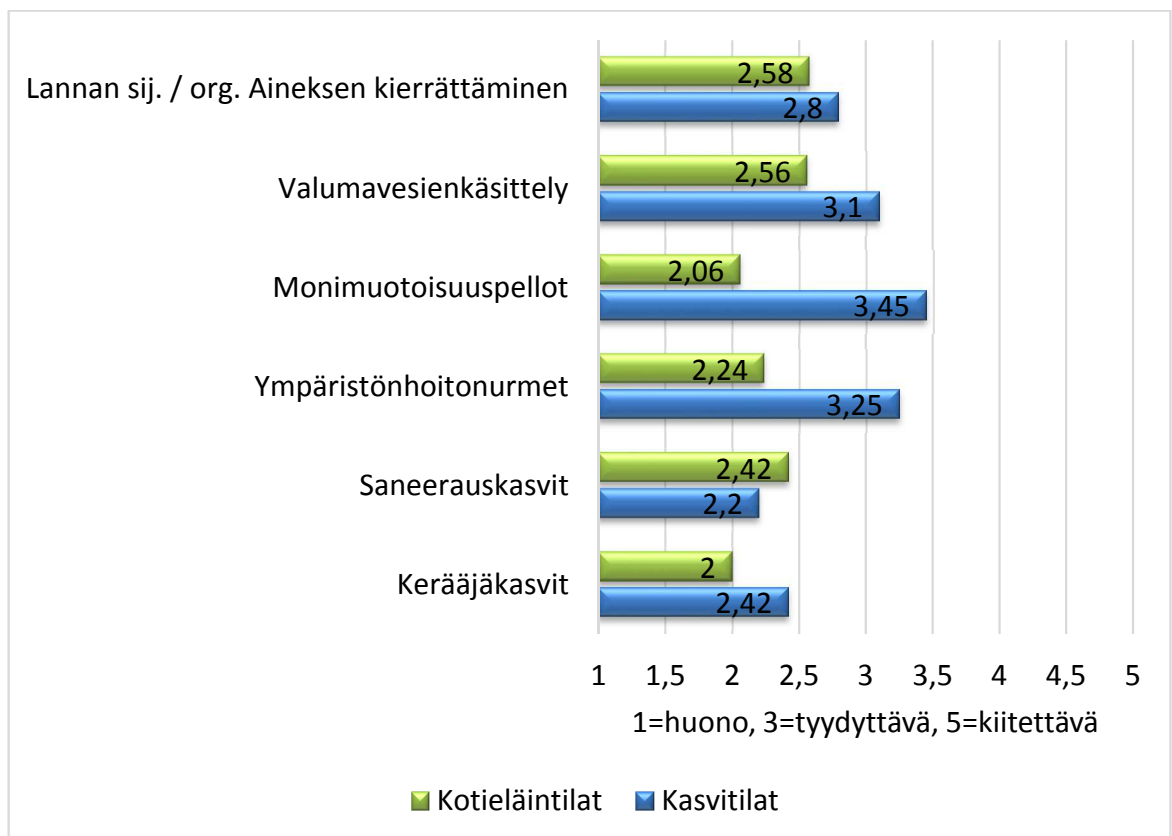
Sekä kasvinviljely-, että kotieläintilojen vastauksissa painottuu selkeästi kanta täysin samaa mieltä siitä, että uusien ehtojen täyttäminen aiheuttaa liikaa kustannuksia. Kotieläintiloista peräti 2 / 3 osaa ovat väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Kotieläintilat kokevat selkeämmin negatiivisena uuden tukijärjestelmän lohko kohtaisten toimenpiteiden painotuksen.

Ravinteiden käyttöön liittyvissä kysymyksissä (Kuva 25) kotieläintilat ovat selkeästi kasvinviljelytiloja kriittisempiä vastauksissaan. Kasvinviljelytilat ovat taas enemmän sitä mieltä, että ympäristökorvaus parantaa ympäristön tilaa ja vähentää ravinne päästöjä. Suurin ero vastausten keskiarvossa tulee karjanlannan ravinteiden 100 % huomioimisen kohdalla syyslevityksessä 1,1 yksikköä.

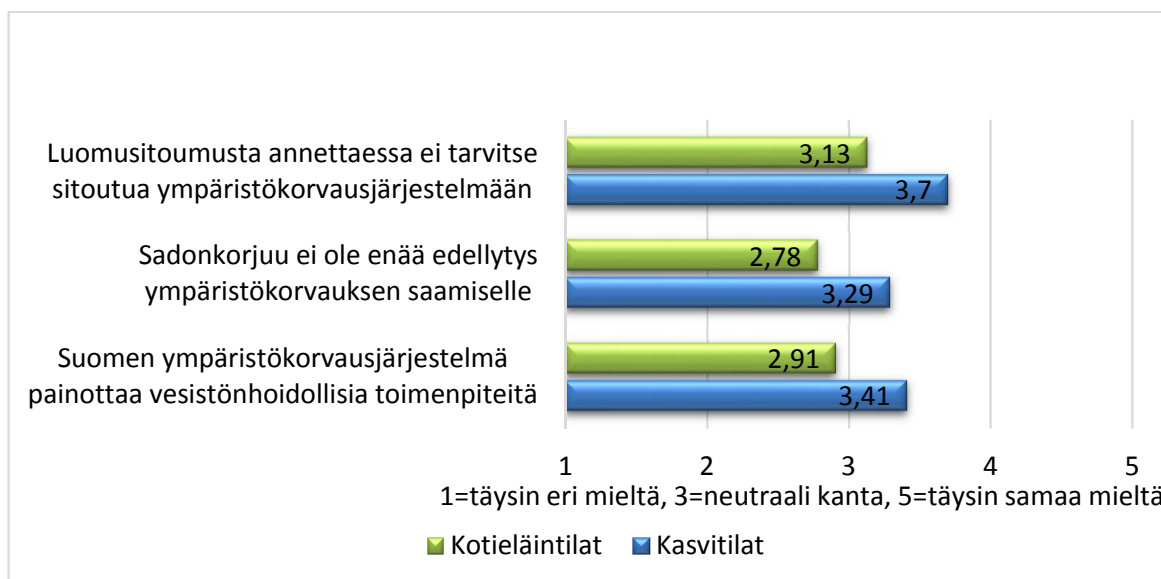
Kuva 25. Vertailu ravinteiden käyttöön liittyvistä vastauksista kasvi- ja kotieläintilojen välillä.

Kasvinviljelytilat antavat yleisesti parempia arvosanoja lohko-kohtaisille toimenpiteille lukuun ottamatta saneerauskasvi toimenpidettä. Tämä käy ilmi kuvasta 26. Syy siihen, miksi kotieläintilat arvostavat saneerauskasvitoimenpidettä kasvitiloja enemmän saattaa olla sattuma, sillä ero ei ole merkitsevä tai sitten kotieläintiloilla saneerauskasvien hyödyt tunnetaan paremmin. Yhteisarvosanassa lannansijoittamiselle ja orgaanisen aineksen kierrättämiselle molempien vastaaja ryhmien vastaukset ovat lähimpinä toisiaan. Yllättävää on kuitenkin se, että tällekin toimenpiteelle kasvitilat antavat paremman arvosanan. Monimuotoisuuspelltoja ja ympäristöhoitonurmia kasvinviljelytilat arvottavat paljon korkeammalle, kuin kotieläintilat. Tämä on käynyt myös monissa yhteyksissä selväksi, kun on seurannut yleistä julkista keskustelua mediassa ja kuunnellessa viljelijöiden mielteitä asiakastyössä. Kotieläintilat tarvitsevat kaiken peltoalan rehuntuotantoon.

Kuva 26. Vertailu lohko-kohtaisten toimenpiteiden kouluarvosanoista kasvi- ja kotieläintilojen välillä.

Kasvitilat pitävät parempana sitä, ettei luomusitoumusta annettaessa enää tarvitse antaa ympäristösitoumusta. Luonnonmukaisentuotannon korvaus on suurempi kasvintuotannossa kuin kotieläintuotannossa. Kotieläintilalle maksetaan nämä molemmat. Toisaalta kasvinviljelytilan taloudellisen tuloksen kannalta luomutuella on enemmän merkitystä, kuin kotieläintilalla, koska luomukotieläintuen saamiseksi kuluja syntyy enemmän rehuista ja tiukemmista vaatimuksista niin tilan, valon kuin eläinten ulkoilun osalta (kuva 27).

Kuva 27. Vertailu ympäristökorvauksen ehtojen vaikutuksesta kasvi- ja kotieläintilojen välillä.

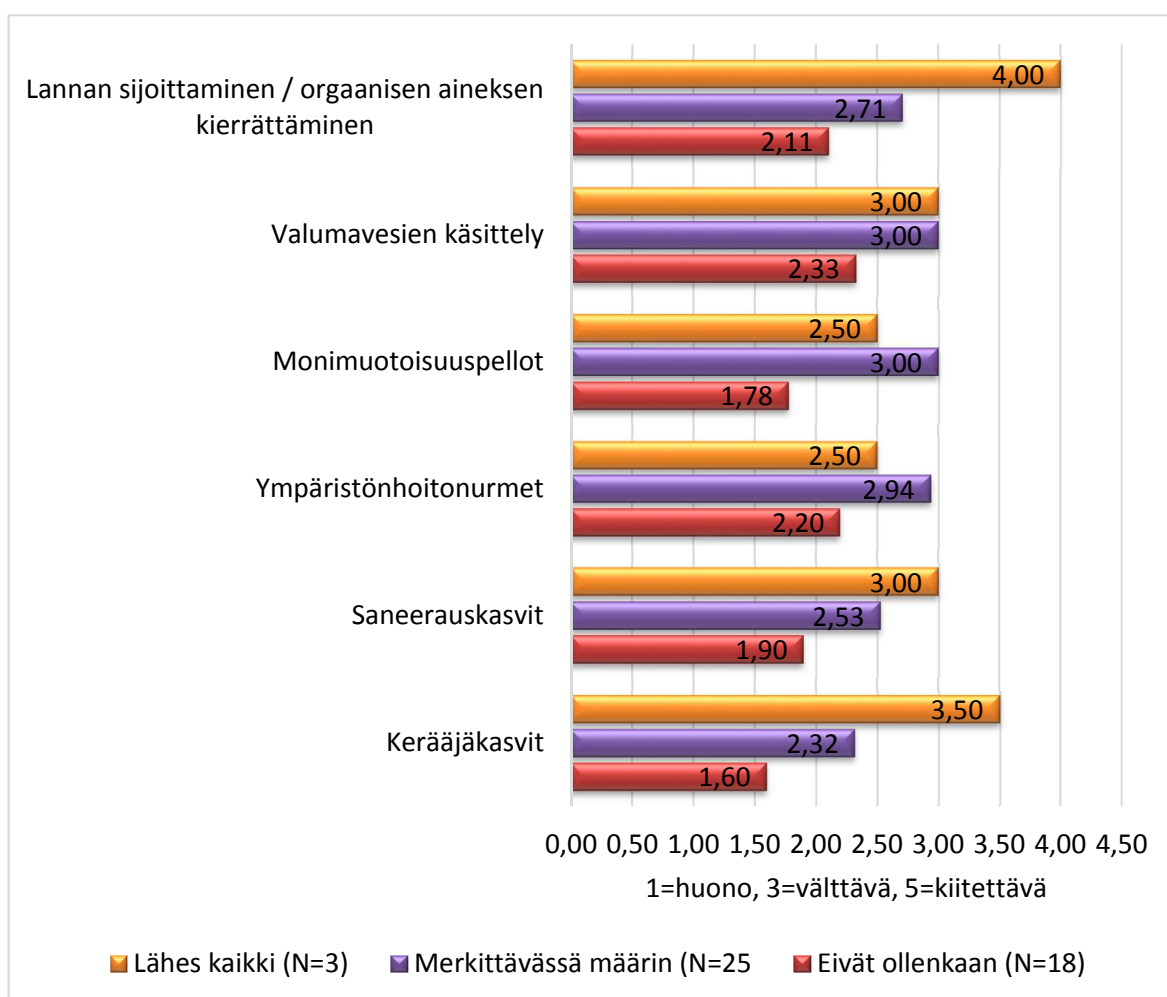
7.2.3 Tilan peltojen sijainnin vaikutus vesistöjen ja valtaojien osalta

Viljelijäkyselyssä ei pääsääntöisesti ollut juurikaan eroa vastauksissa sen suhteen sijaitsivatko tilojen pellot vesistöjen tai valtaojien varrella vai eivät. Erikoinen sattuma oli kuitenkin se, että kouluttautumisen osalta 10:stä maatalouteen liittyvän korkeakoulututkinnon suorittaneesta viljelijästä 8 viljeli sellaista tilaa, jonka pellot sijoituivat merkittävässä määrin vesistöihin tai valtaojiin.

Sellaisia tiloja, joiden pellot eivät rajoitu vesistöihin oli vastanneiden joukossa 18 ja vastaavasti sellaisia, joiden pellot rajoittuvat merkittävässä määrin vesistöihin tai valtaojiin oli kyselyyn vastannut 25 kappaletta. Tiloja joiden lähes kaikki pellot rajoittuvat vesistöihin tai valtaojiin oli vastannut 3 viljelijää. Tämä kolmen joukko on

pieni ja se ei ole vertailun kannalta yhtä luotettava, kuin nuo kaksi suurempaa ryhmää. Näiden kolmen tilan vastaukset ovat kuitenkin loogisia verrattuna tiloihin, joiden pellot sijaitsevat merkittävässä määrin vesistöjen tai valtaojien varsilla.

Kuten alla olevasta kuvasta 28 voidaan huomata antavat sellaiset viljelijät, joiden pellot sijaitsevat valtaojien tai vesistöjen varsilla huomattavasti parempia arvosanoja ympäristökorvauksen lohko-kohtaisille toimenpiteillä, kuin ne viljelijät, joilla ei ole peltoja valtaojien tai vesistöjen varsilla. Selvimmin tämä asia tulee ilmi kerääjäkasvi toimenpiteen kohdalla. Pienin ero on vastaavasti valumavesienkäsittely toimenpiteessä.

Kuva 28. Vertailu tilan peltojen sijainnin vaikutuksesta vesistöihin lohko-kohtaisien toimenpiteiden arviointiin.

8 TEEMAHAASTATTELUT

Hirsijärven ja Hurmeen (1995, 27) mukaan voidaan tiivistetysti sanoa haastattelun tutkimuksen osana olevan vuorovaikutustilanne, jolle luonteenomaista on:

1. Haastattelu on ennalta suunniteltu ja haastattelija on tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä, että teoriassa.
2. Haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama.
3. Haastattelija joutuu tavallisesti motivoimaan haastateltavaa ja pitämään motivaatiota yllä.
4. Haastattelija tuntee roolinsa, mutta haastateltava oppii sen haastattelun kuluessa.
5. Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

8.1 Tuki- ja tarkastusryhmän päällikön Harri Väisäsen haastattelu

Kävin haastattelemassa 18.4.2016 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen tuki- ja tarkastusryhmän päällikköä Harri Väisästä.

Hallinnon näkökulmasta uusi ympäristökorvausjärjestelmä otettiin vastaan tiedottamisen osalta onnistuneesti. Se näkyy Väisäsen (2016) mukaan puhtaasti siinä, että kuinka paljon lopulta viljelijöitä lähti mukaan uuteen järjestelmään. Sitoutumisprosentti oli suhteellisen korkea. Väisänen pääsi omalla maatilallaan valitsemalla laajalla skaalalla lohko kohtaisia toimenpiteitä lähes samaan tukitasoon, kuin vanhan ympäristötuen aikana.

Keskeisin ero uuden ja vanhan kauden välillä on se, että nyt kohdentamista on enemmän. Viljelijään nähden uusi kausi näkyy kevennettyinä vaatimuksina toimenpiteissä eli osa vanhoista erityistukisopimuksista muuttuivat lohko kohtaisiksi toimenpiteiksi. Valumavesien käsittelytoimenpiteet ovat huomattavasti haullisesti kevyempiä. Lietelannan multaustoimenpiteessä ei tarvitse enää miettiä mitä lohkoja

vuokrasopimusten kautta poistuu tai tulee uusia. Yleisesti muistettavia asioita on vähemmän, mitä oli ennen erityistukisopimuksissa. Lohkojen liikkuvuus on helpottunut. Lohkojen poistuminen sopimukselta ei enää aiheuta sitä, että joutuisi maksamaan takaisin jo aiemmin maksettuja rahoja. Nämä takaisinperinnät olivat hallinnolle sitä tympeintä hommaa. Nämä asiat ovat uuden ohjelmakauden hyviä puolia. (Väisänen 2016.)

Väisänen (2016) mielestä kyselyn vapaan sanan vastauksissa nousee esiin kolme pääasiaa. Ensiksi järjestelmä on byrokraattinen kautta tarkastuksen pelko. Toinen on tehokkaan pellon käytön harjoittaminen eli kaikkea pellon potentiaalia ei pystytä käyttämään, ja kolmas on alhainen korvaustaso tehtyyn työhön nähden.

8.1.1 Syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen

Väisänen (2016) mukaan moni viljelijä näki byrokratian osalta sen, että jos vain 54 € / ha saa perustoimenpiteistä, niin en hae, jos se vain suinkin keventää omaa hallinnollista taakkaa. Eli se jätettiin pois, koska 54 € hehtaarilta ei riitä millään tavalla kattamaan järjestelmästä aiheutuvia kuluja. Huomioonotettavaa on myös se, että rahan arvoa on vuosien mittaan syönyt inflaatio. Euron ostovoima ei ole samalla tasolla, kuin se oli edellisen ympäristötukikauden alussa.

54 euron korvaustaso ei kata perustoimenpiteissä tehtävää lisätyötä. Ainoastaan lohko-kohtaisilla toimenpiteillä korvaustaso on mahdollista saada järkeväksi. Kevyimmillään se on talviaikainen kasvipeitteisyys ja karjatiloilta lietalannan multaus. Toisaalta vaikka tila ei ympäristökorvaukseen olisikaan lähtenyt tuo (nitraatti asetus) Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (A 1250/2014) kirjanpito velvollisuuden tyypin osalta ja lannoitustasot sekä lannoitelaki fosforin puolelta. Ihan kaikesta kirjanpito velvollisuudesta ei siis pääse eroon. (Väisänen 2016.)

Huonona puolena uudessa ympäristökorvauksessa Väisänen mukaan ovat uudet paperinmakuiset asiat kuten mm. 5-vuotinen viljelykiertosuunnitelma sekä uusi syysilmoitus. Onneksi syysilmoitus on rakennettu kohtuullisen kevyeksi. Eli se on enemmänkin muistamisasia. Ainakin syksyllä 2015 Mavi aika hyvin pisti

ensin sähköpostia ja sitten vielä tekstiviestin viljelijälle, että sen muistaa tehdä. Mavi laittoi viestiä kaikille isännille, joilla oli valittuna lohkokohtaisista toimenpiteistä talviaikainen kasvipeitteisyys, lietelannan sijoittaminen peltoon tai ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrättäminen. (Väisänen 2016.)

Väisänen (2016) ei pidä lannansijoittaminen peltoon uutta vuodelle 2016 tullutta 60 prosentin rajoitetta ongelmana. Viljelijöiden kertoman mukaan joka pellolle ei kumminkaan levitetä joka vuosi ja on niitä lohkoja, missä on korkea fosfori, niin sinne ei kuitenkaan pääse levittämään. Suurempi ongelma on 40 euron korvaustaso per hehtaari. Se pitäisi olla 50–60 euroa. Tietysti sellaisilla tiloilla, joilla on kaikki nurmella ja nurmista uusitaan vuosittain vain tietty osa niin siellä rajoite voi tulla vastaan. Sellaisella tilalla joka on monipuolistamisen piirissä, eli vähintään 25 % peltoalasta on muussa käytössä, kuin nurmella tai kesannolla 60 % rajoite ei tuota ongelmaa.

Kotieläinkorotuksen poistumisesta ei puhuttu juurikaan keväällä 2015. Ravinteiden käytön rajoitteet korostuvat erityisesti korkean eläintiheyden omaavilla kotieläintiloilla. Fosforin käytön rajoitteet rajoittavat mahdollisimman suuriin satotasoihin pyrkivien viljelijöiden satoa. (Väisänen 2016.)

Ympäristökorvauksen ehdot vaikeuttavat samalla tavalla, kuin jo edellisenkin ympäristötukikauden ehdot valvontaan valmistautumista. Tukijärjestelmä koetaan myös hyvin byrokraattisena, sanoo Väisänen (2016).

8.1.2 Ympäristökorvausjärjestelmä valvonnan näkökulmasta

Mikäli ympäristökorvausta mietitään valvonnan näkökulmasta, niin Väisäsen (2016) mukaan se on melkein puolet kokotilavalvonnan sisällöstä ja nimenomainen syy mennä tilalle. Mikäli ympäristökorvauksen ehtoja ei tarvitsisi valvoa, voitaisiin kaukokartoitusvalvontaa hyödyntää huomattavasti enemmän kylvetyn kasvilajin ja pinta-alan määrittämisessä. Kaukokartoituksella pystytään myös määrittämään pelton viljelykunto ja hyödyntämään sitä mm. vesakoituneen alan tunnistamisessa. Talviaikainen asiakirjavalvonta on myös lähes täysin ympäristökorvaukseen liittyvää.

Väisänen (2016) mukaan valvontaan toi lisää töitä kasvipeitteisyyden uudet toteuttamisalarajat 20, 40, 60 ja 80 % sekä jako eri kohdentamisalueiden välillä. Kasvipeitteisyyden ala kasvoi huomattavasti ja siihen lähti mukaan enemmän viljelijöitä. 80 % kasvipeitteisyysaloja oli tiloilla kohtuullisen paljon.

Korkean talviaikaisen kasvipeitteisyyden tavoittelemisen ei ole kuitenkaan aina tilatasolla järkevää. Kaikki maat eivät sovellu kevätkyntöön ja se saattaa aiheuttaa pouttimisen myötä suoranaisia satotappioita. Jopa tiivistymishaittaa saattaa tulla ja syyskyntö hyvän roudan kanssa on monille maille parempi, kuin sänki talven yli ja kyntö keväällä. (Väisänen 2016.)

Suojavyöhykkeiden korjuu pakko aiheutti monesti kaksi valvontakäyntiä. Mikäli suojavyöhyke oli valvontahetkellä vielä korjaamatta, tuli sen korjuu käydä varmistamassa seurantakäynnillä. Samoin kerääjäkasvien itämisen varmistaminen aiheutti lisäkäyntejä. Suojavyöhykkeet ja kerääjäkasvit lisäsivät valvontakäyntien määrää 20–30 % riippuen ELY-keskuksen alueellisesta sijainnista. Hallinnon näkökulmasta ympäristökorvaus on suurin työllistäjä valvonnallisesti. (Väisänen 2016.)

Jos viljelijänä miettii niin vuoden 2015 märkänä kesänä, kerääjäkasvina ollut valkoapila täytti hyvin viljakasvuston aukkopaikat. Se keräsi hyvin ravinteet talteen ja paransi maan ravinnetasetta sekä lisäsi orgaanisen aineksen määrää. Alkuperäisissä sitomusehdoissa kerääjäkasvien kylvöajankohdan mahdollisuus oli liian laava, siinä ei ollut käytännön järkeä. 2016 vuodelle tehtyjen ehtomuutosten jälkeen se on parempi. Kylvö tulee nyt tehdä pääkasvin kylvön yhteydessä tai viimeistään orastumisvaiheessa. Tämä oli fiksu päätös. Hallinnon on nyt helpompi tehdä tasa-puoliset ja oikeat päätökset kerääjäkasvien hyväksyttävyydestä. (Väisänen 2016.)

8.1.3 Ympäristökorvausjärjestelmän kehittämisenäkökulma

Mielenkiintoinen kysymys onkin, tuleeko uutta ympäristökorvausta 2020-luvulla. Yksi vaihtoehtohan oli jo, kun nykyistä ympäristökorvausta rakennettiin, että tehtäisiin tarjouskilpailu periaatteella. Esimerkiksi muutamassa Keski-Euroopan maassa on niin, että viljelijä kertoo, että tällä ja tällä hinnalla teen nämä ja nämä tehtävät ja sitten se on puhtaasti sopimus pohjainen. Tämän mallin sopimuskäsittely olisi ollut

käytännössä ELY-keskuksissa. Eli ei olisi ollut tällaista kaikille hehtaareille maksettavaa mallia, vaan olisi ollut malli ”tuolle lohkolle lupaan tehdä sitä ja tuolle lohkolle tuota ja tällä alueella tätä siihen hintaan”. Tästä kokonaisuudesta olisi tehty sopimus ja se olisi ollut tilakohtainen kokonaissumma. Tämä malli olisi ollut työläs ELY-keskukselle tai kunnalle kumminpäin se olisi sitten mennytkään. Olisi se ollut työläs viljelijällekin. (Väisänen 2016.)

Ympäristökorvauksen kehittämisen näkökulmasta toimenpidevaihtoehtoja tulisi Väisänen (2016) mukaan saada huomattavasti vähemmäksi sekä kirjallisen näyttämisen osuutta keveämmäksi. Sitten, jos mietitään mitä toimenpiteitä kannattaa säilyttää, niin ne ovat lantaan liittyvät toimenpiteet: lietelannan multaus ja ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrättäminen. Perustoimenpiteistä säilyttämisen arvoisia ovat suojakaistat ja pientareet. Suojavyöhykkeet ovat hyviä, mutta jotain metrimääräistä maksimirajaa esim. 15 m kaista pellon reunalle. Itse asiassa jossain vaiheessa ohjelmaluonnoksessakin oli maininta 15–25 m kaistasta. Mikäli rajana olisi 15–25 m kaista, niin toimenpide olisi järkevä perustettuna valtaojienkin varsille. Sitten voisi miettiä, jos perusteena olisi pohjavesialue tai riittävä pellon kaltevuus suojavyöhyke voisi olla suurempikin. Näin kohdentaminenkin olisi perusteltu paremmin.

Lohkomuistiinpanojen osalta olisi hyvä miettiä niiden sisältöä. Nyt uutena vaatimuksena niihin on tullut IPM-viljelyn periaatteiden noudattaminen. Aivan niin tarkasti ei tarvitsisi kasvinsuojelutoimia lohkomuistiinpanoissa perustella, että onko rikkojen torjuntakynnys ylittynyt sen perusteella, että lohkolle on kasvanut jauhosavikkaa tai pillikettä. Tämän tyyppinen asia aiheuttaa viljelijälle ongelmia, neuvonnalle lisätyötä ja se on päänsärkyä hallinnolle. (Väisänen 2016.)

Vaikka kyselyn vastauksissa tulee esille, että viljelijät eivät koe ympäristökorvauksen lisäävän luonnon monimuotoisuutta, on Väisänen (2016) tässä kohtaa vähän toista mieltä.

8.2 Maaseutuasiamies Pentti Halla-Ahon haastattelu

Kävin haastattelemassa Pentti Halla-ahoa Alajärven maaseututoimistossa 22.11.2016. Halla-Aho toimi maaseutuasiamiehenä Järvi-Pohjanmaan alueella.

8.2.1 Syyt ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen

Halla-ahon (2016) mukaan tukitasoon ja uusiin lohkokohtaisiin toimenpiteisiin liittyvät syyt ovat vaikuttaneet ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen. Esimerkkinä maitotila järvisuudella, jolla on vähän peltoa ja kaikki nurmella, niin tällainen tila ei saa nykyehdoilla kasvipeitteisyyskorvausta. Monet lohkokohtaiset toimet taas sopivat paremmin niille sivutoimisille tiloille, jotka tuottavat vähemmän raaka-aineita elintarviketeollisuudelle. Monet lohkokohtaiset toimenpiteet eivät sovellu kovin hyvin intensiivisille päätoimisille tuottajille, jotka vastaavat elintarviketeollisuuden raaka-aineiden saannista.

Kaikkien tukijärjestelmien tulisi palvella niitä, jotka tuottavat maito-, liha- tai kasvi-tuotteita markkinoille. Lyhyellä tähtämellä voidaan optimoida tukia ympäristökorvauksen lohkokohtaisilla toimenpiteillä, mutta se ei ole pysyvä ratkaisu kenellekään. Aikaisempi ympäristötuki oli kannustavampi esim. päätoimiselle kotieläintilalle. (Halla-aho, 2016.)

Lannansijoittamistoimenpiteen osalta Halla-ahon (2016) mukaan jotkut viljelijät ovat pitäneet kummallisena sitä, että miksi letkulevitin ei ole korvauskelpoinen, vaikka valutukseen perustuva kiekkomultain hyväksytään tässä toimenpiteessä, sillä letkulevityksessä liete saadaan yhtä lailla nurmen juureen, eikä kasvustolle aiheudu hygieenistä haittaa. Ympäristökorvauksen katsotaan myös rajoittavan liikaa ravinteiden käyttöä. Viljelijät kokevat myös ns. ”hömppäheinien” tukemisen kuluttavan saatavilla olevan lannanlevitysalan määrää ja näin aiheuttavan painetta lannan kohdistumisen pienemmälle alalle, mikä taas aiheuttaa enemmän ravinnepainetta pinta-aloille.

Viljelijäasiakkaat kokevat hallinnon muuttaneen korvausehtoja liian usein sekä uuden ympäristökorvauksen ehdot koetaan hieman vaikeaselkoisina. Toisaalta kuitenkin Halla-ahon (2016) mukaan asiakkaat kokevat ympäristökorvauksen ehdot selkeämmiksi, kuin täydentävien ehtojen vaatimukset. Maatalouden kannattavuuteen ympäristökorvauksella ei koeta päätoimisten viljelijöiden keskuudessa olevan oleellista merkitystä. Oleellinen merkitys on kuitenkin sillä, kuinka lohkokohtaiset toimenpiteet on koettu sopiviksi tiloilla. Osa ympäristösitoumuksen antaneista onkin Halla-ahon (2016) mukaan halunnut varmistaa lähinnä sen, että pelto säilyttää täydellisen

korvauskelpoisuutensa kaikissa tukijärjestelmissä ja näin mahdollisimman korkean myyntihinnan. Tärkeää olisi, että mukaan lähdettäisiin ensisijaisesti ympäristönäkökulmien perusteella.

Kasvinviljelytilan kannalta lohko-kohtaiset toimenpiteille, kuten kerääjäkasvit, saneeraus- ja kasvit, ympäristönhoitonurmet, monimuotoisuuspellot Halla-aho (2016) antaa kouluarvosanan hyvä. Lannan sijoittaminen / orgaanisen aineksen kierrättäminen saa arvosanan tyydyttävä. Valumavesien käsittely toimenpiteeseen hän ei osannut ottaa kantaa. Kerääjäkasvi toimenpide on suunniteltu erityisesti kasvitilalle. Joillekin ympäristökorvauksen eurot tulevat lohko-kohtaisista toimenpiteistä.

Painavimpana syynä ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen Halla-aho (2016) pitää 54 € / ha korvaustasoa suhteutettuna asiaan liittyvään byrokraatiaan, vaivannäköön ja ravinteiden käyttöön liittyviin rajoituksiin. Osalle tiloista ei myöskään lohko-kohtaisilla toimenpiteillä ollut mahdollista nostaa kokonaiskorvaustasoa niin, että ympäristösitoumuksen antaminen olisi koettu kannattavaksi. (Halla-aho 2016.)

8.2.2 Ympäristökorvauksen kehittämisenäkökulma

Päätoimisten viljelijöiden keskuudessa sadonkorjuuvelvoitteen palauttamisen koettaisiin selkeyttävän tilannetta. Tällöin peltoresurssia ohjautuisi sitä tarvitseville aktiivisille elintarviketeollisuudelle raaka-ainetta tuottaville tiloille. Peltoa tulisi myyntiin myös enemmän, minkä myötä pellon hinta kohtuullistuisi, rakennemuutos edistyisi ja kannattavuus paranisi tulevaisuuden tiloilla. (Halla-aho 2016.)

Halla-Ahon (2016) mielestä talviaikainen kasvipeitteisyys toimenpiteessä tulisi myös huomioida sellaisten tilojen tarpeet, joilla on enemmän nurmea viljelyssään kuin 75 prosenttia. Ainakaan tästä ei saisi rangaista sillä tavoin, että kasvipeitteisyystukea ei makseta lainkaan. Kasvipeitteisyystoimenpiteen muutoksia 2016 vuodelle Halla-aho (2016) pitää erikoisina, sillä tähän toimenpiteeseen budjetoidut määrärahat eivät ylittyneet merkittävästi. Suurimmat ylitykset tapahtuivat kerääjäkasvien ja suoja- vyöhykkeiden osalta ja ilmeisesti näitä ylityksiä haluttiin paikata myös heikentämällä talviaikaisen kasvipeitteisyyden ehtoja.

Lohkokohtaisten toimenpiteiden sopivuutta erilaisille tiloille olisi hyvä miettiä seuraavalle tukikaudelle tarkemmin. Esimerkiksi orgaanisen aineksen kierrättäminen soveltuu huonosti sellaisille karjatilaille, joilla tuotetaan itse kuivalantaa ja varsinkin niissä tapauksissa, joissa vielä virtsakin imeytetään kuivikkeisiin. Näissä tapauksissa myös lietelannan multaustuki jää saamatta. Oman tilan tuottamien ravinteiden hyödyntäminen jää heikoksi kuivalantatilalla, koska vain virtsan multaukselle on mahdollista saada tukea. Kuivalantatilalla pitäisi olla mahdollista valita molemmat lantatoimenpiteet ja kierrättää omaa lantaa. Virtsan sijoittamista peltoon olisi voitu markkinoida tiloille tukihaun 2015 yhteydessä enemmän. (Halla-aho 2016.)

Tukijärjestelmiä suunniteltaessa olisi tärkeää miettiä, miltä toimenpiteiden houkuttelevuus näyttää viljelijän näkökulmasta. Ympäristökorvauksen määräraha tarpeesta ja lohkohtaisten toimenpiteiden houkuttelevuudesta annettiin selkeätä viestiä kunnista jo ympäristökorvauksen valmisteluvaiheen aikana 2014 / 2015 talvella. Miksi kuntia ei kuultu, kysyy Halla-aho (2016).

54 euron tukitaso ei riitä ympäristökorvausjärjestelmän taloudelliseksi kannustimeksi ravinteiden tasapainoisen käytön (RTK) vaatimista toimenpiteistä. Ne jotka 54 eurolla lähtivät mukaan, arvostivat myös sitä, että pelto on varmuudella korvauskelpoinen kaikissa olosuhteissa. (Halla-aho 2016.)

Hallinnon näkökulmasta ympäristötukiennakoiden perusteella arvioidaan Järvi-Pohjanmaalla maksettavan keskimääräisen ympäristökorvauksen olevan noin 100 € / ha. Se on vain alle puolet luonnonhaittakorvauksen tukitasosta ja silti se vaatii hallinnon ja asiakkaan työajasta moninkertaisen määrän. (Halla-aho 2016.)

Ravinteiden käyttöä ja ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin tulisi miettiä enemmän saavutetun satotason kautta, kuin rajoittamalla ravinteiden käyttöä. Hyvä sato ottaa kyllä maasta tehokkaasti ravinteita. Rannikoiden, järvien ja jokien läheisyydessä on hyvä painottaa vesistön suojelullisia toimenpiteitä, muilla alueilla myös muitakin indikaatioita. (Halla-aho 2016.)

Suojavyöhykettä Halla-aho (2016) pitää nykyisen tukikauden erikoistapauksena. Suojavyöhykkeet tulisi saada tarkemmin kohdennetuiksi painopistealueille ja ”sui-kaleiksi” vesistöjen varsille. Vastapainoksi näistä tiukennuksista Halla-aho (2016)

olisi jopa valmis hyväksymään maantieteellisesti tarkkaan kohdennetuille peruslohkoille korotetun tukitason suojavaöhykkeiden osalta.

8.3 ProAgria Etelä-Pohjanmaan KSS-palveluryhmän palvelupäällikkö Henri Honkalan haastattelu

Haastattelin tutkimusta varten ProAgrian kasvi-, sika-, ja siipikarjaryhmän palvelupäällikköä Henri Honkalaa 17.3.2017.

8.3.1 Ympäristökorvaus 2015–2020

Honkalan (2017) mukaan, mikäli nykyistä ympäristökorvausta verrataan edelliseen ohjelmakauteen, niin aiemmassa ympäristötuesta tukiehdot olivat selkeämpiä neuvojille ja viljelijöille. Tiedettiin tarkalleen, mitkä ehdot kulloinkin koskivat viljelijää. Ympäristökorvauksessa on nyt mahdollisia virheen paikkoja paljon enemmän, koska nyt on tiedettävä jokaisen viljelijän kohdalla mitä kukin on valinnut. Esimerkiksi lohko-kohtaisia toimenpiteitä voi olla tosi paljon tai ei ollenkaan ja osassa on pakollisesti toteutettava toimenpidettä vuosittain, kun toimenpiteen toteuttaminen on aloitettu. Pitääkin olla hyvin selvillä, mitä valintoja on tehty.

Toisaalta, jos halutaan sanoa mitä hyvä ja huonoja puolia on uudessa järjestelmässä niin Honkalan (2017) mukaan uusi ympäristökorvausjärjestelmä mahdollistaa näennäisviljelyn paremmin kuin vanha ympäristötuki. Yleisesti puhutaan termistä hömppäheinät, jotka mahdollistavat sen, että pumpataan järjestelmästä rahat niin kuin nyt on käynytkin ja myöhemmin tulee kiristyksiä lohko-kohtaisten toimenpiteiden tukiehtoihin ja myös yleisiin tukiehtoihin, jotka suurempaa joukkoa viljelijöitä olisivat hyödyttäneet. Mikäli otetaan esimerkki lohko-kohtaisesta toimenpiteestä talviaikainen kasvipeitteisyys, niin luonnonhoito- ja monimuotoisuuspellot pitäisi lukea kasvipeitteisyyteen, mutta nyt on rahallisesti merkittävillä toimenpiteillä rahastettu järjestelmä tyhjäksi.

Ympäristökorvauksen suurimpana kipukohtana Honkala (2017) pitää ravinteiden käytön rajoitteita. Typen käytölle löytyisi rajat nitraattidirektiivistä ja fosforille muista

asetuksista. Ymmärrettävää toki on, että ympäristökorvauksen (RTK:n) ehtoihin kuuluvat maanäytteiden otto, viljelysuunnitelma ja lohkokirjanpito. On ihan hyvä, että ne ovat tukien ehtona. Integroidun torjunnan (IPM) osalta torjunta-aineiden käytön perustelu on myös ihan tarpeellista, mutta keinotekoiset rajat, joilla tehdään intensiivinen viljely mahdolliseksi, niin se ei oikein ole ymmärrettävää. (Honkala 2017.)

Ainoastaan länsimaissa on varaa kannustaa muuhunkin, kuin ruoan tuotantoon. On vaikea ymmärtää, että lohkokohtaisilla toimenpiteillä pystytään rahastamaan järjestelmää niin, että ei tarvitse yrittää tuottaa kauppakelpoista satoa. Maailmassa on kuitenkin miljardi ihmistä, jotka näkevät nälkää. Tämä on vähän epäeettistä. Toisaalta ei koko Suomen ruoantuotannolla voisi maailman nälkää näkevien asiaa hoitaa, mutta osana kokonaisuutta ja käytännössä kaikki länsimaat tähän syyllistyvät. (Honkala 2017.)

Ravinteiden tasapainoisen käytön tukitaso 54 € / ha on melko matala. Honkala (2017) arveli, että vielä useammat olisivat jääneet ympäristökorvauksen ulkopuolelle, mutta kun viljan hinnat olivat jo laskussa, niin moni viljelijä mietti, paljonko pitää saada lisää satoa, että se korvaa 54 euron tuen hehtaarilta ja kuinka paljon tulee lisää kustannuksia tarkemmasta lannoituksesta. Mikäli 700–800 kiloa pitää saada keskimäärin lisää satoa koko viljelypinta-alalta, on pääsääntöisesti kannattavampaa ottaa 54 euroa tukea hehtaarilta, vaikka olisi saanut vapaammat kädet. Paperitöitä ympäristökorvaukseen kuulumisesta tulee lisää, mutta niihin on kuitenkin saatavilla apua. On neuvontajärjestö, yksityisiä konsultteja ja Honkala (2017) haluaisi nähdä myös sellaisen yrityksen, jossa ei ole paperitöitä. Tietyt kirjalliset velvoitteet sitovat kaikkea yritystoimintaa.

8.3.2 Ympäristökorvauksen kehittämisenäkökulma

Honkalan (2017) mukaan ympäristökorvausta voisi yksinkertaistaa uudelle kaudelle niin viljelijän, kuin neuvonnan kannalta sisällyttämällä siihen lisää sellaisia toimenpiteitä, jotka sitoisivat kaikkia. Eli silloin, kun ollaan ympäristökorvauksessa mukana, niin on toteutettava näitä pakollisia toimenpiteitä ja lisäksi valinnaisia lohkokohtaisia

toimenpiteitä esim. kerääjäkasvitoimenpide vähän jalostettuna ja joitain toimenpiteitä vesistöihin rajoitettuille lohkoille. Toisaalta luonnonhoitopellot ja monimuotoisuuspellot ovat hyviä vaihtoehtoja heikkokuntoisille lohkoille, mistä isoa satoa ei pystytä saamaan ja joilla ravinteet menisivät hukkaan. Näin pellot saataisiin kuitenkin pidettyä viljeltyinä. Luonnonhoitopeltojen 5 % maksimi osuus korvauskelpoisesta pinta-alasta on Honkalan (2017) mukaan liian vähän. Aiemman kauden 15 % osuus oli parempi. Se oli jo sellainen määrä, että siitä oli apua ja se kerrytti kasvi- peitteisyyttä. Silloin nämä myös pidettiin kasvipeitteisinä talven yli. Euro oli hyvä konsultti. Mikäli satoa ei joltain lohkolta ole yli 3000 kiloa saatavissa, niin silloin ne on hyvä pitää luonnonhoitopeltoina ja ympäristö kiittää. On monimuotoisuutta, riistalle ruokaa ja ravinteita ei jää turhaan käyttämättä. (Honkala 2017.)

Honkalan (2017) mukaan ympäristökorvauksen ajatukset ovat pääosin hyviä, mutta kuten esimerkiksi suojavyyöhyke, niin kyllä sen pitäisi sijaita vesistön varrella. Esimerkiksi 50 metrin kaista vesistön varrella olisi ollut ilmeisesti vaikea hallita hallinnollisesti. Viljelijän oikeustajua koettelee myös se, kun ei tarvita kuin pieni ”ojanluru” lohkon nurkassa, niin on mahdollista saada vaikka koko lohko suojavyyöhykkeeksi. Kun ei ollut myöskään mitään pinta-alarajoja, niin eläkeläiset ottivat takaisin omaan viljelyyn peltoja ja rakennekehitys heikkeni, kun uutena viljelijänä aloitti 80-kymppiäkin ja vuokratasot nousivat sen takia ja sitten pumpataan vielä maan ravinnevarastokin tyhjäksi. Aikanaan, kun nämä lohkot otetaan myöhemmin uudelleen viljelyyn, niin kyllä sinne pitää paljon antaa ravinteita, että saa pellot taas kasvamaan, kun 5 vuotta annetaan ensin nurmen imeä ravinteet ja nurmisato korjataan pellolta. (Honkala 2017.)

Kaikkia tukiehtoja viherrytetään. Ympäristöpuolen edustus tukineuvotteluissa, näkyy nyt siinä, kun on oikein intensiivistä viljelyä tarve harjoittaa, niin ei olekaan lähdetty mukaan ympäristökorvaukseen. Sellaisella tilalla, jolla syntyy paljon lantaa tai sitä otetaan suuria määriä vastaan, niin isojen satojen tuottaminen on tehty vaikeaksi, kun ei saa enää antaa riittävästi ravinteita ravinnerajojen takia. Koko ajan ei tarvitse katsoa kuin tilastoja, niin ravinteiden viljavuusleimat alkavat olla yhä enemmän punaisella. Esimerkiksi fosfori, jonka määrä Suomen pelloissa jokaisessa viiden vuoden syklissä menee alaspäin. Tämä kertoo selkeästi siitä, ettei ympäristökorvauksen rajoissa saa antaa riittävästi ravinteita. Uusille kasvilajikkeille on vaan

annettava riittävästi ravinteita, että saadaan satoa. Satotasokorjaus ei ole nykyisellään riittävällä tasolla, eikä ravinnerajoja ole enää varaa kiristää. Tätä menoa kaupakelpoisen sadon tuottaminen tulee kohta mahdottomaksi, mikäli ravinne rajoja vielä edelleen kiristetään. Kohta 18 vuotta on tiukennettu ravinnerajoja ohjelmakausi ohjelmakaudelta. Perusteltua toki on, että turve- ja multamailla on eri rajat typen osalta. (Honkala 2017.)

Ympäristökorvausjärjestelmän osalta Honkalan (2017) mukaan karjatiloja yleensä ja lannan käytön tehostamista ei auta, vaikka lannan vastaanottamiseen olisi saatavilla lohko kohtaista tukea, sillä toista kautta se taas tehdään vaikeammaksi. Se, että karjanlannan syyslevityksen tuestä ja fosforista luetaan 100 % osaksi lannoitusta, on vaan niin, että syksyllä levitetyn karjanlannan ravinteista huuhtoutuu vähän. Sille ei voida mitään. Toisaalta olisi taloudellisesti myös kestävämpää, että lantaa levitettäisiin vain keväällä. Vaikka laskennallisesti olisi kuinka määritelty, että 100 % ravinteista on keväällä käytettävissä, niin näin ei vain ole ja sitten taas tullaan siihen, että pystytäänkö kasville antamaan ympäristökorvauksen rajoissa enää riittävästi ravinteita keväällä laadukkaasti sadon tuottamiseen. Kaiken lannan levittäminen keväällä olisi myös logistisesti mahdotonta. Karjanlantaa on pakko syksylläkin levittää pelloille, koska Suomessa on lyhyt kasvukausi. Hirveän intensiivinen saa olla keväällä, että saisi kaikki peltotyöt tehtyä ajallaan. Separoidun lietteen fosforiosa olisikin hyvä syksyllä levittää pelloille, siitä voi ihan vähän huuhtoutua fosforia. (Honkala 2017.)

Mikäli tarkastellaan ympäristöpuolta laajemmin, mistä tulevat suurimmat fosforipäästöt Itämereen, niin Honkalan (2017) mukaan tulisikin katsella Nevansuulle Pietarin alueen suuntaan. Mitä tulee Suomen fosforipäästöihin, niin se on olemattoman vähän ja maatalousvaltaisen länsisuomen osalta Pohjanlahti on melko puhdas fosforin osalta. Suomenlahti taas on huonommassa tilassa, sinne laskee Neva ja muitakin jokia ja siellä on myös laivaliikenne erittäin suurta. Koko ajan maataloutta pidetään kuitenkin vesistöjen suurimpana pilaajana. (Honkala 2017.)

9 TULOSTEN YHTEENVETO

9.1 Viljelijäkysely

Viljelijäkyselyn tutkimustuloksien analysoinnissa olen käyttänyt omaa henkilökohtaista asiantuntemusta sekä apuna asiantuntijoille tehtyjä teemahaastatteluja. Viljelijöille suunnatussa Webropol-kyselyssä vastaajat jakautuivat tasan kasvinviljely- ja kotieläintilojen kesken. Molempia vastaajia oli 23 kpl. Eniten vastaajia 16kpl oli Seinäjoen yhteistoiminta alueelta ja toiseksi eniten Kauhavan YTA-alueelta. Loput vastaaja jakautuvat melko tasan Alajärven, Alavuden, Jalasjärven ja Kauhajoen YTA-alueiden kesken. 29 / 46 vastaajasta oli maatalouteen liittyvä koulutus taustallaan. Nähtävää vastaajista 3 oli alle 35-vuotiasta, 16 vastaajaa oli 36–50-vuotiaita ja suurin ryhmä 27 kpl oli yli 50-vuotiaita.

Sellaiset viljelijät joilla on paljon peltoja valtaojien ja vesistöjen varsilla kokevat yleisesti ympäristökorvauksen lohko-kohtaiset toimenpiteet paremmiksi tiloilleen, kuin ne viljelijät, joilla peltoja valtaojien ja vesistöjen varsilla ei ole.

Viljelijöiden vastauksissa painottui muutamia seikkoja. Viljelijät ovat varsin turhautuneita ympäristökorvausjärjestelmän aiheuttamaan hallinnolliseen taakkaan. On olemassa pelkoa tarkastuksiin joutumisesta sekä siitä, että onnistuuko viljelijä täyttämään kaikki hallinnon asettamat vaatimukset. Erityisesti viljelijöiden vapaansanan kenttiin kirjoittamissa vastauksissa nousee esiin neljä seikkaa.

1. järjestelmän byrokraattisuus

Runsaat kirjalliset vaatimukset, jotka periytyvät entisiltä ympäristötukikausilta sekä uudet vaatimukset kuten viljelykiertosuunnitelma ja peltomaanlaatutesti.

2. rajoitteet ravinteiden käytössä

Viljelijöiltä on loppunut usko ravinteiden käytön rajoittamiseen. Ympäristökorvauksen koetaan aiheuttavan liikaa rajoitteita tehokkaan pellon käytölle, pellon tuottopotentiaalista ei saada kaikkea irti. Ravinnerajoituksilla ei enää koeta saavutettavan hyötyjä ympäristön kannalta. Viljelijät haluaisivat saada kunnan satoja ja tällä tavalla

kerätä ravinteet viljelymaasta talteen. Rajoitteet kotoisen karjanlannan käytössä heittävätkin viljelijöissä pahennusta. Karjanlantapoikkeusta ei pidetä riittävänä. Karjanlannan käyttö nähdään myös mahdollisuudeksi parantaa tilan taloudellista tulosta. Ravinnerajoituksiin tyytymättömyys korostuu etenkin kotieläintilojen kohdalla.

3. alhainen korvaustaso

Alhainen korvaustaso yhdistettynä siihen, että käytännössä tuen saannin ehtona täytyy tehdä kaikki samat kirjalliset työt kuin edellisellä tukikaudella. Uutena kirjallisten töiden vaatimuksen tulivat mukaan myös integroidun viljelyn (IPM) periaatteet, vaikka ne eivät suoraan sisälly ympäristökorvauksen kirjausvaatimuksiin. Lohkokohtaisiin muistiinpanoihin täytyi nyt perustella erikseen mm. kasvinsuojeluaineiden käyttötarkoitus sekä merkitä tiedot kasvinsuojelutoimien onnistumisesta / tehosta. Kotieläintilat ovat talouteen liittyvissä vastauksissaan kriittisempiä, kuin kasvinviljelytilat.

4. tarkastusten pelko

Tukivalvonnat koetaan edelleen stressaavana erityisesti nyt, kun viljelyn kannattavuus on heikentynyt. Tukiehdot ovat hyvin monitahoisia ja niistä perillä olo vaatii jatkuvaa tukipolitiikan seuraamista. Moni ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäänyt perusteleekin päätöstään tukivalvontojen keventymisellä.

Muutamissa vapaan sanan vastauksissa viljelijät tuovat esille sen, että vaikka he eivät olekaan sitoutuneet ympäristökorvaukseen, kunnioittavat he kuitenkin ympäristöarvoja parhaansa mukaan.

9.2 Teemahaastattelut

Ympäristökorvauksen tukitasoon liittyen asiantuntijahaastatteluissa tulee ilmi tukitason matala hehtaaritukitaso suhteessa ravinteiden tasapainoisen käytön (RTK) vaatimukseen. Ainoastaan lohkokohtaisia toimenpiteitä monipuolisesti hyödyntämällä tukitaso on mahdollista saada kannustavaksi. Aiempi ympäristötuki koettiin selkeäm-

mäksi tukiehdoiltaan. Uusi ympäristökorvaus mahdollistaa näennäisviljelyn paremmin, etenkin nyt kun sadonkorjuuvaatimus on poistunut. Ympäristökorvauksen suurin haaste onkin budjetoitujen varojen oikein kohdentuminen.

Maataloustukien valvonnan osalta ympäristökorvaus edustaa yli puolta työmäärästä hallinnolle, paperitöiden osalta viljelijän suuntaan vielä tätäkin enemmän. Tukijärjestelmä koetaan monimutkaiseksi valvoa ja toiveena onkin sen yksinkertaistaminen seuraavalle tukikaudelle. Lohkokohtaiseen toimenpidevalikoimaan valvojat toivovat vähennystä ja kirjallisen näyttämisen osuutta olisi saatava vähäisemmäksi. Toisaalta kaikkeen yritystoimintaan liittyy paperitöiden osuus, eikä maatalous poikkea tästä.

Tukijärjestelmien tulisi palvella niitä, jotka tuottavat tuotteita markkinoille. Lyhyellä tähtäimellä voidaan tukia optimoida hyödyntämällä ympäristökorvauksen lohkokoh- taisia toimenpiteitä, mutta se ei ole kestävä tie eikä pitkäikäinen. Kasvipeitteisyyden osalta ympäristökorvaus ei ole tasapuolinen mm. kotieläintila, jolla kaikki pellot ovat nurmella ei saa korvausta lainkaan.

Ravinteiden käytön osalta ns. hömppäheinien viljelyn katsotaan vähentävän potentiaalista lannanlevitysalaa, jolloin levitettävä lanta kohdistuu pienemmälle peltoalalle ja sitä kautta riskit ravinnepäästöille lisääntyvät. Karjanlannan liukoisten ravinteiden täysimääräinen huomioiminen osana lannoitusta lisää kuitenkin lannanlevitysalan tarvetta. Nykyiset lantatoimenpiteiden tukimuodot eivät sovellu sellaiselle kotieläin- tiloille, joilla myös virta imeytetään kuivikkeisiin. Tähän toivotaan parannusta. Maa- talouden osuutta vesistöjen rehevöitymiseen tulisi myös tarkastella tarkemmin. Tär- keää olisi ottaa huomioon myös muut ravinnelähteet. Mikäli katsotaan Pohjanlahden fosforitilaa, niin se on melko puhdas. Suomenlahdella tilanne on paljon heikompi. Sinne laskee mm. Neva-joki ja siellä laivaliikenne on suurta. Nykyiset ravinnerajat rajoittavat merkittävästi peltojen sadontuottoa ja samalla kasvien maasta ottamien ravinteiden määrää. Satotaso tulisikin ottaa paremmin huomioon ravinnerajoit- teissa.

Luonnonhoito- ja monimuotoisuuspellot soveltuvat hyvin sellaisille lohkoille, joilla ei päästä yli 3000 kg viljasatoihin hehtaarilta. Näillä pelloilla riskit ravinnehuuhtoumille ovat ilmeiset. Luonnonhoitopellon osuus tulisi olla 5 % sijaan sama 15 % mikä oli

edellisellä ohjelmakaudella, jotta se olisi viljelysuunnittelussa hyvä vaihtoehto. Nämä alat tulisi myös saada luettua kasvipeitteiseen alaan mukaan.

Maatalouden kannattavuuteen ympäristökorvauksen ei koeta erityisesti päätoimisten kotieläintilojen osalta olevan suurta merkitystä. Enemmän ratkaisee se, kuinka hyvin pystytään hyödyntämään lohkokohtaisia toimenpiteitä. Monet viljelijät ovat lähteneet ympäristökorvaukseen mukaan vain sen takia, että pelto säilyttää täyden arvonsa olemalla mukana kaikissa tukijärjestelmissä.

Sadonkorjuupakon poistuminen ei tunnu päätoimisista viljelijöistä hyvältä. Sadonkorjuu vaatimus haluttaisiin saada takaisin seuraavalle tukikaudelle. Tämä nopeuttaisi rakennekehitystä ja kohtuullistaisi pellon hintaa.

Ympäristökorvauksen sisällön suunnitteluun haastateltavat kokivat tarvittavan enemmän työtä. Kuntien viesti lohkokohtaisten toimenpiteiden liiallisesta houkuttelevuudesta ei ollut tavoittanut suunnittelijoita riittävän ajoissa. Vuonna 2016 tukiehtoihin tuli merkittäviä rajoituksia ja myös vuodelle 2018 on esitetty muutoksia saneerauskasvien tukiehtoihin. Viljelijän toiminnan simulointiin tarvitaan lisää resursseja. Suojavyöhyke on nykyisen tukikauden erikoisuus kaikkien haastateltujen mielestä.

Järvi-Pohjanmaalla ympäristökorvauksen tukitaso on lohkokohtaisine toimenpiteineen keskimäärin noin 100€ / ha. Se on alle puolet luonnonhaittakorvauksen tukitasosta ja silti se vaatii monikertaisen työmäärän hallinnolta ja viljelijältä.

9.3 Synteesi

Sekä tehdyissä teemahaastatteluissa että viljelijäkyselyssä tuli selväksi se, että ympäristökorvauksen asettamat vaatimukset kirjallisten töiden osalta mukaan lukien viljavuustulosten määrittäminen ei vastaa nykyistä ravinteiden tasapainoisen käytön tukitasoa 54€ / ha. Tukitason putoaminen suhteessa uusiin vaatimuksiin koetaan erityisen hankalana. Ainoastaan hyödyntämällä lohkokohtaisia toimenpiteitä maksimaalisesti on mahdollista saavuttaa edelleen kannustava tukitaso.

Rajoitukset ravinteiden käytölle koetaan myös hankalaksi varsinkin päätoimisilla kotieläintiloilla. Lannoitteiden hinnat ovat nousseet ja tilalla syntyvän lannan mahdollisimman täysimääräinen käyttö koetaan tärkeäksi. Kotieläintiloilla ei ole ymmärrystä jatkuvalla ravinteiden käytön rajoitusten kiristämiseksi ympäristösitoumuksessa ja ne kokevatkin saavansa suuremman taloudellisen hyödyn maksimaalisella oman lannan käytöllä.

Maataloustukien ja erityisesti ympäristökorvauksen valvonta on raskas prosessi niin viljelijälle, kuin hallinnolle. Ympäristökorvauksen 100 € / ha tukitaso vie ELY-keskuksen tarkastajien työajasta yli 50% vaikka sen osuus pinta-aratukien kokonaistukipotista on vain noin 20%. Ilman ympäristökorvausta tilalla paikan päällä tehtävää valvontaa ei olisi juurikaan. Suurin osa valvonnoista tehtäisiin tällöin kaukokartoitusena.

Viljelijät eivät juurikaan anna arvoa hallinnon edustajille, jotka ovat suunnitelleet nykyisen ympäristökorvauksen ehdot. Määrärahojen riittämättömyys osattiin ennakoita sekä viljelijä-, että kuntatasolla ennen ensimmäistä tukihakua 2015. Uudessa ympäristökorvauksessa oli mukana liian kiinnostavia, helposti toteutettavia sekä myös valvonnan kannalta hankalasti valvottavia lohko-kohtaisia toimenpiteitä kuten esimerkiksi suojavaoähykkeet ja kerääjäkasvit.

Ympäristökorvauksen positiivista vaikutusta siihen, että suosii suomalainen kuluttaja kotimaisia elintarvikkeita ei tämän tutkimuksen puitteissa voida tehdä. Ympäristötukijärjestelmät toisaalta kuitenkin mahdollistavat sen, että kotimaisten tuotteiden hintataso ei nouse liian korkeaksi ja ne pärjäävät paremmin hintakilpailussa ulkomaisia tuotteita vastaan. Mahdollisesti ympäristökorvaus luo omalta osaltaan mielikuvaa siitä, ettei kotimainen maatalous ole liian teollistunut.

10 POHDINTA

10.1 Prosessi

Aihe on mahdollista ja syytäkin valita oman henkilökohtaisen kiinnostuksen mukaan. Aihetta valittaessa ei kannata unohtaa oman kokemusmaailman hyödyntämistä: harrastuksia, työkokemusta, harjoittelua. (Eskola & Hämäläinen 1996, 15.)

Olen työskennellyt maataloushallinnon palveluksessa muutaman vuoden ajan pääasiassa vanhan ympäristötukijärjestelmän voimassa ollessa, mutta myös uuden ympäristökorvausjärjestelmän aikakaudella. Tehtäviini on kuulunut pelto- ja eläinperusteisten tukien valvontatehtäviä, maatalouden ympäristötuen erityistukisopimusten myöntökäsittelyä sekä luomuvalvonnan päätösten tekoa. Toiselta näkökulmalta näkemystä aihepiiriin olen saanut aloitettuani työt ProAgrian palveluksessa 2015 vuoden joulukuussa kasvintuotannon asiantuntijana. Työssäni olen saanut kuulla paljon erilaisia näkemyksiä viljelijöiden kertomana. Kollegoilta on myös ollut helppo kysyä heidän näkemyksiään uudesta ympäristökorvauksesta.

Hirsijärven ym. mukaan (2007, 56–57) ihminen on taitava keksimään tekosyitä välttyäkseen aloittaa kirjoittamaan. Hänen mukaansa kirjoittamaan ryhdytään vasta sitten, kun tekstin luovuttamisen takaraja alkaa lähestyä. Yleistä on vetoaminen ajan tai inspiraation puuttumiseen. Opinnäyteprosessissa pyritään kiertämään nämä sudenkuopat aloittamalla prosessi ajoissa ja valitsemalla kiinnostava aihe.

Työ lähti käyntiin keväällä 2015 aihepiiriin liittyvällä pohdinnalla ja seurattessani uuden ympäristökorvauskauden käynnistymistä ja hakuohjeiden julkaisemista. Osallistuin keväällä Mavin järjestämään koulutustilaisuuteen uudesta ympäristökorvauksesta ja paikallisen ELY-keskuksen tukikoulutukseen myös. Kesällä 2015 sain käytännön kokemusta uuden tukikauden valvontakäytännöistä työskennellessäni tarkastajana Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Ilman tätä työjaksoa opinnäytteeni toteuttaminen olisi ollut vaikeampaa, lähinnä ympäristökorvaukseen sitoutumattomien viljelijöiden tavoittaminen viljelijäkyselyä varten olisi ollut haastavampaa.

Opinnäytteen tekemisessä onnistuin lopulta mielestäni hyvin. Opinnäytettä on tehty työn ohessa aina pala kerrallaan ja pohdintaan on jäänyt hyvin aikaa eri kirjoituskertojen välillä. Sain mukavasti vastauksia tekemääni viljelijäkyselyyn keväällä 2016. Viljelijät kertoivat mukavasti tuntojaan myös vapaamuotoisesti kyselyn vapaan sanan osioissa.

Asiantuntijahaastatteluihin onnistuin saamaan mielestäni parhaita mahdollisia asiantuntijoita omia työelämä kontaktejani hyödyntämällä. Aiheeseen saatiin monipuolisesti näkökulmaa niin viljelijöiltä, maataloushallinnon edustajilta kuin neuvontajärjestön edustajalta.

Kehitettävää opinnäyteprosessissani on mielestäni viljelijäkyselyn kysymysasettelun suunnittelussa tulosten analysoinnin kannalta. Tulosten analysointi oli työläämpää, sillä Webropolin tulostenkäsittelytoiminnot eivät täysin toimineet tekemieni kysymysasettelujen takia ja tämän vuoksi jouduin käyttämään Exceliä enemmän keskiarvojen ja keskihajontojen laskennassa. Toisaalta tämä oli hyvin opettavaista ja jatkossa vastaavien aineistojen käsittely on helpompaa. Työn aiheen rajaukseen jouduin kiinnittämään huomiota, ettei työstä olisi tullut liian laaja.

10.2 Ympäristökorvaus 2015–2020

Uusi ympäristösitoumus, joka otettiin käyttöön vuonna 2015, sisälsi merkittäviä uudistuksia verrattuna edelliseen ympäristötukikauteen. Viherryttämistuen tultua osaksi Cap-tukijärjestelmää ympäristökorvaukseen jäi vähemmän tuettavia elementtejä ja tukitaso perustoimenpiteissä laski 54 euroon hehtaarilta.

Uutena elementtinä ja osittain vanhat lisätoimenpiteet ja erityistukisopimukset korvaavina toimenpiteenä tulivat ympäristösitoumukselle uudet lohko kohtaiset toimenpiteet. Ne koostuivat ensimmäisenä sitoumusvuonna valittavista paketeista pelto- luonnon monimuotoisuus, ympäristöhoitonurmet ja valumavesien käsittely. Erillisinä yksittäisenä toimenpiteenä viljelijän oli mahdollista valita talviaikainen kasvi- peitteisyystoimenpide ja toinen vaihtoehtoista lietelannan sijoittaminen tai orgaanisen aineksen kierrättäminen. Puutarhatiloilla oli näiden lisäksi mahdollista toteuttaa orgaanisen katteen käyttöä ja puutarhakasvien vaihtoehtoista kasvinsuojelua.

Lohkokohtaisista toimenpiteistä saneerauskasvit ovat varmasti hyvä katkaiseva toimenpide yksipuolisessa perunan ja puutarhakasvien viljelyssä, kun halutaan torjua esimerkiksi haitallisia sukkulamatoja kuten peruna-anteroista taikka parantaa maan rakennetta. Ympäristönhoitonurmista taas on melko vaatimaton 100 € / ha korvaustaso. On taloudellisesti melkein sama, onko nurmi tavallinen vai ympäristönurmi, sillä tavalliselle nurmelle on mahdollista saada myös kasvipeitteisyyskorvaus. Tukitaso on suunnilleen sama, mutta ympäristönurmella on lannoituksessa rajoitteita sekä korjuuvelvoite.

Suojavyöhykkeiden osalta, vaikka sopimuskäsittely palautettaisiin kunnista takaisin ELY-keskuksille, niin se ei todennäköisesti merkittävästi vähentäisi niiden suosiota, kuin siinä tapauksessa, että sopimus vaatisi hoitosuunnitelman ja kustannuslaskelman. Kun suojavyöhykkeiden perustaminen valtaojien varsille tuli mahdolliseksi, niin mahdollisuuksia suojavyöhykelohkon sijainnille tuli niin paljon, että neuvontajärjestöt ja MTK markkinoivat sitä kattavasti. Mielenkiintoista oli se, että aiemmin valtaojista haluttiin eroon piennarvaatimusten vuoksi ja nyt uusien suojavyöhyke-ehtojen myötä niitä alkoi tulla uusia. Viljelijät alkoivat tutkia taustakarttojaan tarkemmin.

Ympäristökorvauksen ehtojen ymmärtäminen on paljon viljelijän omalla vastuulla. Neuvo2020 viljelijäneuvonta-järjestelmän avulla viljelijän on mahdollista saada käytännössä maksutonta neuvontaa ympäristökorvauksen ehdoista, täydentävistä ehdoista ja viherryttämistuen vaatimuksista ym. Viljelijän on tärkeää tietää mihin on sitoutunut. Peltovalvontakaan ei aiheuta suurempia yllätyksiä, kun on tukiehdoista perillä.

10.3 Kehitysehdotus seuraavaa ympäristösitoumuskautta varten

Tässä luvussa teen oman esitykseni tulevan ympäristösitoumuskauden kehittämiseksi. Pohjana esitykselle ovat tämän tutkimuksen tulokset. Suurimpia muutostarpeita tunnistettiin nykyisen ravinteiden tasapainoisen käytön (RTK) alueella. Puutarhakasvien lohko-kohtaisten toimenpiteiden kehittämisen olen rajannut ajankäytöllisistä syistä pois käsittelystä.

Ympäristötukijärjestelmät ovat rajoittaneet ravinteiden käyttöä jo yli 20 vuoden ajan. Tuloksiakin on saatu, mutta tämän enempää ei varmaankaan ole mahdollista saavuttaa ravinteiden käyttöä rajoittamalla. Viljelijät ovat myös panneet tämän asian merkille ja vastauksissaan viljelijäkyselyyn vahvasti kyseenalaistavat ravinteiden käytön rajoittamisella saavutettavat hyödyt vesistöjen rehevöitymisen kannalta. Asiantuntijahaastatteluuissa painotettiin myös hyvän sadon ottamien ravinteiden merkitystä, mitä tulee vesistöjen tilaan. Ensi tukikaudella tulisikin mielestäni panostaa hyvän satotason saavuttamiseen ja tätä kautta hyvään ravinteiden ottoon maasta sekä viljelyn kannattavuuden paranemiseen. Yksi sovellettavista toimenpiteistä voisikin olla pellon kalkituksen tukeminen. Nykyään varsinkin vuokramailla pellon happamuus on ongelma. Happamasta maasta on viljeltävän kasvin vaikeampi hyödyntää sille annetut ravinteet ja tällöin päästöt vesistöihin ovat suuremmat.

Kirjallisten töiden määrä koetaan viljelijöille tehdyn kyselyn perusteella siitä saatavaan korvaukseen verrattuna suureksi, eikä nykyinen korvaustaso ole riittävä viljelijöiden mielestä. Asiantuntijahaastatteluuissa painottui selkeästi myös kanta siitä, ettei nykyinen 54 € / ha tukitaso ravinteiden tasapainoisen käytön toimenpiteestä (RTK) riitä kattamaan itse toimenpiteen ja ravinteiden käytön rajoittamisen aiheuttamia satotason pienenemisestä aiheutuvia kustannuksia. Ainoastaan monipuolisesti lohkokohtaisia toimenpiteitä hyödyntämällä on mahdollista saavuttaa vastaava tukitaso, kuin edellisellä ympäristösitoumuskaudella.

Tämän takia mielestäni viljelijöille tulisi taata mahdollisuus sitoutua ympäristökorvaukseen vähemmilläkin kirjallisilla vaatimuksilla. Toisaalta kirjallisten töiden osuuden korvaustasoa nostamalla ja asettamalla osalle toimenpiteistä nykyinen määrä kirjallisia töitä edellytykseksi toimenpiteen valitsemiselle saataisiin edelleen suurempi osa viljelijöistä mukaan enemmän kirjallisia toimia vaativaan toimenpidevaihtoehtoon.

Viljelijäkyselyssä useat vastaajat kaipasivat yksinkertaisempaa tukijärjestelmää ja esille tuli myös se, että voisiko tukijärjestelmä olla erilainen pienille tiloille. Seuraavalla ohjelmakaudella kannattaisi mielestäni panostaa ketterämpään tukijärjestelmään, jossa muutosten tekeminen ympäristösitoumuksen sisältöön on helpompaa sitoumuskauden aikana. Ehdotan lohkokohtaisten toimenpiteiden valinnan jatkossa

tapahtuvan tukihaussa yhdellä rastilla ja jotain näistä toimenpiteistä olisi toteutettava vuosittain vähintään 0,05 hehtaarin alalla.

Ravinteiden käytön osalta olisi mielestäni järkevää tehdä uudelleen mahdolliseksi viljelijälle valita perustason lannoitus viljelysuunnittelun pohjaksi. Perustason lannoituksessa ei olisi tarvetta myöskään karjanlantapoikkeuksen käytölle. Perunalla ja puutarhakasveilla perustason lannoitus ei olisi kuitenkaan mahdollinen. Perustasonlannoituksessa viljelijän olisi mahdollista lannoittaa korkean fosforileiman lohkoja enemmän sadon mukana poistuvien ravinteiden mukaan. Tarkennetulla lannoituksella olisi hyvä olla kuitenkin mahdollista saavuttaa merkittävästi korkeampi tukitaso, kuin perustasonlannoituksella. Näin perustason lannoitus olisi todennäköisesti helpommin perusteltavissa EU:n komissiolle. Ravinnevalumien minimoimiseksi vesistöihin olisi mielestäni järkevää leventää nykyisiä ympäristösitoumuksen piennar- ja suojakaista vaatimuksia.

Sadonkorjuuvaatimuksen puuttuminen on aiheuttanut paljon pahaa mieltä päätoimisten viljelijöiden keskuudessa. Tämä tulee ilmi sekä viljelijäkyselyn vastauksissa, että asiantuntija haastatteluissa. Seuraavalle ympäristötukikaudelle olisikin tärkeää palauttaa sadonkorjuuvaatimus ympäristökorvauksen saamisen ehtoihin. Tulevaisuudessa, kun myös pinta-alaperusteistentukien valvontamenetelmät kehittyvät enemmän kaukokartoituksen suuntaan ei sadonkorjuuvaatimuksen valvonta aiheuttane yhtä suurta päänvaivaa hallinnolle, kuin nykyisen ympäristökorvauksen valmisteluvaiheessa.

Kompensaatioksi sadonkorjuuvaatimuksen palauttamiselle esitän viherlannoitusnurmien ja saneerauskasvien tuen yhdistämistä yhdeksi lohko kohtaiseksi toimenpiteeksi nimeltään esimerkiksi pellon kasvukunnon parannuskasvit, joiden osuus tilan korvauskelpoisesta pinta-alasta saisi olla yhteensä tavanomaisessa tuotannossa 30 prosenttia ja luomutuotannossa yhteensä 100 prosenttia. Luomusitoumuksessa kuitenkin yksivuotisten pellonparannuskasvien pinta-alarajoite olisi edelleen 25 prosenttia.

10.3.1 Tilakohtaisesti valittavat toimenpiteet

Jatkossa ympäristösitoumuksen ravinteiden käyttöön liittyvää tilakohtaista toimenpidettä olisi mielestäni järkevää toteuttaa kahdella tasolla, joko kevennetysti tai täysimääräisesti. Viljelijän tulee valita tilakohtaisista toimenpiteistä joko perustason tai tarkennetun tason lannoitus. Mikäli viljelijä valitsee perustason lannoituksen, on hänen mahdollista valita tilakohtaisista toiseksi toimenpiteeksi vain pientareet ja suojakaistat. Tilakohtaisten toimenpiteiden tukitaso tässä esimerkissä 0–40 € / ha kohdentamisalueesta riippuen.

Mikäli viljelijä valitsee tarkennetun lannoituksen, on hänen mahdollista valita tilakohtaisista toimenpiteistä lisäksi sekä tehostettu kalkitus, että suojakaistat ja pientareet. Tilakohtaisten toimenpiteiden tukitaso tässä esimerkissä 300 € / maatila + 30–100 € / ha

Tarkennettu lannoitus. Sisältö ja ehdot samat kuin nykyisessä ympäristösitoumuksen ravinteiden tasapainoisen käytön (RTK) toimenpiteessä, mutta ehdotan maksuperusteeseen muutosta, jotta pienet tilat saataisiin paremmin mukaan. 5-vuotisen viljelykiertosuunnitelman palautus jo ensimmäisenä sitoumusvuonna ja peltomaan laatutestin palautus toisena sitoumusvuonna. Ympäristökorvaukseen liittyisi edelleen koulutusvaatimus, mutta se keskittyisi lähinnä ehtomuutoksiin verrattuna edelliseen kauteen ja olisi näin tällä kertaa kevyempi. Koulutus tulisi suorittaa 15.6 mennessä ensimmäisenä sitoumusvuonna. Tukitasoehdotus 300 € / v +30 € / ha.

Perustason lannoitus. Perustason lannoitus toimenpiteessä viljelijän kirjallisten töiden määrää on kevennetty. Valitessaan perustason lannoituksen viljelijä on vapautettu 5-vuotisen viljelykiertosuunnitelman ja peltomaanlaatutestin teosta. Viljelysuunnitelma, lohkokohtaiset muistiinpanot ja viljavuusnäytteiden otto vähintään 5 vuoden välein sekä ympäristökorvauksen koulutusvaatimuksen suorittaminen edelleen kuitenkin vaaditaan.

Perustason lannoituksessa ravinnerajoiksi AB-tukialueelle ehdotan 110 kg N ja 15 kg P vilja- ja öljykasveille sekä siemenmausteille. Nurmikasveille vastaavasti 200 kg N ja 30 kg P. C-tukialueelle vastaavasti 100 kg N ja 15kg P vilja- ja öljykasveille

sekä siemenmausteille. Nurmikasveille vastaavasti 180 kg N ja 30 kg P. Syyskasveille lisäksi syyslannoituksena 30 kg N ja 5 kg P kaikilla tukialueilla. Mikäli kyseessä on eloperäinen maa ravinneraja typpilannoituksen osalta kaikilla tukialueilla 60 kg N vilja- ja öljykasveille sekä siemenmausteille ja vastaavasti 160 kg N nurmille. Perustason lannoitukseen ei tehdä satotasokorjauksia. Perunalla ja varsinaisilla puutarhakasveilla on käytettävä tarkennetun tason mukaisia ravinnemääriä. Tukitaso 0 € / ha

Tehostettu kalkitus. Tukitaso 30 € / ha. Mikäli viljelijä valitsee tämän toimenpiteen, tulee hänellä olla valittuna tilakohtainen toimenpide: tarkennettu lannoitus. Tässä toimenpiteessä viljelijä sitoutuu kalkitsemaan maitaan vähintään 2 kertaa sen määrän, mitä ylläpitokalkitukseen keskimäärin Suomessa vaaditaan kullekin maalajille vuositasolla. Tasoehdotukseni on kivennäismaat 2 tn / v, savimaat 3 tn / v, ja eloperäisille maille 4 tn / v. Maksatus haetaan kuittien perusteella syysilmoituksen yhteydessä. Kalkitus määrä voi vaihdella vuosittain, mutta toteutunut kokonaismäärä tarkistetaan sitoumuskauden lopussa. Tehostetun kalkituksen tukea ei makseta luonnonhoitonurmille, suojavyyhykenurmille eikä kesannoille.

Pientareet ja suojakaistat. Perustetaan nurmipeitteiseksi vähintään 2 m leveät pientareet valtaojien varsille ja 4 m leveä suojakaista vesistöjen varsille ensimmäisenä sitoumusvuonna ja säilytetään ne sitoumuskauden loppuun. Piennar voi 3 metrin ja suojakaista vastaavasti 5 metrin leveyteen saakka olla osa satokasvin pinta-alaa. Tukitaso 20 € / ha ei kohdentamisalue ja 40 € / ha kohdentamisalue. Maksetaan koko korvauskelpoiselle alalle. Kohdentamisalueiden jakona pidettäisiin samat alueet, kuin nykyisellä 2015–2020 sitoumuskaudella on suojavyyhykkeillä ja luonnonhoitopelloilla.

10.3.2 Lohkokohtaiset toimenpiteet

Lohkokohtaiset toimenpiteet viljelijä valitsisi yhdellä ”rastilla” ensimmäisen sitoumusvuoden tukihaussa. Lohkokohtaisiin toimenpiteisiin ehdottaisin muutosta joihinkin tukiehtoihin ja yhdistäisin pellon kasvukuntoa parantavat viherlannoitusnurmet ja saneerauskasvit yhdeksi pellonkasvukunnon parannuskasvit toimenpiteeksi. Tämän lisäksi poistaisin lohkokohtaisten toimenpiteiden valikoimasta monivuotiset

ympäristönurmet kokonaan verrattuna ympäristösitoumuskauteen 2015–2020. Kerääjäkasvitoimenpiteen kytkisin osaksi talviaikaista kasvipeitteisyyttä.

Talviaikainen kasvipeitteisyys ja kerääjäkasvit. Kasvipeitteisyystoimenpide tulisi ainakin osittain irrottaa viherryttämistuen monipuolistamisvaatimuksesta ja sallia sen maksu myös tiloille, joilla on yli 75 % pinta-alasta nurmella. Nykyinen ympäristökorvaus syrjii tavanomaisia karjatiloja verrattuna luonnonmukaisessa tuotannossa oleviin karjatiloihin.

Mielestäni nykyisessä ympäristökorvauksessa kasvipeitteisyys tasoja on liikaa. Jatkossa vaihtoehtoja voisi olla 4:n sijaan 3. Ehdotus kasvipeitteisyys vaihtoehtoiksi tukitasoineen: 30 % kasvipeitteisyys tukitaso 15 €/ha ei kohdentamisalue ja 20 €/ha kohdentamisalueella, 60 % kasvipeitteisyys tukitaso 30 €/ha ei kohdentamisalue ja 40 €/ha kohdentamisalue 80–100 % kasvipeitteisyys tukitaso 40 €/ha ei kohdentamisalue ja 60 €/ha kohdentamisalue. Tuki maksetaan satokasveille ja pellon kasvukunnon parannuskasveille, mutta ei luonnonhoitonurmille, monimuotoisuuspeltoille, suojavyöhykkeille tai kesannoille. Suojavyöhykenurmi, monimuotoisuuspelto tai avokesanto ei kerrytä kasvipeitteisyys prosenttia.

Kerääjäkasveille tuki maksettaisiin vain silloin, kun pelto pidetään kasvipeitteisenä seuraavaan kevääseen ja kerääjäkasvina käytetään nurmikasvustoa. Tukitaso 100 €/ha. Pinta-ala rajoitteeksi kerääjäkasvien maksulle ehdotan kohdentamisalueen ulkopuolella 30 % ja kohdentamisalueella 60 % korvauskelpoisesta pinta-alasta. Kasvipeitteisyydessä ja kerääjäkasveilla kohdentamisalueiden jakona samat alueet, kuin nykyisellä 2015–2020 sitoumuskaudella on suojavyöhykkeillä ja luonnonhoitopelloilla.

Monimuotoisuuspellot. Monimuotoisuuspeltojen osalta pitäisin riista- ja maisemapellon tukiehdot ennallaan, mutta ehdottaisin muutosta niitypeltoon. Niitypellon siemenseoksessa tulisi olla vähintään 5 eri monivuotisen niitykasvin siementä sekä yksivuotista kukkivaa kasvia esim. hunajakukkaa maksimissaan 10 % seoksen painosta sekä lampaan- tai jäykkänadan siementä.

Niitty monimuotoisuuspelto tulisi säilyttää samalla lohkolla vähintään 2 vuotta ja sen voi viljelijä niin halutessaan säilyttää samalla lohkolla sitoumuskauden loppuun.

Niitty pellolla olisi niittovelvoite 3 vuodesta alkaen. Niitto tulisi suorittaa elokuun aikana. Tukitaso kaikilla monimuotoisuus pelloilla 200 € / ha.

Lietelannan sijoittaminen / orgaanisen aineksen kierrättäminen. Tilalla syntyvän orgaanisen karjan kuivalannan käyttöä tulisi tasapuolisuuden nimissä tukea. Kuivalanta olisi levitettävä tarkkuuslevittimellä kasvukauden aikana nurmelle, silloin kun käytetään tilalla syntyvää lantaa. Lietelannan sijoittamisen tukiehdot pitäisin ennallaan. Tukitasoon ehdottaisin molempien toimenpiteiden osalta tasokorotusta 50 euroon hehtaarilta.

Luonnonhoitonurmi. Tilakohtaisten toimenpiteiden muutosten takia esitän tukitason pudottamista 50 euroon hehtaarilta. Ehdot olisivat muuten samat, kuin nykyisellä sitoumuskaudella.

Suojavyöhykenurmi. Nykyisellä tukikaudella suojavyöhykkeissä suurin haaste on ollut niiden sadonkorjuu. Niitto on ollut viljelijöiden helppo toteuttaa, mutta sadonkorjuu on ollut haaste. Karjatilat eivät ole olleet kovin innokkaita korjaamaan suojavyöhykenurmia paitsi niissä tapauksissa, kun nurmi on ollut perustettu heidän haluamillaan siemenseoksilla ja se on ollut riittävän nuori.

Suojavyöhyke toimenpide ylipäätään vaatii jo tämänkin tutkimuksen perusteella tarkempaa kohdentamista. Ehdotan, että suojavyöhykenurmi olisi jatkossa valittavissa tilakohtaisen piennar ja suojakaista toimenpiteeseen ehdottamani muutoksen vuoksi vain pohjavesialueille sekä vesistöjen ja kosteikkojen varsille. Tukitaso 200 € / ha siinä tapauksessa, jos sadonkorjuuta ei toteuteta ja 400 € / ha kun sato korjataan. Viljelijä sitoutuu säilyttämään suojavyöhykkeeksi ilmoittamansa peltolohkon koko sitoumuskauden ajan suojavyöhykenurmena. Muilta osin ei ehtomuutoksia verrattuna nykyiseen kauteen.

Pellon kasvukunnon parannuskasvit. Saneerauskasvien käyttö mahdollisuuksia tulisi laajentaa kaikille tiloille. Maan tiivistyminen on yleistä ja yksipuolinen viljanviljely heikentää maan rakennetta. Nykyinen 300 € / ha tukitaso pysyisi samana peruna-, sokerijuurikas- ja puutarhakasvien viljely tiloilla käytettäessä nykyisen kaltaisia yksivuotisia kasveja, mutta muille tiloille tukitaso olisi 150 € / ha ja pienemmällä tukitasolla olisi valittavissa myös monivuotisia maanrakennetta parantavia syväjuu-

risia kasveja, kuten erilaisia heiniä ja valkuaiskasveja. Monivuotisten kasvien tapauksessa siemenseoksen painosta vähintään 20 % tulisi olla typensitojakasveja. Maksimiaika saneerauslohkolla olisi 2 vuotta sitoumuskauden aikana yksivuotisilla kasveilla ja 3 vuotta monivuotisilla kasveilla. Pinta-alarajoite 30 % korvauskelpoisesta sitoumusalasta vuositason tavanomaisilla tiloilla ja luomutiloilla ei vastaavaa rajoitusta monivuotisten kasvien osalta. Pellon kasvukunnan parannuskasveilla ei ole sadonkorjuuvelvoitetta.

Valumavesien käsittely. Tähän toimenpiteeseen en esitä muutoksia. Toimenpide on hyvä nyky muodossaan tukitasoineen ja se on hyvä olla mukana seuraavalla tukikaudella.

10.4 Peltopinta-ala- ja tukiehto- ja valvonnan kehittäminen

Peltovalvonnan osalta ehkä keskustelluin teema on aina ollut jatkuvat pienet pinta-ala muutokset peruslohkoilla. Pienien pinta-ala erojen muutosten takia kuluu paljon budjettivaroja muun muassa hallinnon virkamiesten palkka- ja matkakuluihin. Peltojen digitointi ajantasaistetaan 5 vuoden välein otettavan lentokuva-aineiston perusteella. Tämän lisäksi mittauksia tehdään ilmakehän ja GPS-mittauksin peltovalvontojen yhteydessä.

Tekniikan kehittyessä kaukokartoitus menetelmillä on saatavissa jatkuvasti tarkentuvaa tietoa pellon kasvukunnosta ja sen pinta-alasta. Ehdotukseni onkin seuraava: luovutaan paikan päällä tehtävistä GPS-mittauksista kokonaan, sillä kaukokartoituksella aletaan päästä varsin lähelle nykyisin käytössä olevan ilmakehän menetelmän 0,75m x peruslohkon kehämitta tarkkuutta. Viljelijälle suotaisiin kuitenkin edelleen mahdollisuus pyytää tarkempaa mittausta niin halutessaan GPS-laitteella.

Pinta-aloille tarvittaisiin myös jonkinlainen toleranssi koko tukikauden ajaksi. Toleranssiksi pinta-alojen muutoksille ehdotukseni on nykyisen GPS-mittauksessa käytettävän 0,5 m x peruslohkon kehämitan soveltaminen. Mikäli peruslohkon pinta-ala pysyisi noissa raameissa koko sitoumuskauden ajan, tuen maksun perusteena olisi ensimmäisen sitoumusvuoden pinta-ala koko sitoumuskauden. Tuen määrän muutosta pinta-aloihin perustuvissa tuissa mietittäisiin vain silloin, kun pinta-ala ero ei

mahtuisi toleranssiin. Selkeissä tapauksissa, kuten esimerkiksi rakentamisen alle jääneen peltoalan osalta myös takautuvat tukien takaisin perinnät olisivat edelleen mahdollisia. Toleranssiin mahtuva pinta-alan muutos otettaisiin perusteeksi pinta-alatukien maksulle aina tukiohjelmakauden vaihtuessa.

Peltovalvontaa voitaisiin kehittää myös ympäristökorvauksen maastossa tapahtuvien valvontakohteiden osalta. Kaukokartoituksella on melko helppo tunnistaa aiemmin esittämäni kehittämis ehdotuksen mukaiset vähintään 2 m leveät pientareet valtaojien varsilla ja 4 m leveät suojakaistat vesistöjen varsilla. Samalla kun ympäristökorvauksen mukaiset suojakaistat ja pientareet täyttäsivät niille asetetut vaatimukset, niin täydentävien ehtojen piennarvaatimus 1 metri olisi samalla kunnossa. Näin varsinaista tilakäyntiä ympäristökorvauksen ehtojen valvomiseksi ei enää tarvitsisi tehdä. Käytännössä myös täydentävien ehtojen piennarvaatimus tarvitsisi valvoa enää vain niiltä tiloilta, jotka eivät ole antaneet ympäristösitoumusta. Luomalla ympäristökorvaukseen viljelijälle kannustava korvaustaso pientareisiin ja suojakaistoihin olisi mahdollista säästää merkittävästi peltovalvonnan kustannuksia.

Kaukokartoituksella pystytään tunnistamaan myös sadonkorjuu kasvuston korkeuden alenemisen ja värin perusteella. Näin sadonkorjuuveloitteen toteutumisen varmistamisen takia ei tarvittaisi maastokäyntiä. Tästä olisi apua, jo nykyisen ohjelma-kauden suojavyöhykenurmien valvonnassa. Kaukokartoituksen osalta kaikissa epäselvissä tapauksissa viljelijälle suotaisiin oikeus vaatia paikalla tehtävä valvonta niin halutessaan.

Kirjallisten asioiden, kuten viljelysuunnitelmien ja lohko kohtaisten muistiinpanojen osalta valvonnassa pystyttäisiin käyttämään nykyistä enemmän hyödyksi VIPU-palvelun ominaisuuksia. Maksatuksen ehtona ympäristökorvauksessa voisi olla viljelysuunnitelman tallentaminen yhdessä tukihakemuksen kanssa viimeistään 15.6 mennessä VIPU:n serverille ja lohko kohtaisten muistiinpanojen tallentaminen vastaavasti syysilmoituksen yhteydessä. Syysilmoituksen osalta voisi olla järkevää jatkaa sen jättöaikaa lokakuun lopusta marraskuun loppuun.

Viljavuustutkimusten tiedot kannattaisi tallentaa myös suoraan Vipu-palveluun. Kun viljavuusnäytteiden tiedot olisi tallennettu suoraan Vipu-palveluun, pystyttäisiin asiakirjavalvonta hoitamaan nopeasti ja jollakin aikataululla todennäköisesti jopa täysin

automatisoidusti lannoitusvalvontaosion osalta. Näin tarkastajien työaikaa säästyisi IPM-vaatimusten tarkastamiseen lohkomuistiinpanoilta.

Mikäli viljelysuunnitelmat ja lohko-kohtaiset muistiinpanot tallennettaisiin Vipun serverille, niin todennäköisesti niiden sisältövaatimukset täyttyisivät paremmin ja puutteellisuudet vähenisivät. Ehdotan asiakirjavalvontaan valittavaksi jatkossa pienemmän osuuden tiloista, kuin nyt kokotilavalvonnassa olleista noin 5 % tukihakemuksen jättäneistä, joista valvotaan asiakirjojen osalta noin 90 %. Asiakirjavalvonnassa valvontamäärä voisi olla jatkossa 2 % ja näistä, joilla valvonnan seuraamus on enemmän, kuin huomautus valvottaisiin automaattisesti seuraavana vuonna uudelleen ja nämä tilat eivät sisältyisi seuraavan vuoden 2 % valvonta kiintiöön. Valvontakiintiötä olisi myös helppo tarvittaessa kasvattaa, mikäli seuraamuksia tulisi liikaa.

Valvontaa voitaisiin kehittää myös irrottamalla asiakirjavalvonta ainakin osittain perinteisestä peltovalvonnasta. Talviaikainen kasvipeitteisyysvalvonta voitaisiin irrottaa kokonaan perinteisestä kokotilavalvonnasta ja tehdä se täysin kaukokartoituksena keväällä lumien sulettua. Kerääjäkasvien tuki pystyittäisiin valvomaan myös kaukokartoituksena omana satunnaisotantanaan syys-lokakuussa puintien jälkeen peltojen vihreyden perusteella. Valvontoja hajauttamalla saataisiin lisättyä valvonnan kokonaispeittävyttä, jolloin päästäisiin edelleen vähintään 5 % kokonaisvalvontamäärään. Mikäli valvonnoissa havaittaisiin puutteita, kyseisen tilan valvonta voitaisiin laajentaa koskemaan kaikkia tukiehtoja.

Hallinnon kustannuksia alentamalla pystyittäisiin ohjaamaan varoja enemmän viljelijätukiin ja neuvonnallisiin tarkoituksiin. Mavin laadunvalvontayksikkö voisi tehdä varmennustarkastuksia pienelle osalle kaukokartoitusvalvonnoissa olleille tiloille maastossa koko maan laajuisesti. Näin maakuntahallinnossa resurssit riittäisivät paremmin tukihakuprosessien ja tukiehtoihin liittyvän viranomaisneuvonnan hoitamiseen.

LÄHTEET

- A 1250/2014 Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta.
- A 1698/2005 Euroopan neuvoston asetus maatalousrahaston tuesta maaseudun kehittämiseen (EY) N:o 1698/2005.
- Aakkula, J., Manninen., Nurro, M. (toim.) 2010. Maatalouden ympäristötuen vaikutavuuden seurantatutkimus (MYTVAS 3) – Väiliraportti. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö.
- Alkuperäisrotujen kasvattamista koskevat sopimusehdot vuonna 2016. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 21.9.2016] Saatavana: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi218/index.html
- Berninger, K. 2011a. Maatalouden ympäristötuen luonnon monimuotoisuustoimenpiteet eräissä EU-maissa. Teoksessa: K. Härjämäki & E. Lundström (toim.) TEHO-hankkeen raportteja, osa 4, 48–93.
- Berninger, K. 2011b. Maatalouden ympäristötukijärjestelmien yleispiirteet ja vesiensuojelutoimenpiteet eräissä EU-maissa. Teoksessa: K. Härjämäki & E. Lundström (toim.) TEHO-hankkeen raportteja, osa 4, 4–47.
- Eskola, J & Hämäläinen, J. 1996. Pilkusta asiaa. Ohjeita tieteellisen esseen kirjoittajalle. Kuopion yliopiston selvityksiä E. Yhteiskuntatieteet 1.
- Geenivaratukien esittely: alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat. Ei päiväystä. [Verkoartikkeli]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 21.9.2016] Saatavana: http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijä/Documents/Geenivaratukien_esittely_alkuperaiskasvien_varmuuskokoelmat.pdf
- Hakuopas 2014. Seinäjoki: Maaseutuvirasto.
- Hakuopas 2015. Seinäjoki: Maaseutuvirasto.
- Hakuopas 2016. [Verkojulkaisu]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto. [Viitattu 21.9.2016]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijä/Sivut/Vanhat-viljelijätukien-hakuopaat.aspx>
- Halla-Aho, P 2016. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueen maaseutuasiamiehen haastattelu. Haastattelu 22.11.2016
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Yliopistopaino.

- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Honkola, H 2017. Kasvi-, sika- ja siipikarjapalveluryhmän palvelupäällikkö. Haastattelu 17.3.2017
- Kosteikon hoitoa koskevat sopimusehdot vuonna 2017. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 18.3.2017]. Saatavana: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi262/index.html
- Kurki- hanhi- ja joutsenpeltojen hoitoa koskevat sopimusehdot vuonna 2015. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 21.9.2016]. Saatavana: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi521/index.html
- L 1563/2011 Laki kasvinsuojeluaineista.
- Lundström, E., Härjämäki, K & Koskinen, J. 2011. TEHO-hankkeen kokemukset ympäristötuen erityistuista ja kosteikoista. Teoksessa: K. Härjämäki & E. Lundström (toim.) TEHO-hankkeen raportteja, osa 4, 94–119.
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevat sopimusehdot vuonna 2017. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 18.3.2017]. Saatavana: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi253/index.html
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007 – 2013 Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 18.3.2016]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80555/2007_8%20Manner-Suomen%20maaseudun%20kehitt%c3%a4misohjelma%202007-2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Taanila, A. 27.12.2016. Analysointiosaaminen, keskiarvo ja keskihajonta. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.12.2017]. Saatavana: <https://analysointi.wordpress.com/keskiarvo/>
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Kimmo Vehkalahti ja Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väisänen, H 2016. Tuki- ja tarkastusryhmän päällikkö. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Haastattelu 18.4.2016.

Ympäristökorvauksen sitoumusehdot 2015. [Verkojulkaisu]. Seinäjoki Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 21.1.2016]. Saatavana: <http://maaseutuvirasto.mobi/zine.fi/zine/82/pdf>

Ympäristösopimukset 3.5.2017 [Verkkosivu]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto (Mavi). [Viitattu 18.6.2017]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/ymparistosopimukset/Sivut/default.aspx>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Käytetty kyselylomake

Liite 3. Haastattelukysymykset maaseutuhallinnon edustajille

Liite 4. Haastattelukysymykset neuvontajärjestön edustajalle

Liite 5. Viljelijöille tehdyn Webropol-kyselyn tarkat vastaukset

Liite 1.

Kyselytutkimus syistä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämiseen Arvoisa vastaanottaja!

Olen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, maaseudun kehittämisen koulutusohjelmasta. Teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä aiheesta: syyt ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämisen taustalla Etelä-Pohjanmaan alueella.

Nyt on mahdollisuutenne antaa oma näkemyksenne uuden kauden 2015-2019 ympäristökorvauksen hyvistä ja huonoista ominaisuuksista. Tutkimustuloksia tul-
laan hyödyntämään tiedonvälitys- ja kartoitus tarkoituksissa uuteen tukijärjestel-
mään liittyen.

Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina, eikä kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu tutkimuksesta. Kyselyn täyttä-
minen ei vie kuin hetken aikaanne. Vastausaikaa on maaliskuun loppuun saakka.

Kiitos osallistumisestanne kyselyyn!

Lisätietoja:

Jussi Hannonen

p. 050-3044237

jussi.hannonen@seamk.fi

Liite 2.

Viljelijäkysely ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle jäämisen syistä Etelä-Pohjanmaalla***Tilan perustiedot:******1. Viljelijän ikäryhmä ****

- 18-35*
- 36-50*
- 50+*

2. Maatalouteen liittyvä koulutustausta *

- Ei maatalouskoulutusta*
- Ammatillinen perustutkinto*
- Korkeakoulututkinto*

3. Maatilan kokoluokka *

- 5-20 ha*
- 21-40*
- 41-60*
- 61-100*
- 100+*

4. Millä yhteistoiminta-alueella (YTA) tilanne sijaitsee? *

- Alajärvi*
- Alavus*
- Jalasjärvi*
- Kauhajoki*
- Kauhava*
- Seinäjoki*

5. Oliko tilallanne ympäristötukisitoumus aiemmilla kausilla? *

	<i>Kyllä</i>	<i>Ei</i>
<i>1995-1999</i>	☐	☐
<i>2000-2006</i>	☐	☐
<i>2007-2014</i>	☐	☐

6. Sijaitsevatko peltolohkonne merkittävässä määrin valtaojien tai vesistöjen var-
silla? *

- Eivät ollenkaan*
 Merkittävässä määrin
 Lähes kaikki

7. Tilan päätuotantosuunnat (Max 2kpl) *

- Viljanviljely*
 Nurmenviljely
 Erikoiskasvintuotanto
 Puutarhatalous
 Kotieläintalous

8. Tilan tuotantotapa *

- Tavanomainen tuotanto*
 Luonnonmukainen tuotanto

9. Kotieläintilan tuotantosuunta

- Maito*
 Naudanliha
 Sianliha
 Siipikarjanliha
 Kananmunatuotanto

13. Ovatko seuraavat ajankäyttöön vaikuttavat syyt vaikuttaneet päätökseenne? *

	<i>täysin eri mieltä</i>	<i>jokseenkin eri mieltä</i>	<i>neutraali kanta</i>	<i>jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>täysin samaa mieltä</i>	<i>ei osaa sanoa / ei koske tilaa</i>
<i>Kuoppatestin tekoon kuluu liikaa aikaa.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>5-vuotinen viljelykierto suunnitelma on liian työläs.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Paperien tekemisen ylipäätään vie liikaa aikaa.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Vapaa sana

15. Ovatko seuraavat ravinteiden käyttöön liittyvät syyt vaikuttaneet päätökseenne? *

	<i>täysin eri mieltä</i>	<i>jokseenkin eri mieltä</i>	<i>neutraali kanta</i>	<i>jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>täysin samaa mieltä</i>	<i>ei osaa sanoa / ei koske tilaa</i>
<i>Ympäristökorvauksen ehdot rajoittavat liikaa ravinteiden käyttöä.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Karjanlanta poikkeuksen ehtojen heikentyminen.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Fosforilannoitusrajat ovat liian tiukat</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Typpilannoitusrajat ovat liian tiukat</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Karjanlannan 100 % ravinteiden huomioiminen syyslevityksessä</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Kaikilla kevätiljoilla on samat fosforirajat</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Onko teillä muita ajatuksia liittyen ravinteiden käyttöön tai niihin liittyviin tukimuotoihin?

22. Koen seuraavat asiat hyvinä: *

	<i>täysin eri mieltä</i>	<i>jokseenkin eri mieltä</i>	<i>neutraali kanta</i>	<i>jokseenkin samaa mieltä</i>	<i>täysin samaa mieltä</i>	<i>ei osaa sanoa / ei koske tilaa</i>
<i>Kunta ratkaisee nykyään osan entisistä erityistukisopimuksista mm. suojavyöhyke-, sää- tösalaojienhoito- ja lietetan- nanmultaussopimukset.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Luomusitoumusta annettaessa ei tarvitse sitoutua ympäristö- korvausjärjestelmään.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Suomen ympäristökorvausjär- jestelmä painottaa vesistön- hoidollisia toimenpiteitä</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Uudet ympäristösopimukset voidaan tehdä vaikka tila ei ole sitoutunut ympäristökor- vaukseen.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Sadonkorjuu ei ole enää edel- lytys ympäristökorvauksen saamiselle.</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Vapaa sana

---

24. Millä tavoin haluaisitte kehittää nykyistä ympäristökorvausjärjestelmää?

---

25. Mikä on mielestänne painavin syy päätökseenne jäädä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle?

---

26. Tukivuodelle 2016 on esitetty muutoksia kerääjä- ja saneerauskasvien tukeen sekä on ilmoitettu ettei uusia suojavyöhykealoja saisi perustaa. Mitä olette tästä mieltä?

---

27. Vapaa sana

Liite 3. Haastattelukysymykset maataloushallinnon edustajille lisäyksenä viljelijäkyselyyn

Mitkä ovat keskeisimmät eroavaisuudet viimeisen ympäristötukikauden ja uuden ympäristökorvausjärjestelmän välillä? Mitä hyviä ja huonoja puolia näette ympäristökorvauksessa?

Kuinka hallinnon näkökulmasta uusi ympäristökorvaus otettiin vastaan? Kuinka tiedottaminen onnistui?

Miten haluaisitte kehittää nykyistä ympäristökorvausjärjestelmää? Voisiko sitä yksinkertaistaa ja millä tavoin?

Mitkä arvelette olevan suurimmat viljelijöiden kokemat kipukohdat uudessa tukijärjestelmässä?

Miten suhtaudutte lohko kohtaisiin toimenpiteisiin: suojavyöhykkeet, kerääjä- ja saaneeraus kasvit ja millaisia parannusehdotuksia näihin olisi hyvä tehdä seuraavalle tukikaudelle? Olisiko esimerkiksi suojavyöhykkeiden sopimuskäsittely hyvä palauttaa takaisin ELY-keskuksille ja kustannuslaskelmaa vaativaksi.

Miten tukitaso 54 euroa kattaa tilatasolla tehdyn lisätyön kustannukset? Kannattaako mielestänne tilan sitoutua ympäristökorvaukseen ilman lohko kohtaisia toimenpiteitä? Pystyvät lohko kohtaiset toimenpiteet kompensoimaan perustuen laskua?

Liite 4. Haastattelukysymykset Henri Honkala lisäyksenä viljelijäkyselyyn

Mitä keskeisimpiä eroavaisuuksia haluaisitte nostaa esille edellisen ympäristötukikauden ja uuden ympäristökorvausjärjestelmän välillä? Mitä hyviä ja huonoja puolia näette ympäristökorvauksessa?

Kuinka ProAgrian näkökulmasta uusi ympäristökorvaus otettiin vastaan? Kuinka tiedottaminen onnistui?

Miten haluaisitte kehittää nykyistä ympäristökorvausjärjestelmää? Voisiko sitä yksinkertaistaa ja millä tavoin?

Mitkä arvelette olevan suurimmat viljelijöiden kokemat kipukohdat uudessa tukijärjestelmässä?

Miten suhtaudutte lohko kohtaisiin toimenpiteisiin: suojavyöhykkeet, kerääjä- ja saaneeraus kasvit ja millaisia parannusehdotuksia näihin olisi hyvä tehdä seuraavalle tukikaudelle? Olisiko esimerkiksi suojavyöhykkeiden sopimuskäsittely hyvä palauttaa takaisin ELY-keskuksille ja kustannuslaskelmaa vaativaksi tai luoda sille rajoituksia muilla keinoilla.

Miten ravinteiden kierrättämistä voitaisiin saada tehostettua? Ovatko nykyiset lannan sijoitus / orgaanisen aineksen kierrättämistoimenpiteet riittäviä?

Mitä olette mieltä uusista ympäristösopimuksista?

Miten tukitaso 54 euroa kattaa tilatasolla tehdyn lisätyön kustannukset? Kannattaako mielestänne tilan sitoutua ympäristökorvaukseen ilman lohko kohtaisia toimenpiteitä? Pystyvät lohko kohtaiset toimenpiteet kompensoimaan riittävästi perustuen laskua?

Liite 5. Viljelijäkyselyn tarkkoja vastauksia

Kysymys 12. Ovatko seuraavat tukitasoon liittyvät syyt vaikuttaneet päätökseenne?

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Perustuki on laskenut 54:n euroon	2	0	9	7	23	5
Kotieläin korotus on poistunut	2	0	9	8	12	15
Uusien ehtojen täyttämisen aiheuttaa liikaa kustannuksia	3	0	6	10	23	4
Tuki painottuu enemmän lohko kohtaisten toimenpiteiden varaan	2	0	10	13	16	5

Kysymys 13. Ovatko seuraavat ajankäyttöön vaikuttavat syyt vaikuttaneet päätökseenne?

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Kuoppatestin tekoon kuluu liikaa aikaa	3	6	11	10	6	10
5-vuotinen viljelykiertosuunnitelma on liian työläs	4	7	10	11	9	5
Paperien tekeminen ylipäättään vie liikaa aikaa	4	3	3	7	27	2

Kysymys 15. Ovatko seuraavat ravinteiden käyttöön liittyvät syyt vaikuttaneet päätökseenne?

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Ympäristökorvauksen ehdot rajoittavat liikaa ravinteiden käyttöä.	1	1	5	8	27	4
Karjanlanta poikkeuksen heikentyminen	1	0	4	4	25	12
Fosforilannoitusrajat ovat liian tiukat	1	0	6	4	31	4
Typpilannoitusrajat ovat liian tiukat	1	2	10	12	16	5
Karjanlannan 100% huomiointi syyslevityksessä	1	0	7	6	20	12
Kaikilla kevät viljoilla on samat fosforirajat	2	1	10	7	18	8

Kysymys 17. Maataloushallinto / byrokratia

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Uuden ympäristökorvauksen ehdot ovat helposti ymmärrettäviä	10	17	6	8	2	3
Hallinto on muuttanut korvausehtoja liian usein	2	1	2	15	24	2
Hallinnon tiedotus uusista ehdoista on riittävää	7	11	12	11	3	2
Ympäristökorvauksen ehdot tekevät tukitarkastukseen valmistautumisen hankalaksi	1	3	4	10	22	6

Kysymys 18. Ympäristökorvauksella on positiivinen vaikutus seuraaviin asioihin:

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Luonnon monimuotoisuuden edistyminen	13	9	9	12	2	1
Ympäristön tila paranee ja ravinne päästöt vähenevät	12	18	4	8	3	1
Maataloustuotannon imago ja eettinen hyväksyttävyys kuluttajan näkökulmasta	10	10	12	11	2	1
Kuluttaja suosii kotimaisia elintarvikkeita	9	9	10	14	2	2
Maatalouden kannattavuus	24	11	4	3	1	3

Kysymys 20. Millaisen arvosanan antaisitte seuraaville uuden ympäristökorvauksen lohkoikohtaisille toimenpiteille tilan ravinnetalouden, maisemallisten, luonnonmonimuotoisuuden tai taloudellisten asioiden kannalta?

	huono	välttävä	tyytyttävä	hyvä	kiitettävä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Kerääjäkasvit	12	8	6	4	1	15
Saneerauskasvit	8	8	8	5	0	17
Ympäristönhoitonurmet	7	4	12	4	2	17
Monimuotoisuuspellot	9	4	8	6	2	17
Valumavesienkäsittely	5	4	10	6	1	20
Lannan sijoittaminen / orgaanisen aineksen kierrättäminen	8	5	7	7	2	17

Kysymys 21. Koetteko seuraavat ympäristösopimukset onnistuneina?

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Perinnebiotoopit ja luonnonmonimuotoisuuskohdeet	1	2	10	16	7	10
Kurki-, hanhi- ja joutsenpellot	9	4	12	4	1	16
Kosteikonhoitosopimukset	6	3	7	11	2	17

Kysymys / väittämä 22. Koen seuraavat asiat hyvinä:

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	neutraali kanta	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	en osaa sanoa / ei koske tilaa
Kunta ratkaisee nykyään osan entisistä erityistukisopimuksista mm. suojavyöhyke-, säätösalojenhoito- ja lietelannanmultaussopimukset	1	2	10	16	7	10
Luomusitoumusta annettaessa ei tarvitse sitoutua ympäristökorvaus järjestelmään	4	0	10	5	6	21
Suomen ympäristökorvausjärjestelmä painottaa vesistönhoidollisia toimenpiteitä	6	7	6	18	3	6
Uudet ympäristösopimukset voidaan tehdä, vaikka tila ei ole sitoutunut ympäristökorvaukseen	3	3	18	8	5	9
Sadonkorjuu ei ole enää edellytys ympäristökorvauksen saamiselle	10	3	10	11	6	6

Perustuki on laskenut 54 euroon	Kasvitilat	Kotieläintilat
täysin eri mieltä	2	0
jokseenkin eri mieltä	0	0
neutraali kanta	6	3
jokseenkin samaa mieltä	2	5
täysin samaa mieltä	8	15
en osaa sanoa / ei koske tilaa	4	1

Kotieläin korotus on poistunut	Kasvitilat	Kotieläintilat
täysin eri mieltä	2	0
jokseenkin eri mieltä	0	0
neutraali kanta	5	4
jokseenkin samaa mieltä	0	8
täysin samaa mieltä	1	11
en osaa sanoa / ei koske tilaa	14	1

Uusien ehtojen täyttäminen aiheuttaa liikaa kustannuksia	Kasvivilat	Kotieläintilat
täysin eri mieltä	2	1
jokseenkin eri mieltä	0	0
neutraali kanta	4	2
jokseenkin samaa mieltä	6	4
täysin samaa mieltä	7	16
en osaa sanoa / ei koske tilaa	3	1

Tuki painottuu enemmän lohko kohtaisten toimenpiteiden varaan	Kasvivilat	Kotieläintilat
täysin eri mieltä	2	0
jokseenkin eri mieltä	0	0
neutraali kanta	5	5
jokseenkin samaa mieltä	6	7
täysin samaa mieltä	6	10
en osaa sanoa / ei koske tilaa	3	2